

Regeringens proposition

1980/81: 190

om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.;

beslutad den 9 april 1981.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om prisregleringen på jordbruksprodukter utom för sockerbetor och socker för tiden den 1 juli 1981—den 30 juni 1982 på grundval av förslag som har lagts fram av statens jordbruksnämnd. Vidare läggs fram förslag för att bl. a. möjliggöra fortsatt drift vid Karpalunds sockerbruk under år 1982.

Dessutom föreslås en uppräknig av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Förslag läggs också fram om utformningen av råvarukostnadsutjämningen till viss industri.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område¹

dels att 10, 25, 27, 34 och 34 a §§ skall ha nedan angivna lydelse.

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 21 a och 21 b §§, samt närmast före 21 a § en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §²

Avgift *erlägges* av

Avgift *erläggs* av

a) mjölkproducent för mjölk, grädde och ost som han levererar till annan än mejeri eller företagare som handlar med mjölk eller mejeriprodukter.

b) mejeri för mjölk, grädde, ost och torrmjölk och kondenserad mjölk, som ej levereras till annat mejeri.

c) annan tillverkare än mejeri för margarinost.

c) annan tillverkare än mejeri för försäld margarinost.

d) annan företagare som handlar med mjölk eller mejeriprodukter än mejeri för mjölk, grädde och ost som mjölkproducent levererat.

e) potatisproducent för potatis som han levererar till bränneri eller stärkelsefabrik.

f) importör av socker och sockertillverkare för försäld socker.

g) kläckeri för levererade hönkycklingar av tamhöns.

h) fläskproducent för tamsvin som han levererar till slakt.

i) äggproducent för värphöns som han innehar.

Den som odlar potatis på en sammanlagd åkerareal av minst 0,5 hektar erlägger avgift för potatisen i förhållande till den odlade arealen.

Avgifter för att utjämna industrins råvurukostnader

21 a §

Regeringen får föreskriva att en avgift (utjämningsavgift) skall erläggas för varor som tillverkas av råvaror upptagna i bilagan till denna lag, om tillverkningen sker inom landet för försäljning eller varorna förs in till landet och förtullas.

För andra slag av varor än för vilka utjämningsavgift skall erläggas, vilka tillverkas av råvaror upptagna i bilagan till denna lag, får regeringen föreskriva att en avgift (importavgift) skall erläggas när varorna förs in till landet och förtullas.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:865.

² Senaste lydelse 1978:466.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Regeringen får överlåta åt jordbruksnämnden att meddela föreskrifter som avses i första och andra styckena.

21 b §

I fråga om utjämningsavgift för varor som tillverkas inom landet skall 11–13 §§ denna lag tillämpas.

I fråga om avgifter enligt 21 a § för varor som importerats skall 15 och 17 §§ tillämpas.

25 §³

Regeringen eller, efter bemyndigande av regeringen, jordbruksnämnden får medge befrielse från avgift eller återbetalning av avgift.

Har avgift som avses i 14 § återbetalats med anledning av utförsel av vara och förs varan åter in, skall avgiften erläggas på nytt helt eller delvis, om jordbruksnämnden fordrar det.

Har avgift som avses i 14 eller 21 a § återbetalats med anledning av utförsel av vara och förs varan åter in, skall avgiften erläggas på nytt helt eller delvis, om jordbruksnämnden fordrar det.

27 §⁴

Avgiftsmedel som *ej* åtgår till uppbörd eller kontroll användes till prisreglering på jordbrukets område och till åtgärder i samband därmed enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Såvitt gäller avgiftsmedel som uppburits enligt 14 § första eller tredje stycket eller 18 § första stycket, meddelas föreskrifterna med stöd av riksdagens beslut.

Avgiftsmedel som *inte* åtgår till uppbörd eller kontroll används till prisreglering på jordbrukets område, utjämning av industrins råvarukostnader och åtgärder i samband därmed enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Såvitt gäller avgiftsmedel som uppburits enligt 14 § första eller tredje stycket eller 18 § första stycket, meddelas föreskrifterna med stöd av riksdagens beslut.

34 §⁵

Bestämmelserna i 47 och 49 §§ lagen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning gäller i tillämpliga delar i fråga om avgift som avses i 7–10 §§. Bestämmelserna i 49 § nämnda lag gäller även i fråga om sådan kontroll som avses i 33 § denna lag.

Bestämmelsen i 47 § lagen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning skall tillämpas i fråga om avgift som avses i 7–10 §§ och 21 a § första stycket såvitt avser varor som tillverkas inom landet.

³ Senaste lydelse 1974:865.

⁴ Senaste lydelse 1974:865.

⁵ Senaste lydelse 1974:865.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 a §⁶

Den som till ledning vid fastställande av avgift uppsåtligen eller av grov oaktsamhet avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att avgift *undandras döms* till böter eller fängelse i högst två år, om *ej* gärningen är belagd med straff i lagen om straff för varusmuggling.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att avge deklaration eller annan därmed jämförlig handling till ledning vid fastställande av avgift eller, såvitt gäller avgift enligt 7–10 §§, bryter mot 4 § lagen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning *döms* till böter.

I ringa fall *döms ej* till ansvar enligt första eller andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

Den som till ledning vid fastställande av avgift uppsåtligen eller av grov oaktsamhet avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att avgift *undandras döms* till böter eller fängelse i högst två år, om *inte* gärningen är belagd med straff i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att avge deklaration eller annan därmed jämförlig handling till ledning vid fastställande av avgift eller, såvitt gäller avgift enligt 7–10 §§ *eller enligt 21 a § första stycket* för varor som tillverkas inom landet, bryter mot 4 § lagen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning *döms* till böter.

I ringa fall *döms inte* till ansvar enligt första eller andra stycket.

2 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor

Härigenom föreskrivs att lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1981.

Den upphävda lagen gäller fortfarande i fråga om varor för vilka skattskyldighet har inträtt före den 1 juli 1981.

⁶ Senaste lydelse 1971:97.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-04-09

Närvarande: statsrådet Ullsten, ordförande, och statsråden Bohman, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm. Boo, Winberg, Adelson, Danell, Eliasson

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

1 Inledning

Riksdagen beslutade våren 1978 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. för tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1981 (prop. 1977/78:154, JoU 1977/78:34, rskr 1977/78:348). Enligt beslutet skall justeringar av mittpriser, prisgränser och införselavgifter för jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker göras dels halvårsvis på grundval av utvecklingen av kostnaderna inom jordbruket och viss uppsamling och förädling, dels den 1 juli varje år för att nå följsamhet för jordbrukarnas inkomster till inkomstutvecklingen för andra befolkningsgrupper. Våren 1979 beslöt riksdagen (prop. 1978/79:208, JoU 1978/79:36, rskr 1978/79:417) om prisregleringen för sockerbetor för tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1982 och våren 1980 (prop. 1979/80:162, JoU 1979/80:47 och 49, rskr 1979/80:413) om prisregleringen för socker för tiden den 1 juli 1980—den 30 juni 1982. Enligt besluten skall årligen fastställas areal, arealbidrag och kostnadskompensation.

Regeringen uppdrog den 25 september 1980 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen på jordbruksprodukter, med undantag för sockerbetor och socker, för tiden efter den 30 juni 1981. Förslaget skulle enligt beslutet utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut med anledning av proposition om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m. (prop. 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103).

I skrivelse den 16 mars 1981 har jordbruksnämnden efter avslutade överläggningar lagt fram förslag om prisregleringen på jordbruksprodukter

med undantag av sockerbetor och socker för tiden efter den 30 juni 1981. Skrivelsen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Regeringen uppdrog den 19 juni 1980 åt statens jordbruksnämnd att under perioden den 1 juli 1980–den 30 juni 1983 följa, bedöma och redovisa effekterna av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Enligt i beslutet angivna förutsättningar skulle nämnden under perioden inkomma med förslag om justeringar av prisstödet.

I skrivelse den 31 mars 1981 har jordbruksnämnden lämnat en redovisning med anledning av uppdraget. Skrivelsen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Länsstyrelserna och lantbruksnämnderna i Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län har i gemensam skrivelse den 1 april 1981 hemställt om förbättringar av prisstödet till jordbruket i norra Sverige.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 10 november 1978 tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet en kommitté¹ med uppdrag att se över de olika systemen för industrins råvarukostnadsutjämning, m. m. Kommittén har benämnt sig kommittén för industrins råvarukostnadsutjämning – RÅK (Jo 1978:07).

Kommittén avlämnade i december 1980 sitt betänkande (Ds Jo 1980:14) Industrins råvarukostnadsutjämning. Kommitténs huvuduppdrag är därmed avslutat. Kommittén kommer att i ett senare delbetänkande ta upp frågan om prisutjämning för stärkelse. Kommitténs sammanfattning av betänkandet samt kommitténs författningsförslag bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3 resp. 4*.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av riksrevisionsverket (RRV), riksskatteverket (RSV), statens jordbruksnämnd, statens jordbruksnämnds konsumentdelegation, kommerskollegium, generaltullstyrelsen, näringsfrihetsombudsmannen (NO), statens pris- och kartellnämnd (SPK), statens industriverk (SIND), Landsorganisationen i Sverige (LO), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Sveriges industriförbund, Sveriges kemiska industrikontor, Sveriges grossistförbund, Kooperativa förbundet (KF), Sveriges exportråd, Sveriges fiskares riksförbund och Trädgårdsnäringens riksförbund (TRF).

Ett par remissinstanser har överlämnat av dem inhämtade yttranden.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 5*.

I prop. 1980/81:100 (bil. 13) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1981/82 beräkna ett förslagsanslag av 4 156 000 000 kr. Jag anholder att nu få ta upp denna fråga.

¹Generaldirektören Ingvar Lindström, ordförande, byrådirektören Gunnela Becker, direktörerna Erik Brandt och Thomas Cederberg, pol. mag. Olof Karlander, direktören Bengt Kristensson, departementsrådet Nils Börje Leuf, byrådirektören Gunnar Lindqvist, direktören Nils Eric Näslund, tullrådet Karl-Evert Rydberg samt byråchefen Robert Udd.

2 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område den 1 juli 1980 – den 30 juni 1981, m. m.

2.1 Justering av införelavgifter, m. m. den 1 juli 1980

Jordbruksnämnden föreslog efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation att jordbruket fr. o. m. den 1 juli 1980 skulle tillerkännas 1 170 milj. kr. räknat per helt år. Vid överläggningarna rådde olika uppfattningar om vissa faktorer, nämligen rationaliseringsvinstens storlek, tillkomsten och tillämpningen av löneavtalen för de stora lönekollektiven, ersättningen till förädlingsindustrin samt kostnadsutvecklingen för lejt arbete inom jordbruket. Utan att ge avkall på sina principiella uppfattningar enades parterna dock om att jordbruket per den 1 juli 1980 skulle tillföras ett belopp av 1 170 milj. kr.

I regeringens proposition 1979/80: 181 om insatser för att underlätta nya löneavtal hade aviserats att regeringen skulle tillskjuta budgetmedel så att prishöjningar på livsmedel förantleda av tillämpningen av jordbruksprisregleringen per den 1 juli 1980 i allt väsentligt kunde undvikas. I överläggningarna togs hänsyn till beräknade positiva efterfrågeeffekter härav genom ett avdrag av 50 milj. kr. som skall återföras vid en eventuell motsvarande minskning av subventionerna.

Av totalbeloppet på ca 1 170 milj. kr. föreslogs att 40 milj. kr. skulle avsättas till ett räntestöd för vissa jordbrukare, som under senare år gjort stora investeringar och som därmed fått kraftigt ökade ränteutgifter på grund av räntehöjningarna. Vidare föreslogs att 20 milj. kr. skulle få användas främst till utbyggnad av avbytarverksamheten. Resterande belopp av 1 110 milj. kr. föreslogs bli fördelade på olika varuslag i form av pris- och avgiftshöjningar enligt följande tabell.

	Höjning av pris eller avgift öre/kg (för mjölk öre/l) i prisreg- leringsledet	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri milj. kr.
Vete	15	66,00
Råg	15	16,50
Korn	14	8,82
Havre	13	16,25
Matpotatis	8	53,60
Potatisstärkelse	25	17,50
Oljeväxtfrö	20	63,40
Kokärter	10	0,70
Bruna bönor	35 ¹	—
Ändring av prisortsystemet för brödsäd		0,70
Summa vegetabilier		243,47

	Höjning av pris eller avgift öre/kg (för mjölk öre/l) i prisreg- leringsledet	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri milj. kr.
K-mjölk vid mejeri	18 ²	266,22
Grädde, tjock	55	23,65
Grädde, tunn	30	6,30
Smör	90	42,30
Ost	55	48,95
Mjölkpulver	30	7,20
Summa mjölk och mejeriprodukter		394,62
Ägg	50	52,00
Fjäderfäkött	75	30,00
Summa ägg och fjäderfäkött		82,00
Nöt-, kalv- samt får- och lammkött	135	196,96
Fläsk	68	193,80
Summa kött och fläsk		390,76
Summa animalier		867,38
Totalt		1 110,85

¹ Denna höjning finansieras av medel inom fördelningsplanen.

² Vid fördelningen har det förutsatts att prishöjningen på K-mjölk kommer att subventioneras och någon prishöjning har därför inte tagits upp för K-mjölk utanför mejeri.

Regeringen beslöt den 19 juni 1980 att anslå ytterligare ca 775 milj. kr. av budgetmedel för ökade livsmedelssubventioner. Beslutet innebar att konsumentprishöjningar till följd av jordbruksprisregleringen per den 1 juli 1980 helt uteblev för mjölk, ost, mjölkpulver, nötkött, kalvkött, får- och lammkött, fläsk samt fjäderfäkött. I övrigt fastställde regeringen av nämnden föreslagna avgiftsändringar för olika produkter och därav föranledda ändringar av mittpriser och prisgränser.

2.2 Justering av införselavgifter, m. m. den 1 januari 1981

Jordbruksnämnden föreslog efter överläggningar och i samförstånd med berörda parter att jordbruket fr. o. m. den 1 januari 1981 skulle tillerkännas ca 922 milj. kr. räknat för helt år. Av detta belopp hänförde sig 686 milj. kr. till kostnadsutvecklingen inom jordbruket, 175 milj. kr. till kostnadsutvecklingen inom viss uppsamling och förädling samt 44 milj. kr. till inkomstföljsamhet m. m. Dessutom föreslogs att ett belopp av ca 17 milj. kr. skulle tillgodoräknas jordbruket på grund av den av regeringen aviserade minskningen av livsmedelssubventionerna per den 1 januari 1981.

Regeringen godkände den 11 december 1980 jordbruksnämndens förslag om ersättning till jordbruket vad avser totalbeloppet och dess fördelning på olika varuslag. Fördelningen framgår av följande tablå.

	Höjning av pris eller avgift öre/kg (för mjölk öre/l) i prisreg- leringsledet	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri milj. kr.
Fettvaruavgiften	30 ¹	34,87
Summa vegetabilier		34,87
K-mjölk vid mejeri	20	295,80
K-mjölk utanför mejeri	20	9,40
Grädde, tjock	65	27,95
Grädde, tunn	65	13,65
Färskost (typ kvarg)	40	1,76
Övrig ost	80	67,68
Smör	75	35,25
Mjölkpulver	60	14,40
Summa mjölk och mejeriprodukter		465,89
Nöt-, kalv- samt får- och lammkött	95	138,60
Fläsk	73	208,05
Summa kött och fläsk		346,65
Kyckling och höns	55	21,12
Kalkon m. m.	100	1,60
Ägg	50	52,00
Summa ägg och fjäderfä		74,72
Summa animalier		887,26
Totalt		922,13

¹Avgiften höjs därutöver med 10 öre/kg på grund av ändrad omräkningskalkyl.

I enlighet med vad regeringen aviserade i prop. 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. minskades livsmedelssubventionerna med 250 milj. kr. per den 1 januari 1981. Som en följd av de minskade livsmedelssubventionerna skedde en ytterligare höjning av priser eller avgifter utöver vad som tidigare redovisats. Pris- eller avgiftshöjningar med anledning av subventionsminskningen framgår av följande sammanställning.

	Höjning av pris eller avgift, öre/kg
Färskost (typ kvarg)	50
Övrig ost	50
Mjölkpulver	25
Nötkött	30
Hästkött	30
Kalvkött	30
Får- och lammkött	30
Fläsk	34
Brödsäd, vete och råg	10

Riksdagen beslöt våren 1980 att differentierade pristillägg för fläsk i fortsättningen skulle tillämpas när pristryckande överskott råder för att åstadkomma styrning av slaktsvinsproduktionen. Med anledning härav uppdrog regeringen åt jordbruksnämnden att efter överläggningar med

nämndens konsumentdelegation och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation fastställa de differentierade pristilläggen på fläsk och besluta om de regler som skall gälla härför fr. o. m. den 1 januari 1981.

Jordbruksnämnden har anmält att den i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen beslutat införa differentierat pristillägg på fläsk fr. o. m. den 1 januari 1981. Tillägget utgår f. n. med 10 kr. per levererat slaktsvin vid årsleveranser upp till 2 500 slaktsvin.

2.3 Sammanfattning av mittpriser, subventioner, m. m. fr. o. m. den 1 januari 1981

Mittpriser, prisgränser och införselavgifter (normalavgifter) fr. o. m. den 1 januari 1981 (öre/kg, för mjölk öre/l).

	Nedre pris- gräns	Mitt- pris ¹	Övre prisgräns	Införsel- avgift i normalfallet
Vete		100		Rörlig
Råg		94		Rörlig
Korn		93		Rörlig
Havre		91		Rörlig
Matpotatis				
6/7 - 9/11	53	59,50	66	49,50
10/11 - 30/11	59	65,50	72	52,50 ²
1/12 - 14/12	64	70,50	77	52,50
15/12 - 28/12	68	74,50	81	52,50
29/12 - 18/1	70	76,50	83	52,50
19/1 - 15/2	71,50	78	84,50	52,50
16/2 - 15/3	74	80,50	87	55,50 ³
16/3 - 19/4	77	83,50	90	55,50
20/4 - 5/7	78	84,50	91	55,50
Potatisstärkelse	234	263	292	194
Kokärter				73
Bruna bönor				185
Konsumtionsmjölk 0,5 % fetthalt			186,3 - 186,8	129,14
Konsumtionsmjölk 3 % fetthalt			189,3 - 189,8	134,14
Grädde, tjock				1 004
Grädde, tunn				691
Oljeväxtfrö	178	191	204	374 ⁴
Smör	1 165	1 197 ⁵	1 427	722
Härdost	1 257	1 404	1 551	1 071
Mjölkpulver, magert	570	664	758	564
Mjölkpulver, fett	754	864	974	594
Nötkött	1 284	1 475	1 666	1 106
Kalvkött	1 378	1 621	1 864	1 106
Fårkött	1 126	1 319	1 512	914
Fläsk	887	1 027	1 167	647 ⁶
Kyckling och höns	1 053	1 145	1 237	707
Kalkon m. m.	1 347	1 483	1 619	947
Ägg	716	783	850	469
Heläggmassa	833	960	1 087	706
Heläggpulver	3 451	3 898	4 345	2 690
Äggulepulver	3 378	3 810	4 242	2 466

¹ För spannmål definitivt inlösenpris.

² Normalavgiften höjs den 14 november till 52,50 öre/kg.

³ Normalavgiften höjs den 1 mars till 55,50 öre/kg.

⁴ Fettvaruavgift.

⁵ Ingångspris.

⁶ Avser hela och halva kroppar med huvud. För hela och halva kroppar utan huvud 652 öre per kg.

De direkta livsmedelssubventionernas storlek fr. o. m. den 1 januari 1981 (dvs. den ersättning öre/kg, för mjölk öre/liter, som av budgetmedel utgår till jordbruket som kompensation för uteblivna avgiftshöjningar och företagna prissänkningar för berörda varor).

Vara	Subvention i prisregleringsledet öre/kg (för mjölk öre/l) marknadsförd vara inom landet
Brödsäd	
Vete	12
Råg	11
Konsumtionsmjölk vid mejeri (utom mjölk som ingår i chokladmjölk och fruktyoghurt)	
med 3 % och 0,5 % fetthalt	145,36
med 0,05 % fetthalt	156,36
Färskost och ostmassa av typ kvarg	255
Smältost och härdost	267
Mjölkpulver	129
Nötkött	463
Hästkött	328
Kalvkött	478
Får- och lammkött	105
Fläsk	200,3
Kvackling	75

Här bör anmärkas att regeringen beslutade att fr. o. m. den 22 oktober 1980 upphäva prisstoppet på baslivsmedel med undantag av mjölk. Härigenom upphörde den livsmedelssubvention som utgätt som ersättning till jordbruket för genom prisstoppet förhindrade prishöjningar för kött, fläsk och ost, vilkas priser annars skulle ha höjts till följd av stigande världsmarknadspriser.

Regeringen har i prop. 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. resp. prop. 1980/81:118 om ekonomisk-politiska åtgärder aviserat en ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna med sammanlagt 800 milj. kr., därav 300 milj. kr. per den 1 oktober 1981 och 500 milj. kr. per den 1 januari 1982.

3 Föredragandens överväganden

3.1 Prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker

Riksdagen beslöt våren 1978 om prisregleringen på jordbruksprodukter, m. m. för tiden 1 juli 1978—den 30 juni 1981. Beslutet innebar bl. a. följande.

För perioden skulle tillämpas dittillsvarande principer med mittpriser och prisgränser samt inom prisgränserna fasta införselavgifter för vissa viktiga varor.

Överläggningar om ersättningen till jordbrukarna för eget arbete och eget kapital skulle ske en gång om året per den 1 juli. I första hand skulle löneutvecklingen för de stora kollektiven beaktas. När ett tillförlitligt statistiskt underlag härför förelåg skulle även inkomst- och lönsamhetsförhållandena för andra småföretagargrupper kunna beaktas. Hänsyn skulle också kunna tas till de olika förhållanden som påverkar den ekonomiska och sociala standarden inom jordbruket. Rationaliseringsutvecklingen inom näringen skulle beaktas på i princip samma sätt som under tidigare prisregleringsperiod.

Vidare skulle jordbruket varje halvår under regleringsperioden få en indexbaserad kompensation för sina kostnadsökningar. Som ett mått på kostnadsökningarna skulle användas utvecklingen av jordbrukets kostnader för inköpta produktionsmedel mätt med det s. k. produktionsmedelsprisindex (PM-index).

Kompensation för kostnadsökningar inom uppsamling och förädling under regleringsperioden skulle ges med hänsyn till den faktiska kostnadsutvecklingen.

Kompensationsbeloppet i inflationsskyddet skulle beräknas enbart utifrån försäljningen inom landet. Likaledes skulle fördelningen av beloppet ske på grundval av inom landet försålda kvantiteter. Vissa delar av utbyteshandeln skulle dock likställas med hemmaförsäljningen.

Den s. k. VM-klausulen m. m. skulle bibehållas, dvs. hänsyn tas till utvecklingen av världsmarknadspriserna m. m.

Jordbruksnämnden har haft i uppdrag att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen för tiden efter den 30 juni 1981.

I skrivelse till regeringen har jordbruksnämnden redovisat sitt uppdrag.

Jordbruksnämnden anför att det vid överläggningarna visat sig råda stora motsättningar om hur prisregleringen för jordbruksprodukter under kommande regleringsperiod skall vara konstruerad i principiellt hänseende. Motsättningarna gäller särskilt principerna för kostnadskompensationen och systemet för inkomstföljsamheten. Nämnden anför vidare att det därför inte har varit möjligt att nu nå en överenskommelse om ett förslag om en flerårig regleringsperiod, även om en sådan hade varit att föredra. När det gäller en ettårig prisregleringsperiod är emellertid de principiella åsiktsskillnaderna enligt nämnden mindre. Båda delegationerna har för regleringsåret 1981/82 accepterat i huvudsak oförändrade principer beträffande kostnadskompensationen till såväl jordbruket som förädlingsindustrin. I fråga om inkomstnivån och inkomstföljsamheten redovisar nämnden att delegationerna inte har kunnat enas om de belopp som bör tillföras jordbruket. Enligt nämnden går delegationernas uppfattningar härvid starkt isär.

Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har för regleringsåret 1981/82 för inkomstföljsamhet utöver rationaliseringsvinsten yrkat ett belopp av 250 milj. kr. Delegationen anser dessutom att jordbrukarna under den gångna prisregleringsperioden haft en sämre inkomstutveckling än andra grupper och har därför yrkat ytterligare 300 milj. kr. i inkomstförstärkning.

Konsumentdelegationen anser att jordbrukarnas inkomstförbättring under regleringsåret 1981/82 skall utgöras av rationaliseringsvinsten. Härutöver bör jordbrukarna tillföras ett belopp av 30 milj. kr. att användas till ett särskilt räntestöd.

Skillnaden i delegationernas ståndpunkter redovisas av jordbruksnämnden till 520 milj. kr. för regleringsåret 1981/82.

Jordbruksnämnden föreslår att en ettårig prisregleringsperiod tillämpas som ett provisorium i avvaktan på överläggningar om prisregleringen för tiden efter den 30 juni 1982. Regleringen under regleringsåret 1981/82 föreslås därför enligt jordbruksnämnden i allt väsentligt bygga på de regler som har gällt för tiden efter den 30 juni 1978.

I särskilda skrivelser har Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen lämnat synpunkter på det av jordbruksnämnden lämnade förslaget om reglering av priserna på jordbruksprodukter under regleringsåret 1981/82. Två ledamöter i jordbruksnämnden har avgett var sin reservation mot förslaget. Såväl delegationernas synpunkter som reservationerna återfinns som bilagor till *bilaga 1*.

I det av jordbruksnämnden framlagda förslaget beträffande inkomstnivå och inkomstföljsamhet för regleringsåret 1981/82 har hänsyn tagits till inkomstfrågan på i princip samma sätt som gäller under nuvarande prisregleringsperiod.

Nämnden föreslår att jordbruket, utöver vad som kan erhållas genom rationaliseringar, den 1 juli 1981 tillförs ett belopp av 30 milj. kr. och den 1 januari 1982 ytterligare 40 milj. kr. Vidare föreslås beträffande ändringar av arbetsgivaravgift eller liknande avgift, i vad gäller den s. k. egenavgiften, att sådana liksom f. n. beaktas vid första möjliga justeringstillfälle. Hänsyn bör dessutom tas till en eventuell tillämpning av den s. k. prisgarantiregeln i löneavtalen.

Jordbruksnämnden föreslår att ändrade förutsättningar för näringen i övrigt under prisregleringsperioden får tas upp i samband med de överläggningar som förutsätts ske för tiden efter den 30 juni 1982.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag angående inkomstnivå och inkomstföljsamhet.

Jordbruksnämnden föreslår i samförstånd med delegationerna att ett belopp utöver nu utgående 40 milj. kr. bör tillföras jordbruket för ett särskilt räntestöd för regleringsåret 1981/82. Medlen föreslås utgå inom ramen för de belopp som tillerkänns jordbruket.

Jag biträder förslaget om utökningen av räntestödet till särskilt skuldsatta jordbrukare. Det bör ankomma på lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden att efter samråd med berörda parter framlägga förslag för regeringen om stödets närmare utformning. Såsom nämnden har föreslagit bör som utgångspunkt gälla att stödet inte bör utgå för nyinvesteringar och nyetableringar som skett efter utgången av år 1980.

När det gäller kostnadskompensationen till förädlingsindustrin är parterna överens om att nuvarande principer bör tillämpas även under regleringsåret 1981/82. Förändringarna i intäkter från biprodukter vid slakt bör dock i fortsättningen endast beaktas till 75 %.

Jag har inget att invända mot detta förslag.

Jordbruksnämnden anför när det gäller kostnadskompensationen till jordbruket att det vid de överläggningar som föregick nuvarande treåriga regleringsperiod träffades en överenskommelse med delegationerna om tillämpning av vissa principer, som sedermera godtogs av statsmakterna. Innebörden härav var att det bör vara möjligt att vid de halvårsvisa justeringarna överväga om utvecklingen av PM-index ger en rättvisande bild av den faktiska kostnadsutvecklingen. PM-index registrerar inte förändringarna i kostnaderna för den lejda arbetskraften i jordbruket. Markanta avvikelser från faktisk kostnadsutveckling (inkl. för den lejda arbetskraften), som leder till inte avsedda effekter, bör liksom tidigare kunna beaktas.

Enligt jordbruksnämnden tyder utförda beräkningar på att det under nu löpande regleringsperiod, på grund av inflationsregelns konstruktion, har uppstått vissa inte förutsedda eftersläpningseffekter. Vid fortsatt oförändrad regeltillämpning och vid en motsvarande avtagande inflation torde effekterna på prisnivån kunna återvinnas. Den lägre kostnadskompensation som har utgått under perioden på grund av eftersläpningen torde dock inte kunna återfås i sin helhet. Nämnden anser att effekterna av denna eftersläpning delvis bör kompenseras och att jordbruket därför nu bör tillföras ett engångsbelopp på 100 milj. kr. att utgå under regleringsåret 1981/82. Frågan om konstruktion och tillämpning av inflationsregeln och dess effekter i detta avseende bör tas upp i samband med överläggningarna om en ny regleringsperiod efter den 30 juni 1982. I övrigt bör tillämpas de regler som gäller under innevarande period.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag vad beträffar kostnadskompensationen till jordbruket.

Den 1 januari 1981 återfördes till jordbruket 17,3 milj. kr. av det avdrag av 50 milj. kr. som gjordes då livsmedelssubventionerna höjdes per den 1 juli 1980. Återföringen skedde som en följd av att livsmedelssubventionerna minskades med 250 milj. kr. Enligt nämnden är parterna överens om att återstående belopp, dvs. 32,7 milj. kr., bör återföras till jordbruket vid en minskning av livsmedelssubventionerna till den nivå som gällde före den 1 juli 1980.

Jag har inget att erinra häremot.

Vidare tar jordbruksnämnden upp några frågor som kvarstår från överläggningarna om ersättning till jordbruket för inkomstföljsamhet m. m. per den 1 juli 1980. Vid detta tillfälle enades parterna om totalbeloppet medan skilda uppfattningar rådde om hur de olika delkomponenterna skulle beaktas i inflationsskyddet. Nämnden anför att i fråga om kostnadsutvecklingen för lejt arbete hade parterna enats om att åter ta upp denna fråga inför överläggningarna om jordbrukspriserna per den 1 juli 1981. Även de enligt delegationernas uppfattning olika engångsbeloppen inom uppsamling och förädling samt inkomstföljsamhet skulle därvid komma att beaktas.

Jordbruksnämnden föreslår att de frågor som enligt nämnda överenskommelse kvarstår från den 1 juli 1980, tillsammans med frågan om under regleringsperioden ändrade räntevillkor i fråga om rörlig kredit för dels lagring av köttvaror och smör, dels inlösen av oljeväxtfrö, regleras genom att 13,8 milj. kr. dras av från det totalbelopp som tillerkänns jordbruket den 1 juli 1981. Samtidigt tillförs ett engångsbelopp av 4,6 milj. kr. som bortfaller den 1 juli 1982. Förslaget innebär vidare att PM-indexutvecklingen under perioden april 1980 till april 1981 jämförs med kostnadsutvecklingen för lejt arbete under perioden juli 1980 till april 1981 vid de överläggningar som förutsätts äga rum per den 1 juli 1981.

Jag biträder detta förslag.

Jordbruksnämnden föreslår att frågan om regleringsekonomi för spannmål tas upp i samband med kommande överläggningar. I en särskild skrivelse angående fastställande av införselavgifter för vete och råg har jordbruksnämnden begärt att i fortsättningen få beakta annat prismaterial än noteringen cif EG enligt uttalande i prop. 1967:95. Avgiftssättningen bör därvid göras så att import av normalvete och råg inte skall kunna ske billigare än köp av svensk vara.

För egen del har jag inget att erinra häremot. Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga.

Jordbruksnämnden har tillsammans med berörda parter sett över nuvarande prisgräns- och gränsskyddssystem. Parterna är i huvudsak överens om att de förändringar som föreslås i det följande skall genomföras.

Förslaget innebär en justering av mittpriserna så att dessa i huvudsak överensstämmer med de avsedda priserna. Utgångspunkten för denna justering kommer att vara den faktiska prisnivån. I samband härmed kommer införselavgifterna att justeras så att de anpassas till de nya mittpriserna. Förslaget innebär att införselavgifterna i samband med överläggningar om kostnadskompensation m. m. till jordbruket per den 1 juli 1981 och den 1 januari 1982 justeras med hänsyn till det behov av gränsskydd som då bedöms föreligga. En särskild korrigeringsregel föreslås införd, vilken innebär att eventuell över- eller underkompensation i förhållande till mittpriserna delvis kommer att beaktas i efterhand. Denna

korrigeringsregel innebär att nuvarande VM-klausul kan utgå. För flertalet av de prisgränssatta produkterna föreslås bl. a. en krympning av spännvidden mellan prisgränserna. Efter utgången av regleringsåret 1981/82 föreslås en utvärdering ske av systemet.

Nämnden avser att under våren 1981 fortsätta arbetet med att utveckla det nya systemet och kommer i en skrivelse senare att närmare redovisa dess utformning.

För egen del vill jag erinra om att översynen av nuvarande prisgräns- och gränsskyddssystem har skett på regeringens uppdrag. Försöksvis har också på fläsk och nötkött prövats ett modifierat prisgränssystem. Det ankommer på regeringen att ta ställning till frågan, sedan nämnden inkommit med förslag, vilket avses ske i samband med att nämnden presenterar sina förslag till ändringar av införelavgifter m. m. per den 1 juli 1981.

Beträffande utbyteshandeln med kött och fläsk föreslår nämnden att de regler som har gällt under innevarande regleringsperiod skall gälla också för regleringsåret 1981/82. Vidare är man beredd att med delegationerna diskutera tillämpningen av dessa regler.

För låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket föreslår nämnden att man för regleringsåret 1981/82 anvisar oförändrat 380 milj. kr. till följande ändamål, nämligen för leveranstillägg för mjölk 135 milj. kr., smågrisstöd 20 milj. kr., avbytarverksamhet 95 milj. kr., företagshälsovård 10 milj. kr. och socialförsäkringsskydd 120 milj. kr. Eventuella besparingar eller överskridanden av beloppen för leveranstillägg och smågrisstöd bör liksom tidigare tillföras resp. avgå från beloppet för avbytarverksamhet.

I fråga om leveranstillägg för mjölk föreslås en ny skala. Beträffande smågrisstödet har aktualiserats ett förslag om en omläggning av stödet. Nämnden har beträffande det sistnämnda inte tagit slutlig ställning till förslaget utan avser att återkomma med förslag under våren 1981.

Jag har inget att erinra mot vad nämnden har anfört.

Delegationerna har vid överläggningarna förklarat sig i princip acceptera de förslag rörande fettvaruregleringen som nämnden framlagt. Förslagen innebär i korthet följande.

Prisgränssystemet för oljeväxtfrö och olja slopas. Efter överläggningar fastställs dels preliminärt odlarpris på frö, dels ett fast inhemskt oljevärde. Hänsyn bör härvid tas till prissättningen på övriga vegetabilier, marknadsläget, konkurrensläget på matfettsmarknaden och regleringsekonomin.

Det fastställda oljevärdet skyddas genom en rörlig fettvaruavgift.

Förändringar av regleringsföreningens Sveriges Oljeväxtintressenter ek. för. (SOI) kostnader för omhändertagande av fröskörden och extraktion av olja liksom prisändringar på rapsmjöl, vilka tidigare beaktats i den s. k. omräkningskalkylen från fröpris till oljevärde, bör i fortsättningen beaktas inom ramen för den ersättning som utgår till jordbruket för kostnader för uppsamling och förädling.

Beträffande utbytesexport gäller f. n. att jordbruket genom SOI för importerad olja erhåller intäkterna från höjningar av normalfettvaruavgiften som gjorts sedan den 1 juli 1974. Denna andel är f. n. 210,5 öre/kg. För svensk olja motsvarande ca 40 % (kvantiteten regleras i särskilda avtal mellan SOI och margarinindustrin och med jordbruksnämndens godkännande) av råvaruförbrukningen inom margarinindustrin får SOI hela fettvaruavgiften. Jordbruksnämnden föreslår att SOI för regleringsåret 1981/82 får hela fettvaruavgiften för en kvantitet motsvarande oljeinnehållet i den inhemska fröskörden, dock högst motsvarande fettvaruavgiften på den totala fettkonsumtionen.

Nämnden kommer senare att utvärdera effekterna av den förordade omläggningen av fettvaruregleringen.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag. Det ankommer på regeringen att besluta i dessa frågor.

Jordbruksnämnden bör vid kommande justeringstillfällen under den förestående prisregleringsperioden efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen till regeringen inkomma med förslag till fördelning av de totala beloppen på olika produkter samt till de ändringar av mittpriser, prisgränser och införselavgifter som krävs för att jordbruket skall tillföras avsedda intäktsökningar. Det ankommer därefter på regeringen att besluta härom.

Riksdagen medgav våren 1980 att statens jordbruksnämnd för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter för budgetåret 1980/81 får disponera en rörlig kredit på högst 195 milj. kr. i riksgäldskontoret. Jordbruksnämnden har föreslagit att på grund av höjda varuvärden och förväntat ökat lagringsbehov under budgetåret 1981/82 krediten höjs till 250 milj. kr. och att den får utnyttjas för budgetåret 1981/82 främst för utjämningslagring av smör och köttvaror. Även enligt min mening bör en höjning ske av den rörliga krediten. Jag föreslår således att en rörlig kredit på högst 250 milj. kr. i riksgäldskontoret ställs till nämndens förfogande för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter för budgetåret 1981/82.

Riksdagen medgav också att jordbruksnämnden för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö för budgetåret 1980/81 får disponera en rörlig kredit på högst 50 milj. kr. i riksgäldskontoret. Jordbruksnämnden har i sin anslagsframställning för budgetåret 1981/82 begärt att få disponera en motsvarande kredit. Jag biträder nämndens förslag.

3.2 Införselavgiftsmedel m. m.

I *bilaga 1* redovisas användningen av införselavgiftsmedel m. m. under regleringsåret 1979/80 liksom också beräkningen av införselavgiftsmedel som inflyter under regleringsåren 1980/81 och 1981/82. Den huvudsakliga medelsdispositionen för regleringsåret 1979/80 framgår av följande tabell, i vilken även den preliminära dispositionen för regleringsåret 1980/81 redovisas.

Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m. m. regleringsåren 1979/80 och 1980/81

	1979/80 1 000-tal kr.	1980/81 1 000-tal kr. prel.
Inkomster		
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	3 949 ¹	9 587 ²
Under resp. regleringsår influtna införselavgifter exkl. fodermedel	373 902	339 600
fodermedel	160 797	170 000
Summa	538 648	519 187
Utgifter		
a) Av medel inom fördelningsplanen		
Svensk spannmålshandel	3 000	2 000
Sveriges potatisintressenter	34 500	19 500
Sveriges oljeväxtintressenter	44 700	0
Svensk köthandel	18 000	0
Svensk köthandel, utbyteshandel	4 928	32 366
Föreningen för mejeriprodukter	208 700	167 000
Svensk ägghandel ³	48 500	70 100
Märknadsreglerande åtgärder för slaktkyckling	1 000	0
Kostnadskompensation mjölk, norra Sverige	13 500	20 500
Regionalt bidrag, köttregleringen	5 000	5 000
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m. m.	25 000	25 000
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	2 500	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	700	1 400
Stöd till odling av vallfrö	0	2 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	9 077	80 834
Summa	428 105	437 200
b) Av medel utanför fördelningsplanen		
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	22 807	25 000
Utbyteshandel kött och fläsk	45 072	17 634
Pristillägg får- och lammkött	13 424	15 500
Svensk matpotatiskontroll	4 272	4 425
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	1 070	0
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 050	2 353
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	274	300
Prisåterbäring till pålsdjursuppfödare	2 500	2 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	4 000	6 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	300
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost	12 299	6 000
Stöd till maltproduktionen	2 000	2 000
Summa	110 543	81 987
Summa utgifter	538 648	519 187
Saldo vid utgången av resp. regleringsår	0	0

¹ Intäktsräntor samt överskott från föregående år.² Intäktsräntor från föregående år.³ Svensk ägghandel erhöll 1978/79 10 milj. kr. med återbetalningsskyldighet till kommande års fördelningsplan.

Fördelningsplanen för regleringsåret 1980/81 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 milj. kr. Härtill kommer inflytande avgifter för fodermedelsimporten, f. n. beräknade till 170 milj. kr., varvid fördelningsplanen omfattar 437,2 milj. kr. Jordbruksnämnden beräknar de disponibla inkomsterna av införselavgifter till 519,2 milj. kr., vilket innebär ett beräknat överskott av 82 milj. kr. sedan medel avsatts till fördelningsplanen. Definitiv fördelningsplan för regleringsåret 1980/81 kan fastställas först efter utgången av regleringsåret.

De ändamål utanför fördelningsplanen som får täckas av införselavgiftsmedel beräknas för regleringsåret 1980/81 helt ta i anspråk det beräknade överskottet av 82 milj. kr.

Sammanställningen avseende regleringsåret 1980/81 skiljer sig på några punkter från de beräkningar som lagts fram i prop. 1979/80:162. Sålunda har utbyteshandel med kött och fläsk, som angavs till 50 milj. kr., tagits upp med beräknade tillgängliga medel, 17,6 milj. kr., prisåterbäring till pålsdjursuppfödare minskats med 2 milj. kr. till 2 milj. kr. samt restitution av införselavgifter minskats med 3 milj. kr. till 6 milj. kr. Bidraget till Sveriges potatisodlares riksförbund har ökats med 153 000 kr., då nämnden tillstyrker ett tilläggsanslag för regleringsåret 1980/81 för lönehöjningar under år 1980 med detta belopp.

Beräknade tillgängliga medel 82,0 milj. kr. går helt åt till ändamål utanför fördelningsplanen. I den mån tillgängliga medel blir större än 82,0 milj. kr. bör överskjutande belopp i första hand användas till att betala utbyteshandel med kött och fläsk upp till ett belopp av 50 milj. kr. Därefter eventuellt kvarstående belopp bör användas till ändamål inom fördelningsplanen med hänsyn till att 31,1 resp. 4,8 milj. kr. för utbyteshandel med kött och fläsk i brist på medel utanför fördelningsplanen togs från fördelningsplanerna regleringsåren 1978/79 och 1979/80.

Jag har inte någon erinran mot vad jordbruksnämnden anfört rörande införselavgiftsmedlens disposition under regleringsåren 1979/80 och 1980/81.

Jordbruksnämnden beräknar att det under regleringsåret 1981/82 inflyter 531 milj. kr. i form av införselavgiftsmedel, inkl. räntor från föregående år. Härav avser 165 milj. kr. fodermedel.

Jordbruksnämnden föreslår att fördelningsplanen för regleringsåret 1981/82 bör omfatta 267,2 milj. kr. jämte inflytande fodermedelsavgifter, som beräknas till 165 milj. kr. eller totalt 432,2 milj. kr. Jag biträder nämndens förslag.

Med hänsyn till ovissheten rörande regleringsekonomins utveckling lägger nämnden inte fram någon fullständig fördelningsplan för det preliminärt beräknade beloppet. Nämnden bör återkomma med fullständigt förslag till preliminär fördelning i samband med förslaget till justering av införselavgifter m. m. fr. o. m. den 1 juli 1981. Nämnden bör liksom tidigare, efter hörande av Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och

konsumentdelegationen, få jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande.

Jag har inget att erinra mot att Svensk spannmålshandel liksom hittills tillförs införselavgifter för viss utbyteshandel med brödsäd. Vidare bör Sveriges oljeväxtintressenter tillföras inflytande fettvaruavgifter i enlighet med vad jag har förordat i föregående avsnitt.

Medelsbehovet under regleringsåret 1981/82 för de ändamål *utanför fördelningsplanen* som jag anger i det följande bör i första hand täckas av införselavgiftsmedel.

De införselavgifter som inflyter till följd av *utbyteshandel* med kött och fläsk har av nämnden beräknats komma att uppgå till 75 milj. kr. Av detta belopp bör 25 milj. kr., som avser utbyteshandel med öststaterna, föras över till Svensk kötthandel. Återstående 50 milj. kr., som avser utbyteshandel med andra länder, bör föras över till Svensk kötthandel i enlighet med de grunder som redovisades i prop. 1978/79:208.

Kostnaderna för *pristillägg för får- och lammkött* av 530 öre per kg bestrids under regleringsåret 1980/81 med 10 milj. kr. från anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och med 15,5 milj. kr. av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Jordbruksnämnden beräknar kostnaden för pristillägget till 25,5 milj. kr. under regleringsåret 1981/82. Jag föreslår att av pristillägget på får- och lammkött bekostas även för regleringsåret 1981/82 10 milj. kr. från anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och resterande belopp, 15,5 milj. kr., med införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Härutöver kan nämnas att regeringen har bemyndigat nämnden att under regleringsåret 1980/81, inom ramen för prisstoppet på kött av andra djurslag, utbetala pristillägg utöver 530 öre per kg intill ett belopp av 11,5 milj. kr.

Till Svensk matpotatiskontroll (SMAK) har för regleringsåret 1980/81 av medel utanför fördelningsplanen reserverats högst 1 050 000 kr. för *upplysningsverksamhet på matpotatisområdet*. För regleringsåret 1981/82 föreslås en höjning av beloppet till 1 115 000 kr.

Ersättningen till SMAK för den *officiella kontrollen av matpotatis* föreslås uppgå till högst 3 480 000 kr. I detta belopp ingår 100 000 kr. för utvecklingsarbete. Nämnden avser att återkomma rörande lönehöjningen under år 1981.

Jag har inget att invända mot dessa förslag.

Sveriges potatisodlares riksförbund (SPOR) har för regleringsåret 1980/81 erhållit ett belopp av 2 200 000 kr. för sin verksamhet med *effektivisering av matpotatisodlingen*. Nämnden föreslår ett tilläggsanslag för regleringsåret 1980/81 med 153 000 kr. för lönehöjningar under år 1980 samt ett anslag av 2 367 000 kr. för regleringsåret 1981/82. Jordbruksnämnden avser att återkomma rörande löneökningar under år 1981. Nämnden redovisar att den vid bedömningen av anslagskraven från SMAK och

SPOR har följt de anvisningar som gäller för myndigheternas anslagsframställningar. Jag har inget att erinra mot detta.

Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande bör i enlighet med nämndens förslag tillföras oförändrat 475 000 kr.

Vidare föreslås att nämnden under regleringsåret 1981/82 får disponera högst 4 milj. kr. av avgiftsmedel utanför fördelningsplanen för *återbäring till pälsdjursuppfödare* av den del av priset på inhemskt foder för pälsdjursuppfödning som är hänförlig till införselavgifterna på fodermedel. Jag biträder även detta förslag.

Bidraget för att *begränsa fraktkostnaderna för mjölk och grädde* till vissa områden i de nordligaste länen bör, som nämnden föreslagit, utgå med 300 000 kr. under regleringsåret 1981/82.

För *stöd till vallfröodlingen* föreslår jordbruksnämnden för regleringsåret 1981/82 att 6 milj. kr. anvisas av medel utanför fördelningsplanen. Jag har inget att erinra mot detta förslag.

Till *fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen* har under regleringsåret 1980/81 förts 800 000 kr., varav 500 000 kr. inom och 300 000 kr. utom fördelningsplanen. Jordbruksnämnden föreslår att motsvarande belopp skall utgå under regleringsåret 1981/82. Jag har inget att invända mot detta under förutsättning att 500 000 kr. anslås inom fördelningsplanen.

Kostnaderna för *restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt för ost* beräknas av nämnden till 2 milj. kr. för regleringsåret 1981/82. Jag har inget att erinra mot denna beräkning.

För *stöd till maltproduktionen* bör enligt nämndens förslag 1 milj. kr. utgå under regleringsåret 1981/82. Jag biträder även detta förslag.

Med hänsyn till ovissheten om den faktiska avgiftsuppbörden föreslår jordbruksnämnden att den rörliga krediten på 120 milj. kr. får stå kvar även under regleringsåret 1981/82 och att den får användas för ändamål inom och utom fördelningsplanen samt för sockerregleringen. Jag biträder förslaget med tillägget att krediten inte, utan regeringens särskilda medgivande, får användas för finansiering av utbyteshandel med kött och fläsk. Det bör ankomma på regeringen att närmare föreskriva hur krediten får utnyttjas och villkoren för detta.

3.3 Sockerregleringen m. m.

Riksdagen godkände år 1979 regeringens förslag till prisreglering för sockerbetor för tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1982 (prop. 1978/79:208, JoU 1978/79:36, rskr 1978/79:417). Riksdagen godkände år 1980 regeringens förslag till prisreglering för socker för tiden den 1 juli 1980—den 30 juni 1982 (prop. 1979/80:162, JoU 1979/80:47 och 49, rskr 1979/80:413). Inom ramen för vad som gäller för resp. prisregleringsperiod skall årligen fastställas kompensation för ökade produktionsmedelspriser m. m. för

betodlarna och ökade produktionskostnader för sockerbolaget. Det ankommer på regeringen att under regleringsperioden besluta i dessa frågor.

Efter förslag av statens jordbruksnämnd i samförstånd med nämndens konsumentdelegation, Sveriges betodlares centralförening och Svenska Sockerfabriks AB har regeringen den 26 februari 1981 fastställt sockerbetsareal, arealbidrag, grundpris på sockerbetor, pris på socker, m. m. för regleringsåret 1981/82.

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade jag år 1980 en kommitté för att utreda sockernäringsens framtida omfattning, inriktning, organisation och struktur. Kommittén kommer bl. a. att lämna förslag om sockerbetsarealens framtida omfattning. Utredningen beräknas vara klar tidigast våren 1982.

Riksdagen bemyndigade år 1979 regeringen att träffa avtal med sockerbolaget och Sveriges betodlares centralförening angående fortsatt verksamhet vid Karpalunds sockerbruk (prop. 1978/79:208, JoU 1978/79:36, rskr 1978/79:417). Avtalet har avsett driften under 1980 och 1981 års kampanjer och innebär för statens del att bidrag lämnas ur sockerregleringsfonden med ca 3,3 milj. kr. resp. 3,7 milj. kr. Motsvarande bidrag lämnas av sockerbolaget och betodlarna.

I avvaktan på ett slutligt ställningstagande till sockerutredningens förslag och för att möjliggöra fortsatt drift vid sockerbruket i Karpalund under 1982 års kampanj har överläggningar ägt rum mellan representanter för jordbruksdepartementet, betodlarna och sockerbolaget om formerna för en överenskommelse som möjliggör fortsatt drift. Vid överläggningarna har som utgångspunkt för statens del gällt att bidrag för fortsatt drift kan lämnas endast i form av arealökning. Med anledning härav får jag anföra följande.

Statens bidrag utgår i form av utökad sockerbetsareal för 1981 års kampanj med 500 ha utöver vad jordbruksnämnden föreslagit efter överläggningar med berörda parter. Arealökningen skall i första hand erbjudas odlare som även odlar fabrikspotatis för stärkelseproduktion. Utgångspunkten härvid är att reduktion sker av motsvarande areal fabrikspotatis. Regeringen har fastställt sockerbetsarealen för 1981 års kampanj till 52 000 ha.

Jag föreslår nu att riksdagens godkännande inhämtas av att arealen utökas med ytterligare 1 000 ha under 1982 års odling. Därmed kommer sockerbetsarealen att uppgå till 53 000 ha för år 1982. En strävan bör vara att också med denna arealökning åstadkomma en minskning av fabrikspotatisodlingen. Frågan om förtur för potatisodlarna vid kvoteringsen av arealökningen för år 1982 får prövas vid kommande prisöverläggningar. Arealökningen är inte avsedd att uppfattas så att sockerutredningens förslag föregrips.

Sveriges betodlares centralförening och sockerbolaget har kommit överens om att odlarna lämnar ett bidrag till bolaget på 3 milj. kr. för 1982

års kampanj genom motsvarande reducering av betpriset. Bidraget utgår endast under förutsättning att arealökningarna för 1981 och 1982 års kampanjer kommer till stånd och är motiverat av att sockerutredningen inte beräknas vara klar förrän i början av år 1982 och av att fortsatt drift vid sockerbruket i Karpalund anses nödvändig för att klara arealökningen.

De åtgärder som jag nu har redovisat tryggar således driften vid Karpalunds sockerbruk också under år 1982 samtidigt som kostnaderna för regleringen av fabrikspotatis för stärkelseproduktion bör kunna minskas. I den senare frågan kommer kommittén för industrins råvarukostnadsutjämning senare i vår att lämna vissa förslag.

3.4 Prisstödet till jordbruket i norra Sverige

Syftet med prisstödet i norra Sverige är att höja lönsamheten hos jordbruket i detta område till en nivå som är jämförbar med den som uppnås vid det mellansvenska jordbruket. Stödet utgår i form av pristillägg på mjölk, kött och fläsk samt till smågrisproduktion och getskötsel. Dessutom utgår ett särskilt prisstöd till rennäringen i form av pristillägg på renkött. Prisstödet till jordbruket utgår inom olika stödområden med varierande belopp.

Prisstödet till jordbruket i norra Sverige har under 1970-talet setts över vart tredje år. Den senaste översynen gjordes år 1979 och ledde till att stödet enligt riksdagens beslut justerades per den 1 juli 1980 (prop. 1979/80:162, JoU 1979/80:47 och 49, rskr 1979/80:413). I propositionen uttalade jag att en allmän översyn av prisstödet borde ske vart tredje år. Jag betonade att ett av jordbrukspolitikens huvudsyften är att tillförsäkra dem som är sysselsatta inom jordbruket i alla delar av landet en ekonomisk och social standard som är likvärdig med den som jämförbara grupper uppnår. Detta förutsatte enligt min mening att prisstödets syfte inte urholkades under treårsperioden. Om produktionskostnaderna utvecklas på ett ogynnsamt sätt, borde därför prisstödet kunna justeras. En av utgångspunkterna för bedömningen borde därvid vara förändringarna i PM-index. Jag uttalade slutligen att vid den allmänna översyn av prisstödet som borde ske inför utgången av treårsperioden borde det nu tillämpade prisstödet utvärderas. Riksdagen beslöt att biträda de förslag till förbättring av prisstödet som framlades. Samtidigt uttalades att åtskilligt talade för en mera övergripande och parlamentariskt förankrad översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige. Dessutom framfördes att en justering av prisstödet skulle kunna ske under treårsperioden så att dess syfte upprätthålls.

Regeringen uppdrog åt statens jordbruksnämnd att under perioden den 1 juli 1980—den 30 juni 1983 följa, bedöma och redovisa effekterna av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Om produktionskostnaderna

utvecklades på ett ogynnsamt sätt, skulle nämnden under perioden komma in med förslag till de justeringar av prisstödet som bedömdes erforderliga för att stödets syfte skulle kunna upprätthållas. En av utgångspunkterna för bedömningen skulle vara förändringarna i PM-index. Vidare skulle samråd ske med lantbruksstyrelsen.

Jag vill här erinra om att vid den översyn som skedde inför den 1 juli 1980 utgick jordbruksnämnden i sina beräkningar från jämförande produktionskostnads kalkyler för mjölk och köttproduktion i mellersta och norra Sverige. Av beräkningarna framgick att skillnaden i produktionskostnader väl motsvarades av utvecklingen av PM-index. Vid uppräknings av prisstödet till jordbruket i norra Sverige per den 1 juli 1980 utgick nämnden därför i huvudsak från den allmänna kostnadsstegringen mätt med PM-index.

Jordbruksnämnden har nu efter samråd med lantbruksstyrelsen inkommit med en redovisning av sitt uppdrag. Nämnden redovisar att PM-index under perioden oktober 1979—oktober 1980 har stigit med 14,7%. En uppräknings av stödnivån med PM-index ger en ökad kostnad med ca 27,6 milj. kr. Med hänsyn till den i beräkningarna förutsatta produktionsutvecklingen och vid den angivna uppräknings av stödet ökar kostnaderna enligt nämnden med ytterligare 1 milj. kr., totalt således 28,6 milj. kr.

För egen del vill jag betona att de problem med lönsamheten som föreligger inom jordbruket i det aktuella området är av allvarlig natur. Det är därför viktigt från såväl jordbrukspolitiska som regionalpolitiska synpunkter att prisstödet till jordbruket i norra Sverige inte urholkas. Mot bakgrund av jordbruksnämndens redovisning förordar jag att en uppräknings per den 1 juli 1981 görs av prisstödet. En uppräknings bör samtidigt göras också av prisstödet till rennäringen.

Jag föreslår att uppräknings motsvarar de belopp inom resp. stödområden som jordbruksnämnden har angett. Beloppen och stödområdena framgår av *bilaga 2*.

Slutligen vill jag här också nämna att jag den 26 mars 1981 fått regeringens bemyndigande att tillkalla en kommitté med uppgift att se över det statliga stödet till jordbruket i norra Sverige.

3.5 Industrins råvarukostnadsutjämnings

3.5.1 Allmän bakgrund och reformbehov

I Sverige, liksom i flertalet västeuropeiska länder, tillämpas inom jordbruksprisregleringen en s.k. producentprislinje. Detta innebär att producentpriserna på jordbruksprodukter främst genom ett gränsskydd i form av införselavgifter hålls på en högre nivå än vid helt fri import. Den industri, främst livsmedelsindustrin, som använder jordbruksråvaror i sin tillverkning måste därför köpa såväl inhemska som importerade råvaror till

ett pris som i regel överstiger det s. k. världsmarknadspriset. Om inga särskilda åtgärder vidtas kan följaktligen denna industri både på hemmamarknaden och vid export komma i ett sämre läge än konkurrenter i andra länder som har tillgång till jordbruksråvarorna till världsmarknadspris eller annat lägre pris. För att neutralisera sådana konkurrensnackdelar eller förhindra att de uppkommer kan man tillämpa olika system för råvarukostnadsutjämning eller råvaruprisutjämning.

Traditionellt har den inhemska industrins konkurrensnackdelar gentemot import utjämnats genom att de tullar som utgått på industriprodukter som innehåller jordbruksråvaror förutom ett manufaktureringsskydd även innehållit kompensation för de högre råvarupriserna inom landet. Vid export av livsmedelsindustriprodukter har restitution medgetts av erlagda tullar och avgifter på ingående jordbruksråvaror eller – i fråga om inhemska råvaror – exportbidrag lämnats.

Vid EFTA-konventionens tillkomst år 1960 inkluderades vissa av livsmedelsindustrins produkter bland de varor för vilka tullarna successivt skulle avskaffas. De i dessa produkter ingående råvarorna lämnades däremot i regel utanför EFTA:s tullsänkingsprogram. För att inte försämra konkurrensförmågan hos den industri som tillverkar sådana produkter gentemot utländska tillverkare av samma produkter och för att inte försvåra jordbrukets avsättningsmöjligheter av råvaror till följd av minskad produktion hos denna industri, vidtogs särskilda åtgärder för att kompensera industrin för råvarufördyringen till följd av jordbruksprisregleringen. Motsvarande problem skulle ha uppkommit vid tillkomsten av EFTA-ländernas frihandelsavtal med EG om inte regler för råvaruprisutjämning införts i även dessa avtal. Därmed kom två olika system för utjämning av industrins råvarukostnader att tillämpas, nämligen intern prisutjämning och extern prisutjämning.

Intern prisutjämning infördes den 1 juli 1960 till följd av Sveriges anslutning till EFTA-konventionen. Det innebär att tillverkare av vissa livsmedelsindustriprodukter genom bidrag erhåller sina genom jordbruksprisregleringen fördyrade råvaror till världsmarknadspris. Bidrag lämnas för hela produktionen, dvs. även för den del som exporteras.

Intern prisutjämning medges f. n. för choklad- och konfektyrvaror, biscuits och wafers, frukostflingor, senap, såser, soppor m. m., fiskkonserver o. d. samt för starköl.

De viktigare jordbruksprisreglerade råvaror som f. n. kan komma i fråga för utjämning inom nyss nämnda färdigvarugrupper är mjölk-, ägg- och spannmålsprodukter, socker, fettvaror och kött.

Kostnaderna för den interna prisutjämnningen (utom vad avser fettvaror för fiskkonserver) bestrids från anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. För att finansiera kostnaderna för prisutjämnningen för choklad- och konfektyrvaror, biscuits och wafers samt för starköl utgår en utjämningskatt på dessa varor såväl för inhemsk produktion för avsätt-

ning inom landet som vid import. Skatten uppgår fr. o. m. den 1 januari 1979 till 110 öre per kg för choklad- och konfektyrvaror samt biscuits och wafers samt till 8 öre per liter för starköl. För övriga varor inom det interna systemet utgår inte någon utjämningskatt. Kostnaderna för dessa finansieras således med budgetmedel.

Kostnaderna för den interna prisutjämnningen uppgick för budgetåret 1979/80 till 185 milj. kr. Härav utgjorde kostnaderna för den med utjämningskatt finansierade prisutjämnningen 149 milj. kr. och prisutjämnningen för övriga varor 36 milj. kr. Den totalt influtna utjämningskatten beräknas för budgetåret 1979/80 till 146 milj. kr.

Den interna prisutjämnningen administreras något olika för de olika varugrupperna. Riksskatteverket handlägger i samråd med jordbruksnämnden prisutjämnningen för choklad- och konfektyrvaror, biscuits och wafers samt starköl i samband med uppbörd av utjämningskatten. Tillverkare av ifrågavarande produkter har att till riksskatteverket redovisa skattebelagd produktion. Prisutjämnning för faktiskt använda råvaror avräknas i princip mot utgående utjämningskatt. För exporterade produkter erläggs inte någon utjämningskatt. Prisutjämnningen för övriga produkter i det interna systemet handhas helt av jordbruksnämnden.

Extern prisutjämnning infördes i Sverige fr. o. m. den 1 april 1973 till följd av Sveriges frihandelsavtal med EG och därav föranledda ändringar i EFTA-konventionen. Det innebär att man tar ut rörliga avgifter vid import och utbetalar motsvarande bidrag vid export. Prisutjämnningen sker således genom att man med de rörliga avgifterna åstadkommer en råvarufördyring för de importerade färdigvarorna till samma nivå som för motsvarande i Sverige tillverkade varor. Vid export lyfts fördyringen av genom bidrag.

Det externa systemet omfattar f. n. följande varuslag: fondantmassor, mandelmassor m. m.; glass, glasspulver, puddingpulver m. m. och beredningar för framställning av dryck, innehållande kakao; beredningar av mjöl och stärkelse; makaroner m. m.; gryn och flingor av stärkelse; matbröd, skeppsskorpor och andra enklare bakverk; bakverk utom biscuits och wafers; icke alkoholhaltiga beredningar för framställning av drycker, glass, glasspulver, puddingpulver m. m., andra livsmedelsberedningar; äggalbumin; enzympreparat innehållande födoämnen.

De råvaror som kan komma i fråga för utjämnning inom det externa systemet är i huvudsak desamma som inom det interna systemet.

Kostnaderna för den externa prisutjämnningen utgörs av de exportbidrag som lämnas. Dessa kostnader bestrids i första hand med införselavgiftsmedel från import av de färdigprodukter som omfattas av det externa systemet och därutöver med bl. a. förmalningsavgiftsmedel. Kostnaderna för exportbidragen utgjorde under budgetåret 1979/80 47 milj. kr. Härav täcktes 19 milj. kr. med inkomster av rörliga avgifter från ifrågavarande produkter och resterande belopp med bl. a. förmalningsavgiftsmedel.

Den externa prisutjämnningen administreras av statens jordbruksnämnd.

Till följd av jordbruksprisregleringen har vissa *andra prisutjämningsförfaranden* införts för att helt eller delvis avlyfta kostnadsbelastningen för tillverkare av vissa produkter. Vissa av dessa förfaranden infördes redan före EFTA:s tillkomst. Således medges bl. a. återbetalning av erlagd fettvaruavgift för produkter, huvudsakligen andra än livsmedel, som tillverkats av vegetabiliska och animaliska fetter och oljor, bl. a. fiskkonserver, läkemedel, tvål och tvättmedel. Priserabattering förekommer för stärkelse som används för tillverkning av derivat inom derivatindustrin och pappersindustrin. Vidare kan nämnas att prisutjämning medges för socker vid tillverkning av dextran, som i huvudsak används som ett blodersättningsmedel. Genom s. k. tullkompensation utjämnas den fördyring av vissa fettvaror som beror på tullskyddet på dessa råvaror. Slutligen kan också nämnas att återbetalning av avgift förekommer i samband med export av varor och i vissa fall även vid tillverkning av varor, t. ex. wellpapp och farmaceutiska specialiteter.

Kommittén för industrins råvarukostnadsutjämning har sett över de olika systemen för råvarukostnadsutjämning och lagt fram förslag till vissa förändringar i syfte att bl. a. åstadkomma ett förenklat system.

Kommittén framhåller bl. a. att en av förutsättningarna för att produktionsmålet i 1977 års jordbrukspolitiska beslut skall kunna förverkligas är en livskraftig och effektiv svensk livsmedelsindustri, som kan förädla i första hand våra egna jordbruksprodukter men också importerade livsmedelsråvaror. Även om denna industri i huvudsak är och kommer att förbli en hemmamarknadsindustri är det enligt kommittén angeläget att möjligheterna till en utvidgad och lönsam export tas tillvara, inte minst för mer förädlade livsmedelsindustriprodukter. Kommittén konstaterar att den internationella konkurrensen är hård inom denna industrisektor och att den ytterligare försvåras genom de handelshinder som olika länder har infört på jordbruks- och livsmedelsområdet. Det är därför enligt kommittén angeläget att söka finna vägar, som – för den industri vilken på hemmamarknaden och vid export är föremål för internationell konkurrens – så långt möjligt neutraliserar jordbruksprisregleringens fördyring av jordbruksråvarorna. Sådana åtgärder ingår i flertalet industriländers handels- och livsmedelspolitik under benämningen råvaruprisutjämning.

Kommittén har i sitt arbete beaktat dels de allmänna jordbrukspolitiska riktlinjerna, i första hand produktionsmålet och prisregleringens utformning, dels behovet att för den industri som använder svenska jordbruksråvaror så långt möjligt åstadkomma konkurrensvillkor likvärdiga med dem som konkurrenter i andra länder har. Kommittén har eftersträvat att bl. a. finna ett enhetligt och enkelt system för råvarukostnadsutjämnningen. Vidare anser kommittén att i princip samma prisnivå för råvarorna bör gälla inom landet i såväl icke prisutjämnade som i olika utjämnade färdigvaror inom livsmedelssektorn och att denna prisnivå skall vara densamma som råder för råvarorna som sådana till följd av jordbrukspris-

regleringen. Därmed kommer inte konsumenterna att vid prissättningen på olika livsmedel belastas med mer än vad som är en följd av jordbruksprisregleringen. En sådan belastning bör heller inte ske. Vid export av färdigvaror, som är föremål för råvarukostnadsutjämning, bör enligt kommittén jordbruket enligt gällande jordbrukspolitiska riktlinjer bidra med medel som motsvarar alternativkostnaden för export av ingående jordbruksprisreglerade råvaror. Med hänsyn till rådande statsfinansiella läge har kommittén som mål haft att de föreslagna utjämningsystemen om möjligt bör vara självfinansierande. Kommittén har vid sin prövning även beaktat internationella regler. Den har vidare försökt ange ramarna och principerna för den framtida utjämningsregleringen och anser att detaljfrågorna bör kunna överlåtas till den myndighet som kommer att ges huvudansvaret för tillämpningen av utjämningsanordningarna.

Remissinstanserna har i huvudsak inte haft något att erinra mot de allmänna principer som legat till grund för kommitténs överväganden.

För egen del vill jag anföra följande. De allmänna utgångspunkter som legat till grund för kommitténs överväganden finner jag i likhet med remissinstanserna väl valda och avvägda. Jag ansluter mig även till den uppfattning som framförts av såväl kommittén som remissinstanserna i fråga om behovet av en effektiv och livskraftig livsmedelsindustri. Det är av stor betydelse för jordbruket att det inom landet finns en rationell livsmedelsindustri, som kan förädla och marknadsföra jordbrukets produkter. Det ligger även i konsumenternas intresse att ha en livsmedelsindustri som är konkurrenskraftig och effektiv så att konsumenternas berättigade krav på säker tillgång till livsmedel av hög kvalitet till rimliga priser kan tillgodoses. Genom olika åtgärder från samhällets sida kan förutsättningarna för en livskraftig industri förbättras. En sådan åtgärd utgör bl. a. råvarukostnadsutjämningsregleringen för viss industri som använder jordbruksprisreglerad råvara. Med hjälp av prisutjämningsregleringen neutraliseras för denna industri sådana konkurrensnackdelar som, både på hemmamarknaden och vid export, annars skulle uppstå i förhållande till industrier i andra länder som har tillgång till jordbruksråvarorna till världsmarknadspris eller annat lägre pris.

De förslag som jag i det följande lägger fram har utformats med hänsynstagande till våra internationella åtaganden enligt EG-, EFTA- och GATT-avtalen. Vid tillämpningen av råvarukostnadsutjämningsregleringen bör en av utgångspunkterna givetvis vara att internationella regler beaktas.

3.5.2 Råvarukostnadsutjämningsregleringens utformning

Som grund för kommitténs översyn av råvarukostnadsutjämningsregleringen har legat behovet av prisutjämnande åtgärder. Enligt kommitténs uppfattning bör liksom hittills vid behovsprövning i första hand hänsyn tas till den internationella konkurrenssituationen. För att interna utjämningsanord-

ningar och utjämning vid import skall var befogade måste enligt kommitténs mening de berörda varorna vara utsatta för sådan importkonkurrens att avsättningen av och/eller priset på de svenska varorna på hemmamarknaden i avsaknad av utjämningsanordningar skulle påverkas i nämnvärd grad. Vad gäller utjämningsförfarandet vid export förordar kommittén mindre långtgående krav på effekterna av den internationella konkurrensen. Detta kan sägas innebära en fortsatt tillämpning av nu gällande ordning. Det medför samtidigt en betydande administrativ förenkling.

Kommittén har övervägt olika metoder att fastställa behovet av prisutjämnande åtgärder. Kommittén förordar att denna fråga får prövas av ett råd inom den myndighet som får huvudansvaret för tillämpningen av prisutjämningsförfarandet. Den formella beslutsrätten skall givetvis ligga hos myndigheten.

Flertalet remissinstanser har inte haft något att erinra mot de villkor kommittén ställt upp för behovsprövningen. Några remissinstanser betonar kraven på att en verklig konkurrens bör föreligga, vissa anser att ett tillräckligt villkor för att medge prisutjämning är att en produkt innehåller jordbruksprisreglerad råvara.

Jag delar kommitténs uppfattning när det gäller behovsprövningen. Jag tillstyrker även kommitténs förslag att prövningen sker hos den myndighet som får huvudansvaret för prisutjämnningen. Beträffande det av kommittén föreslagna rådet återkommer jag i det följande.

Kommittén anser att de färdigvaror som kan komma i fråga för prisutjämning i princip skall uppfylla följande villkor, nämligen att

de skall utgöra mer industriellt förädlade varor, framställda helt eller delvis av jordbruksprodukter,

de skall vara framställda av sådana jordbruksprodukter som, om färdigvarorna tillverkas i Sverige, är förädlade som en följd av jordbruksprisregleringen och tullarna på fettvaruområdet,

de skall utgöra sådana varuslag som tillverkas inom landet eller konkurrerar med varor som tillverkas inom landet,

de inom landet tillverkade varorna skall vara utsatta för internationell konkurrens, på hemmamarknaden och/eller exportmarknaden. I konkurrentprodukterna förutsätts jordbruksprodukter förekomma till världsmarknadspris.

Produkter som ligger nära råvaran – de egentliga jordbruksprodukterna – kommer enligt dessa kriterier även i fortsättningen att omfattas av jordbruksprisregleringens regler.

Kommittén anser att följande livsmedelsindustriprodukter f. n. bör omfattas av råvarukostnadsutjämnningen, nämligen

dels de produkter som f. n. omfattas av intern eller extern prisutjämning,

dels följande produkter, nämligen vissa fisk- och skaldjursberedningar, köttberedningar med mindre än 40 % innehåll av köttvara, vissa slag av barmat, frukter frysta med socker, kanderade frukter, sylt, marmelad

etc., vissa sockrade safter, sockrade läskedrycker samt vissa potatisprodukter av typ pommes frites, potatissallad och liknande.

För sockrade läskedrycker bör enligt kommittén prisutjämningsåtgärder vidtas endast vid export.

Beträffande andra produkter än livsmedelsindustriprodukter – s. k. tekniska produkter – anser kommittén vidare att sådana som f. n. är föremål för någon form av utjämningsåtgärder bör inordnas under det gemensamma utjämningsförfarandet.

Kommittén anser att regeringen bör besluta om vilka varuslag som bör kunna omfattas av råvarukostnadsutjämnningen. Den myndighet som ges huvudansvaret för prisutjämnningen bör pröva behovet av prisutjämnning i särskilda fall för enskilda varor inom den ram som regeringen anger i fråga om varuslagen. Myndigheten bör vidare fortlöpande följa utvecklingen på området och inkomma med förslag till regeringen rörande behovet av förändringar.

Av kommitténs författningsförslag framgår närmare förslaget till färdigvaruomfattning (se *bilaga 4*).

Flertalet remissinstanser tillstyrker kommitténs förslag till vilka varuslag som bör kunna komma i fråga för råvarukostnadsutjämnning. Ett par remissinstanser avstyrker prisutjämnning för vissa av de föreslagna varorna, ett par remissinstanser föreslår prisutjämningsåtgärder för ytterligare några varuslag. LRF avstyrker att köttberedningar innehållande mindre än 40 % köttvara förs in under råvarukostnadsutjämnningen. Kommerskollegium är tveksamt till att vissa av de föreslagna produkterna som innehåller socker skall kunna komma i fråga för prisutjämnning. Sveriges industriförbund anser att även s. k. folköl bör inordnas i prisutjämnningssystemet. LRF anser att biodlarna bör kompenseras för ett högre sockerpris genom bidrag från sockerregleringsfonden. Kommerskollegium avstyrker prisutjämnning för sockrade läskedrycker vid export, medan industriförbundet inte kan se något skäl i att som enda produkt undanta dessa produkter från prisutjämnning vid import.

I likhet med kommittén och remissinstanserna anser jag att det bör ankomma på regeringen att besluta om vilka varuslag som bör kunna omfattas av råvarukostnadsutjämnning. Den närmare behovsprövningen för enskilda varor inom den ram som regeringen anger i fråga om varuslagen, bör som jag tidigare framhållit, göras av ansvarig myndighet. Myndigheten bör vidare fortlöpande följa utvecklingen på området och inkomma med förslag till regeringen rörande behovet av förändringar av färdigvaruomfattningen.

Jag tillstyrker kommitténs förslag till vilka varuslag som f. n. bör kunna komma i fråga för råvarukostnadsutjämnning. Om behov av prisutjämnning anses föreligga för köttberedningar med mindre än 40 % innehåll av köttvara bör myndigheten bevaka att inte önskvärda effekter uppstår inom jordbruksprisregleringen till följd av eventuella gränsdragningsproblem

gentemot köttberedningar med minst 40 % innehåll av köttvara. Sådana köttberedningar kommer även i fortsättningen att omfattas av jordbruksprisregleringen. I fråga om sockrade läskedrycker anser jag att ett bemyndigande bör lämnas till myndigheten att tillämpa prisutjämning även vid import. Jag vill dock erinra om att Sverige för andra än kolsyrade läskedrycker i GATT bundit tullfriheten, vilket innebär att ett externt prisutjämningsförfarande med rörlig avgift vid import inte kan tillämpas för dessa varor. Detta förutsätter omförhandling av GATT-bindningen.

Kommittén har även lagt fram förslag om övergång till värdetullar för vissa fisk- och skaldjursprodukter enligt tulltaxenr 16.04 och 16.05. Förslaget bereds f. n. inom regeringskansliet. Det kan nämnas att de nuvarande viktullarna i stor utsträckning är bundna i GATT och en övergång till värdetullar kräver därför omförhandlingar med berörda länder inom GATT. Kommitténs förslag till vilka fisk- och skaldjursprodukter som bör kunna omfattas av råvarukostnadsutjämning är anpassat till förslaget till ändring av tulltaxan. Det får ankomma på vederbörande myndighet att ta ställning till behovet av prisutjämning på dessa produkter.

Vad beträffar prisutjämningsåtgärder för biodlingen vill jag erinra om att lantbruksstyrelsen f. n. gör en översyn av stödet till biodlingen. Stöd bör emellertid inte lämnas inom ramen för råvaruprisutjämnningen.

Enligt nuvarande prisutjämnningssystem har man för varje färdigvarugrupp fastställt vilka jordbruksprisreglerade råvaror som kan komma i fråga för utjämning. Därvid har man för resp. grupp tagit med de råvaror som är de vanligast förekommande ingredienserna.

Jag delar kommitténs uppfattning att en gemensam råvarulista bör tillämpas för samtliga råvarukostnadsutjämnade livsmedelsindustriprodukter. För prisutjämnade varor utanför livsmedelsindustriområdet bör för varje varugrupp anges vilka råvaror som får beaktas.

Vilka råvaror som bör kunna omfattas av prisutjämning bör beslutas av den myndighet som får ansvaret för prisutjämnningen. Även sådana frågor som att en spärregel bör tillämpas för ingredienser som ingår till ringa del i en färdigvara och att prisutjämning bör tillämpas för vissa blandningar eller andra beredningar av råvaror bör prövas av den ansvariga myndigheten.

Kommittén har sökt åstadkomma ett förenklat och om möjligt enhetligt system för prisutjämnningen. Eftersom ett externt system innebär reglering av minsta möjliga varumängder har kommittén ansett det naturligt att i första hand undersöka möjligheterna att tillämpa ett externt system för hela varuområdet. Ett annat skäl är enligt kommittén att vår största handelspartner EG tillämpar ett sådant system. Det har enligt kommittén emellertid visat sig inte vara genomförbart att välja endast ett externt system, bl. a. med hänsyn till internationella åtaganden. Kommittén har inte heller ansett det vara lämpligt att genomgående tillämpa ett internt system, bl. a. med hänsyn till att hela den inhemska produktionen i så fall

skulle komma att omfattas av ett sådant system även om utrikeshandeln är blygsam.

Kommittén har således kommit fram till att den mest ändamålsenliga lösningen är att tillämpa ett externt system för vissa varor och ett internt system för andra varor. Enligt kommittén bör i princip sådana varor som f. n. omfattas av externa åtgärder även i fortsättningen kunna inrymmas i ett externt system. När det blir fråga om att utjämna nya livsmedelsindustriprodukter bör i första hand det externa systemet väljas. Ett internt system bör även i fortsättningen kunna tillämpas för de livsmedelsindustriprodukter som i dag utjämnas genom interna åtgärder.

Kommittén föreslår att det interna systemet på livsmedelsområdet finansieras med en utjämningsavgift. Denna avgift kommer därmed att ersätta den nu utgående utjämningskatten för vissa varor och de budgetmedel som f. n. utgår för övriga varor i systemet. Enligt kommittén kan priserna till följd härav beräknas stiga, främst för de varor som f. n. är budgetfinansierade, dvs. inte är belagda med utjämningskatt.

Kommittén har övervägt om förändringen av det interna systemet för de varor som f. n. inte är belagda med utjämningskatt bör ske i flera steg. Regeringen har i prop. 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. uttalat att utgångspunkten fr. o. m. budgetåret 1981/82 bör vara att den nu aktuella råvarukostnadsutjämnningen utformas på ett sådant sätt att den inte medför några nettoutgifter på budgeten. Vidare framhålls i propositionen att nya finansieringsvägar således måste sökas för denna prisutjämning. Med hänsyn härtill avstår kommittén från att framlägga förslag om en sådan förändring i flera steg.

Flertalet remissinstanser accepterar kommitténs förslag i fråga om val av system för prisutjämnningen liksom den föreslagna finansieringsformen för det interna systemet. Vissa remissinstanser anser det i princip önskvärt med ett externt system för samtliga livsmedelsindustriprodukter. Flera remissinstanser, jordbruksnämndens konsumentdelegation, LO, Sveriges industriförbund, Sveriges kemiska industrikontor och KF, anser dock att en förändring av det interna systemet för frukostflingor, såser, soppor, m. m. bör ske stegvis under några år. Dessa framhåller att prishöjningarna till konsument kommer att bli av en sådan storleksordning att negativa effekter uppstår i form av minskad konsumtion och därmed även minskad produktion och sysselsättning.

För egen del vill jag anföra följande. Jag biträder i likhet med flertalet remissinstanser kommitténs förslag i fråga om val av system för prisutjämnningen. Således bör för de livsmedelsindustriprodukter där prisutjämnning i dag sker genom interna åtgärder även i fortsättningen ett internt system kunna tillämpas. Som kommittén framhåller undviker man därigenom att bryta GATT-bindningar. Jag är f. n. inte beredd att förorda den omförhandling i GATT som i så fall skulle krävas. Jag biträder även kommitténs

förslag att det interna systemet finansieras med en utjämningsavgift. Som jag framhöll i prop. 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. bör en utgångspunkt för den nu aktuella råvarukostnadsutjämnningen vara att den utformas på ett sådant sätt att den inte medför några nettoutgifter på budgeten. Enligt kommittén beräknas förändringen av det interna systemet för frukostflingor, senap, såser och soppor, räknat efter förhållandena åren 1977–1979, medföra en prishöjning till konsument med 4–5 % inkl. mervärdeskatt men exkl. eventuellt ändrade handelsmarginaler. För fiskkonserver samt choklad- och konfektyrvaror beräknas motsvarande siffra till 1–2 %. Effekterna på konsumentpriset kan naturligtvis variera mellan olika varor. Jag bedömer att en förändring av det interna systemet inte medför sådana effekter att det skulle vara motiverat att genomföra förändringen stegvis under några år. Enligt min mening bör förändringen i sin helhet ske per den 1 juli 1981.

Sådana varor som f. n. omfattas av externa åtgärder bör även i fortsättningen kunna inrymmas i ett externt system. När det blir fråga om att utjämna nya livsmedelsindustriprodukter bör i första hand det externa systemet väljas. För huvuddelen av de nya varor som kommittén föreslår bör omfattas av prisutjämning, dvs. köttberedningar med mindre än 40 % innehåll av köttvara, vissa slag av barnmat, sockrade frukter o. d., sylt, marmelad, vissa sockrade safter och sockrade läskedrycker samt vissa potatisprodukter, bör ett externt system tillämpas.

Vad gäller sockrade frukter o. d., sylt, marmelad och vissa sockrade safter hänförliga till 20 kap. i tulltaxan har 1974 års trädgårdsnäringsutredning lagt fram förslag om övergång från vikt- till värdetullar. Utredningen har i sitt förslag huvudsakligen beaktat manufaktureringsskyddet för den inhemska förädlingsindustrin och den fördyring av ingående trädgårdsråvaror som är en följd av tullskyddet för dessa råvaror. I de fall då fördyringen föranledd av jordbruksprisreglerade råvaror är av större betydelse för färdigvarorna har utredningen ansett att råvarukostnadsutjämnning bör kunna tillämpas för dessa produkter. Som framgår av vad jag nyss har redovisat föreligger förslag om att extern prisutjämning bör kunna tillämpas för vissa varor enligt 20 kap. i tulltaxan.

Trädgårdsnäringsutredningens förslag har remissbehandlats och bereds f. n. inom regeringskansliet. Förslaget förutsätter i vissa fall omförhandlingar i GATT. Sådana förhandlingar pågår f. n. Vid dessa förhandlingar kommer Sverige att förbehålla sig rätten att ta ut en rörlig avgift för prisutjämnningen. Chefen för handelsdepartementet avser att sedan omförhandlingarna slutförts lägga fram förslag till tullar på varor hänförliga till 20 kap. i tulltaxan. Intill dess att GATT-förhandlingarna slutförts och tullarna träder i kraft måste gällande GATT-bindningar iakttas vid tillämpning av extern prisutjämning vid import.

Kommitténs förslag till vilka råvarupriser inom landet och på världsmarknaden som bör ligga till grund för prisutjämnningen tillstyrks av

flertalet remissinstanser. Även jag ansluter mig till förslaget, som i huvudsak innebär en fortsatt tillämpning av gällande ordning, vilken också är i överensstämmelse med inom EFTA antagna riktlinjer.

Jag delar även kommitténs uppfattning att Sverige bör använda sig av de inom EFTA överenskomna världsmarknadspriserna utan tillägg av fraktkostnader för att tillförsäkra den svenska förädlingsindustrin största möjliga konkurrensneutralitet med andra länders industrier vad råvarukostnaderna beträffar.

Kommittén föreslår att maximeringen av utjämningsbeloppen för vissa slag av bröd avskaffas för att åstadkomma enhetlighet i prisutjämnings-systemet. I denna fråga ankommer det på regeringen att besluta.

Jag har inget att erinra mot kommitténs förslag i övrigt under denna punkt, bl. a. att prisutjämning bör medges för fördyringen till följd av tullskyddet på vissa fetter samt att hänsyn tas till råvarupriserna inom EG och andra länder i de fall världsmarknadspriserna stiger över Sveriges och EG:s prinsnivå.

Vad kommittén föreslagit i fråga om bestämning av råvaruinnehåll föranleder inga erinringar från min sida. Härvidlag får bl. a. administrativa hänsyn bli avgörande för om faktisk råvaruförbrukning, standardrecept eller faktiskt råvaruinnehåll bör ligga till grund för beräkning av bidrag och avgifter.

Jag biträder också kommitténs förslag att nuvarande ordning beträffande de s. k. utjämningsperioderna och basperioderna i princip bör bibehållas. Det ankommer på myndigheten att besluta härom.

3.5.3 Finansiering av råvarukostnadsutjämnningen

Kommittén föreslår som jag nyss nämnt och även biträtt att både ett internt och ett externt system för råvarukostnadsutjämnningen bör tillämpas. I det interna systemet utbetalas bidrag (utjämningsbidrag) för hela den inhemska produktionen, dvs. även för den del som exporteras. I det externa systemet utbetalas bidrag endast vid export, exportbidrag.

När det gäller finansiering av framtida råvarukostnadsutjämnning har kommittén siktat mot självfinansiering med hjälp av avgifter på färdigvarorna. I vissa fall kan det enligt kommittén bli nödvändigt att finna även andra finansieringsvägar. Finansieringen av det interna systemet för livsmedelsindustriprodukter föreslås ske genom en avgift (utjämningsavgift) på färdigvarorna vid svensk tillverkning för hemmamarknaden och vid import. Det externa systemet bör enligt kommittén finansieras genom avgifter som tas ut vid import (importavgifter). Vidare bör enligt kommittén jordbruket bidra med vissa medel till finansieringen, medan budgetmedel normalt inte bör anlitas för finansieringen. Kommittén förutsätter dock att kompensation för fördyringen till följd av tullskyddet på vissa fetter även fortsättningsvis lämnas av budgetmedel.

Kommittén framhåller att de föreslagna systemen innebär att den industri som tillverkar ifrågavarande produkter, för den del av tillverkningen som avsåts inom landet, i princip får en kostnadsnivå som motsvarar den som råder för övriga livsmedelsindustriprodukter i vilka ingår jordbruksråvaror med det jordbruksprisreglerade priset. De svenska konsumenterna får således enligt kommitténs förslag i princip betala samma pris för jordbruksråvaran i vilka livsmedel den än ingår.

Kommitténs förslag innebär att den nu utgående utjämningskatten kan slopas.

Kommittén föreslår att det inrättas en för hela råvarukostnadsutjämnningen gemensam utjämningskassa. Från denna kassa görs samtliga utbetalningar av bidrag. Till kassan förs enligt förslaget samtliga avgifter som tas ut inom systemet samt bidrag från jordbruket och budgetmedel.

Kommittén framhåller att om dess förslag tillämpas på de förhållanden som gällde för handelsmönstret åren 1977–1979 för livsmedelsindustriprodukter, skulle den föreslagna interna prisutjämnningen ge ett överskott till den gemensamma kassan på grund av dels större import än export, dels något högre belastning på konsumenterna än enligt nuvarande system. Det föreslagna externa systemet skulle med de bidrag som jordbruket lämnade åren 1977–1979 i stort sett gå jämnt upp. Vidare förutsätter kommittén som nyss nämnts vissa bidrag av budgetmedel. Enligt kommittén skulle ett överskott på 25–30 milj. kr. uppstå i den gemensamma kassan, om förhållandena åren 1977–1979 kvarstår. Detta överskott kan, om det blir permanent, enligt kommitténs uppfattning användas för prissänkande ändamål inom livsmedelssektorn eller återgå till statskassan.

Kommittén föreslår att utjämningskassan får bestrida kostnaderna även för den prisutjämnning som medges annan industri än livsmedelsindustrin. Således bör från kassan kunna utbetalas prisutjämningsbidrag till sådan teknisk industri som använder fett i sin tillverkning. Till den del prisutjämnningen är en följd av tullskyddet på vissa fetter förutsätter kommittén som nyss nämnts att kompensation lämnas av budgetmedel. Prisutjämnningen för dextran, som f. n. finansieras med budgetmedel, bör enligt kommittén kunna bekostas av medel ur utjämningskassan liksom även prisutjämnning för sådana jordbruksråvaror som används vid tillverkning av farmaceutiska specialiteter.

Flertalet remissinstanser har ingen erinran mot förslaget till finansiering av prisutjämnningen. Förslaget med en gemensam utjämningskassa accepteras av samtliga remissinstanser. Vissa synpunkter framförs på bl. a. beräkningen av jordbrukets bidrag till utjämningskassan och finansieringen av prisutjämnningen för andra produkter än livsmedelsindustriprodukter samt användning av det överskott som kan uppstå i utjämningskassan. Statens jordbruksnämnd tar även upp behovet av budgetmedel för de övergångsåtgärder som behövs samt behovet av en rörlig kredit för att balansera tillfälliga underskott i utjämningskassan.

Jag ansluter mig till kommitténs förslag vad gäller finansieringen av råvarukostnadsutjämningen. Således bör finansieringen ske med hjälp av avgifter på färdigvarorna och med bidrag från jordbruket och vissa budgetmedel. Medel för den råvarukostnadsutjämnande verksamheten bör salderas via en för hela råvarukostnadsutjämningen gemensam utjämningskassa.

Jag har i det föregående redovisat mitt ställningstagande till finansieringen av den interna prisutjämningen för livsmedelsindustriprodukter. Den föreslagna utjämningsavgiften bör anpassas så att inflytande utjämningsavgifter på den produktion som avsätts inom landet balanserar kostnaderna för utjämningsbidragen för samma produktion. Vid import tas ut motsvarande utjämningsavgift medan någon avgift inte utgår vid export, vilket innebär att råvaran i exporterade kvantiteter, för vilka utjämningsbidrag erhållits, kommer att ingå till världsmarknadspris. Det bör ankomma på den myndighet som får huvudansvaret för prisutjämningen att fastställa erforderlig differentiering av utjämningsavgiften samt besluta om tid och ordning för avgiftens erläggande.

I likhet med kommittén och remissinstanserna anser jag att även kostnaderna för den externa prisutjämningen, dvs. exportbidragen, finansieras av de avgifter som tas ut vid import av ifrågavarande produkter.

Enligt förslaget bör jordbruket bidra med vissa medel till finansieringen. Vid export av färdigvaror, som är föremål för råvarukostnadsutjämning bör, enligt kommittén, jordbruket enligt gällande jordbrukspolitiska riktlinjer bidra med medel som motsvarar alternativkostnaden för export av ingående jordbruksprisreglerade råvaror. LRF framhåller att överskott kan avsättas inte enbart genom export utan också i viss utsträckning på den inhemska marknaden. Enligt LRF är erfarenheterna från export av potatis och potatisprodukter vidare exempel på att bedömningarna i samband med finansieringen av råvarukostnadsutjämningen är av utomordentligt stor betydelse för jordbruket.

Som jordbruksnämnden också framhåller är det enligt min mening viktigt att utjämningskassan i enlighet med kommitténs förslag tillförs medel utöver de direktdestinerade avgifterna. Det belopp som jordbruket bör bidra med bör fastställas i samband med jordbruksprisöverläggningarna.

Jag anser att budgetmedel bör användas under nästa budgetår för den del av prisutjämningen till viss livsmedelsindustri och teknisk industri som är en följd av tullskyddet på vissa fetter. Även prisutjämningen för dextran bör då bestridas av budgetmedel. För dessa ändamål beräknar jag ett totalt medelsbehov av 5 milj. kr. för budgetåret 1981/82. Jag har för avsikt att föreslå regeringen att uppdra åt jordbruksnämnden att överväga finansieringen av kompensationen för tullskyddet på fett i syfte att bl. a. avlasta statsbudgeten.

Jag biträder även förslaget att utjämningskassan bekostar prisutjämnningen för andra produkter än livsmedelsindustriprodukter, s. k. tekniska produkter. För sådana produkter är det inte praktiskt möjligt att finansiera prisutjämnningen med avgifter på färdigvaran. Mot bakgrund av att denna prisutjämnning till viss del liksom hittills bör bekostas med bl. a. fettvaruavgifter och de budgetmedel jag nyss förordat torde nettobelastningen på kassan inte bli så stor.

När det gäller utjämningskassan uppstår behov i uppbyggnadsskedet av tillgång till en kredit för att likviditetsmässigt täcka tillfälliga underskott i kassan. Utgångspunkten är givetvis att kostnaderna för prisutjämnningen skall täckas av inflytande avgifter m. m. Jag föreslår att en rörlig kredit i riksgäldskontoret av 40 milj. kr. ställs till förfogande för råvarukostnadsutjämnningen under budgetåret 1981/82.

Slutligen vill jag ta upp frågan om budgetmedel för vissa övergångsåtgärder. Ansökningar om intern prisutjämnning avseende viss tillverkning före den 1 juli 1981 inges först efter denna tidpunkt. Någon utjämningsavgift utgår inte för dessa varor och kostnaden för prisutjämnningen måste därför finansieras med budgetmedel. Samtidigt tillförs emellertid statsbudgeten utjämningskatt för de utjämningskattebelagda varugrupperna, varför utgifterna inte nettobelastar statsbudgeten. Medel för prisutjämnning för dessa engångsutgifter bör ställas till förfogande under anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Jag beräknar att ett belopp av 30 milj. kr. bör anvisas. Jag återkommer i det följande till anslagsfrågorna.

3.5.4 Administration

Kommittén föreslår att statens jordbruksnämnd bör vara huvudansvarig för råvarukostnadsutjämnningen. Förslaget innebär att även prisutjämnningen för de varor som i dag handläggs av riksskatteverket bör skötas av jordbruksnämnden.

Som jag tidigare har redovisat föreslår kommittén att till jordbruksnämnden bör knytas ett råd för råvarukostnadsutjämningsfrågor. Dess uppgift bör enligt förslaget vara att kontinuerligt följa utvecklingen inom den konkurrensutsatta industrin och mot bakgrund av överväganden rörande behovet av utjämningsåtgärder m. m. rekommendera åtgärder för olika produkter. Beslutsrätten skall dock enligt förslaget givetvis ligga hos jordbruksnämnden. Rådet, som enligt kommitténs uppfattning bör inrättas av regeringen, föreslås bestå av företrädare för berörda myndigheter, näringslivet och konsumenterna.

Mot bakgrund av att jordbruksnämnden föreslås överta vissa delar av den interna prisutjämnningen från RSV och genom att en ändring föreslås av det interna systemet anser kommittén att en utökning av personalen med

tre å fyra tjänster behövs vid jordbruksnämnden. Enligt kommitténs förslag bör även den enhet, restitutionssektionen, som handlägger prisutjämningsfrågorna hos jordbruksnämnden få ställning som byrå.

Förslaget att jordbruksnämnden bör vara huvudansvarig för prisutjämnningen tillstyrks av alla remissinstanser. RSV anser dock, mot bakgrund bl. a. av att RSV administrerar särskild varuskatt och dryckesskatt för vissa av de prisutjämnade varorna, att administration och kontroll bör ligga kvar hos verket. Kommitténs förslag till ett särskilt råd för prisutjämningsfrågor tillstyrks av samtliga remissinstanser.

Jag anser i likhet med kommittén att statens jordbruksnämnd bör vara huvudansvarig för prisutjämnningen, eftersom utjämnningen är en följd av jordbruksprisregleringen och våra avtal med EFTA och EG. Detta skulle också tala för att nämnden bör ta över de uppgifter som f. n. sköts av RSV. Med hänsyn till att RSV har att uppbära bl. a. särskild varuskatt för vissa av de prisutjämnade varorna bör emellertid RSV också i fortsättningen handlägga kontroll, uppbörd av avgift och utbetalning av bidrag för sådana varor. RSV bör härvid samråda med jordbruksnämnden. Det bör ankomma på regeringen att närmare bestämma om fördelningen av varuslagen mellan nämnden och RSV. Omfattningen av prisutjämnningen liksom fastställande av prisutjämningsbeloppen skall som hittills bestämmas av jordbruksnämnden.

Jag föreslår att statens jordbruksnämnd för nästa budgetår tillförs ytterligare medel för att administrera prisutjämnningen. Jag är dock inte beredd att föreslå några personalförstärkningar vid nämnden. Behovet härav får tillgodoses genom omprioriteringar. För kostnader av annat slag beräknar jag ett belopp av 200 000 kr. Medlen torde anvisas genom att det av riksdagen (prop. 1980/81: 100 bil. 13, JoU 1980/81: 18, rskr 1980/81: 207) till statens jordbruksnämnd för budgetåret 1981/82 anvisade förslagsanslaget av 22 947 000 kr. får överskridas med detta belopp. I fråga om benämningen på restitutionssektionen ankommer det på regeringen att besluta.

Vad gäller det föreslagna rådet för frågor rörande råvarukostnadsutjämnningen vill jag anföra att det bör ankomma på jordbruksnämnden att närmare ta ställning till formerna för det samarbete mellan myndigheter, näringsliv och konsumenter som kan behövas i den nu aktuella frågan.

3.5.5 Lagstiftningsfrågor

Som jag tidigare har utvecklat närmare har den nuvarande ordningen för utjämnning av industrins råvarukostnader vuxit fram som en direkt följd av regleringen av priserna på jordbruksprodukter och internationella avtal om avveckling eller reducering av gränsskyddet för industriprodukter. Systemet syftar till att för viss industri utjämna den ökning av industrins kostnader för jordbruksråvaror som prisregleringen medför. Avsikten är

att på så sätt åstadkomma konkurrensneutralitet för svensk industri gentemot motsvarande industrier i andra länder med lägre prisnivå på jordbruksråvarorna. Systemet regleras delvis i lag eller annan författning men i stor utsträckning sker utjämningen utan direkt författningsstöd.

Som framgår av den tidigare redogörelsen sker utjämningen av råvarukostnaderna på två sätt, nämligen dels genom bidrag (utjämningsbidrag och exportbidrag) och dels genom införselavgifter. De närmare bestämmelserna om bidrag finns i regleringsbrev, jordbruksnämndens kungörelser och i nämndens direktiv till de olika regleringsföreningarna. Införselavgifter däremot tas ut med stöd av lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område.

Finansieringen av de bidrag som utgår i utjämnande syfte sker bl. a. med inlutna införselavgifter, med budgetmedel och med en s. k. utjämnings-skatt för vissa närmare angivna färdigvaror enligt lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor. Sådan skatt erläggs såväl för här i landet tillverkade varor, avsedda för konsumtion inom landet, som för sådana varor som förs in i landet.

Kommitténs förslag, som jag i det föregående redogjort för, innebär bl. a. att ett självfinansierande internt prisutjämningsystem tillskapas. Kostnaderna för utjämningen skall sålunda täckas genom särskilda avgifter som efter behov tas ut för såväl varor, tillverkade här i landet som för importerade varor. Den finansiering som i dag sker med budgetmedel och genom att utjämningskatt tas ut för vissa varor skall därmed upphöra. Som en följd härav föreslår kommittén att lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor upphävs.

Eftersom principerna för råvarukostnadsutjämning och prisreglering är likartade föreslår kommittén att bestämmelserna om råvarukostnadsutjämning – vad avser införsel- och utjämningsavgifter – inarbetas i lagen om prisreglering på jordbrukets område. Till lagen knyts en förordning som närmare reglerar frågorna om utjämningen.

Liksom de flesta remissinstanserna godtar jag principerna i kommitténs förslag till författningsmässig reglering av prisutjämnningen. Jag vill särskilt betona att det föreslagna utjämningsystemet förutsätter att avgifterna smidigt kan anpassas till ändrade förhållanden. Det är därför angeläget att regeringen eller den myndighet som har huvudansvaret för prisutjämnningen har befogenhet att bestämma om avgift skall tas ut och med vilket belopp. Detta gäller även den utjämningsavgift som enligt kommitténs förslag skall ersätta utjämningskatten. Jag delar kommitténs bedömning att avgiften, som tas ut i näringsreglerande syfte, i princip är av samma typ som de avgifter som tas ut inom ramen för prisregleringen på jordbrukets område. Jag vill också erinra om att den avgift som tas ut vid import av de varor som f. n. är föremål för extern prisutjämnning tas ut med stöd av lagen om prisreglering på jordbrukets område. Enligt min mening bör därför den föreslagna utjämningsavgiften, i likhet med de avgifter som f. n. tas ut

inom jordbruksprisregleringen, inte betraktas som en skatt utan som en belastande avgift, vilken i form av bidrag återgår till näringsgrenen i fråga.

Jag föreslår i huvudsaklig överensstämmelse med kommittén att i lagen om prisreglering på jordbrukets område tas in bemyndiganden enligt vilka regeringen får föreskriva att särskilda avgifter skall erläggas för att finansiera både den s. k. interna och externa prisutjämnningen. Regeringen bör alltså bemyndigas föreskriva att en avgift (utjämningsavgift) skall erläggas för varor som tillverkas av råvaror som är upptagna i bilagan till lagen om prisreglering på jordbrukets område, under förutsättning att tillverkningen sker inom landet för försäljning eller varorna förs in till landet. För andra varor än för vilka utjämningsavgift skall betalas, vilka tillverkas av råvaror, upptagna i bilagan till nyss nämnda lag, bör regeringen få föreskriva att en avgift (importavgift) skall erläggas vid införsel till landet. Regeringen bör få överlåta åt jordbruksnämnden att meddela föreskrifter som nu har sagts. Frågan om en vara tillhör den interna eller externa prisutjämnningen bör som kommittén föreslagit regleras i en förordning.

Bemyndigandena bör tas upp i en ny paragraf, 21 a §. Närmast före paragrafen bör införas en ny rubrik med lydelsen »Avgifter för att utjämna industrins råvarukostnader» för att skilja dessa avgifter från de avgifter som regleras i 7–21 §§. I en ny paragraf 21 b § bör anges att 11–13 §§ resp. 15 och 17 §§ skall tillämpas i fråga om förfarandet vid uppbörd av avgifterna m. m. Dessutom föreslår jag vissa ändringar i 25, 27, 34 och 34 a §§. Eftersom 49 § lagen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning upphävts bör hänvisningen till denna paragraf i 34 § utgå. Övriga ändringar som föreslås är antingen av språklig art eller en konsekvens av att lagen utvidgas att gälla även råvarukostnadsutjämnningen. I enlighet med det anförda har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen om prisreglering på jordbrukets område. Om riksdagen antar förslaget, skall lagen om utjämningskatt på vissa varor upphävas. Förslaget har utarbetats efter samråd med chefen för budgetdepartementet.

Jag har i det föregående biträtt kommitténs förslag om en gemensam råvarulista för samtliga råvarukostnadsutjämnade livsmedelsindustriprodukter. Kommittén anser att denna lista i den grundläggande lagstiftningen bör vara identisk med bilagan till lagen om prisreglering på jordbrukets område, från vilken kommittén föreslår att en rad industriellt förädlade produkter utesluts, av vilka f. n. vissa produkter omfattas av det externa prisutjämningsförfarandet och andra av jordbruksprisregleringen. Jag anser det av praktiska skäl inte lämpligt att nu ändra varuomfattningen i bilagan.

I detta sammanhang vill jag föreslå en ändring också av 10 § lagen om prisreglering på jordbrukets område. Ändringen görs i förtydligande syfte, så att det av punkten c framgår att avgift skall erläggas av annan tillverkare än mejeri för försåld margarinost.

Ändringarna i lagen om prisreglering på jordbrukets område innebär att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta även avgifter för utjämning av industrins råvarukostnader till följd av prisregleringen. Dessa ändringar och tillägg i lagen är okomplicerade och av begränsad omfattning och påverkar inte principerna i lagens uppbyggnad. Ändringarna bör dessutom som jag tidigare anfört vara genomförda till den 1 juli 1981. Med hänsyn härtill finns det inte anledning att inhämta lagrådets yttrande över förslaget.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att

1. antaga förslaget till lag om ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område,
2. antaga förslaget till lag om upphävande av lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor,

dels att

3. godkänna de av mig förordade grunderna för reglering av priser m. m. på vissa jordbruksprodukter för tiden den 1 juli 1981 – den 30 juni 1982,
4. godkänna vad jag har förordat i fråga om sockerbetsarealen för 1982 års odling,
5. godkänna vad jag har förordat om prisstödet till jordbruket i norra Sverige,
6. medge att statens jordbruksnämnd för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter under budgetåret 1981/82 får disponera en rörlig kredit på högst 250 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
7. medge att statens jordbruksnämnd för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö för budgetåret 1981/82 får disponera en rörlig kredit på högst 50 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
8. medge att den rörliga kredit på högst 120 000 000 kr. som år 1973 ställdes till statens jordbruksnämnds förfogande i riksgäldskontoret för ändamål utanför fördelningsplanen för införelseavgiftsmedel får under regleringsåret 1981/82 användas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, statens jordbruksnämnd för ändamål inom jordbruksprisregleringen och regleringen av sockernäringen,
9. godkänna vad jag har förordat i fråga om användningen av avgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1981/82 eller har influtit under tidigare regleringsår,
10. godkänna de av mig förordade grunderna för råvarukostnadsutjämning till viss industri.

11. medge att statens jordbruksnämnd för råvarukostnadsutjämning under regleringsåret 1981/82 får disponera en rörlig kredit på högst 40 000 000 kr. i riksgäldskontoret.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

5 Anslagsfrågor för budgetåret 1981/82

TIONDE HUVUDTITELN

C. Jordbruksprisreglering

C 3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

1979/80	Utgift	3 872 051 650
1980/81	Anslag	3 966 000 000
1981/82	Förslag	3 716 000 000

Under anslaget anvisas medel för olika prisreglerande åtgärder. Från anslaget bestrids kostnaderna för livsmedelssubventioneringen. Fram till den 22 oktober 1980 då prisstoppet på livsmedel upphävdes (utom för mjölk) bestreds även kostnaderna för prisstoppsersättningen till jordbruket från anslaget. Vidare utgår medel till låginkomstsatsningen, avbytarverksamheten och andra sociala satsningar inom jordbruket samt medel som ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Från anslaget bestrids även kostnaderna för prisutjämningen.

	1980/81	Beräknad ändring 1981/82	
		Statens jordbruksnämnd	Före- draganden
Anslag			
Prisutjämning	200 000 000	- 10 000 000	- 165 000 000
Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m.	3 400 000 000	+ 640 000 000	- 205 000 000
Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket	300 000 000	+ 120 000 000	+ 120 000 000
Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen	65 000 000	-	-
Särskilda undersökningar	670 000	+ 52 000	-
Summa (avrundad)	3 966 000 000	+ 750 000 000	- 250 000 000

Statens jordbruksnämnd

Med hänsyn till att industrins råvaruprisutjämning f. n. är föremål för utredning och att man därvid även kan komma att förändra sättet att finansiera utjämningen anser sig nämnden i anslagsframställningen inte

kunna ange medelsbehovet för ett nytt system för budgetåret 1981/82. Om nuvarande system likväl kommer att tillämpas även under budgetåret 1981/82 beräknar nämnden medelsbehovet till 190 milj. kr.

Jordbruksnämnden kan inte förutse vilka förändringar i utgående subventioner och av prisstoppet som kan komma att inträffa under budgetåret 1981/82. Jordbruksnämnden tar därför reservationsvis upp en anslagspost om 4 040 milj. kr. för budgetåret 1981/82.

Till låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket får högst 251 milj. kr. användas för att bestrida kostnaderna för leveranstillsätt till mjölkproducenter, stöd till smågrisproduktionen samt avbytarverksamhet inom jordbruket. Vidare får 9 milj. kr. användas för företagshälsovård inom jordbruket och 120 milj. kr. till socialförsäkringsskydd för lantbrukarna. Av dessa belopp betalas 60 milj. kr. från anslagsposten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m.

Jordbruksnämnden skall under budgetåret 1980/81 från anslagsposten Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket ställa 40 milj. kr. till lantbruksstyrelsens förfogande för tillfälligt räntestöd till jordbruksföretag samt för administration härav.

Jordbruksnämnden föreslår reservationsvis att 420 milj. kr., däri inberäknat 60 milj. kr. som f. n. anslås från anslagsposten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m., för budgetåret 1981/82 anslås från anslagsposten Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket.

Anslagsposten på 65 milj. kr. för Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen fördelar sig för budgetåret 1980/81 med 55 milj. kr. på kostnader för sänkning av partipriset på konsumtionsmjölk och med 10 milj. kr. på kostnader för pristillsätt för får- och lammkött. Jordbruksnämnden föreslår att 65 milj. kr., dvs. samma belopp som för innevarande år, anslås för budgetåret 1981/82.

Anslagsposten Särskilda undersökningar har använts för ett antal angelägna projekt inom jordbruksnämndens verksamhetsområde. För budgetåret 1981/82 begär nämnden ett belopp av 722 000 kr.

Föredraganden

Under anslagsposten Prisutjämning beräknar jag med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående ett belopp av 35 milj. kr.

Härefter vill jag ta upp anslagsposten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m.

I prop. 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. aviserade regeringen att prisstoppet på baslivsmedel skulle upphävas (utom för mjölk) och att en viss minskning skulle ske av livsmedelssubventionerna.

Prisstoppet på livsmedel upphävdes den 22 oktober 1980. Med hänsyn till att ersättningen till jordbruket för genom prisstoppet förhindrade

prishöjningar, på grund av stigande internationella priser, därmed upphörde att utgå beräknades i statsbudgeten en besparing på ca 120 milj. kr. för budgetåret 1981/82.

Regeringen beslöt den 11 december 1980 i enlighet med vad som sagts i propositionen att per den 1 januari 1981 minska livsmedelssubventionerna med 250 milj. kr. räknat per helt år. För budgetåret 1981/82 innebär detta en lika stor besparing på statsbudgeten. I propositionen aviserades en ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna per den 1 januari 1982 med 300 milj. kr. Effekten härav för budgetåret 1981/82 uppgår till 150 milj. kr.

I prop. 1980/81:118 om ekonomisk-politiska åtgärder har regeringen beräknat ytterligare minskningar av livsmedelssubventionerna med totalt 500 milj. kr. för helt år räknat. Denna minskning föreslås ske dels per den 1 oktober 1981 med 300 milj. kr., dels per den 1 januari 1982 med 200 milj. kr. Besparingen för budgetåret 1981/82 beräknas därmed bli 325 milj. kr. utöver vad som tidigare beräknats.

Totalt beräknar jag kostnaderna för livsmedelssubventioneringen för budgetåret 1981/82 till ca 3 200 milj. kr.

För låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket beräknar jag 420 milj. kr. varav 60 milj. kr. tidigare belastat anslagsposten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m.

Med hänvisning till sammanställningen och till vad jag tidigare har anfört beräknar jag anslaget till 3 716 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 3 716 000 000 kr.

C 6. Prisstöd till jordbruket i norra Sverige

Riksdagen har under förevarande rubrik för budgetåret 1981/82 anvisat ett förslagsanslag av 199 000 000 kr. (prop. 1980/81:100 bil. 13 s. 52, JoU 1980/81:18, rskr 1980/81:207).

Mot bakgrund av vad jag har anfört i det föregående om en uppräknning av prisstödet till jordbruket i norra Sverige bör ytterligare 29 milj. kr. anvisas för ändamålet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisstöd till jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1981/82 utöver redan anvisat förslagsanslag anvisa ytterligare 29 000 000 kr.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

STATENS JORDBRUKSNÄMND

Bilaga 1

Datum
1981-03-16

Dnr
402-139/81

FÖRSLAG TILL PRISREGLERANDE ÅTGÄRDER
PÅ JORDBRUKETS OMRÅDE EFTER DEN 30
JUNI 1981, MM

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Inledning
- 2 Inkomstnivå och inkomstföljksamhet
- 3 Räntestöd
- 4 Kostnadskompensation till förädlingsindustrin
- 5 Kostnadskompensation till jordbruket
- 6 Förändring av livsmedelssubventionerna
- 7 Slutlig reglering av vissa kvarstående frågor från pågående regleringsperiod
- 8 Regleringsekonomi för spannmål
- 9 Nytt prisgränssystem m m
- 10 Utbyteshandel
- 11 Avbytarverksamhet, socialförsäkringskydd, företagshälsövård och annan låginkomstsatsning
 - 11.1 Totalbeloppets fördelning och finansiering
 - 11.2 Kommentarer

- 12 Fettvaruregleringen
- 13 Styrning av slaktsvinsproduktionens utbyggnad
- 14 Övriga regleringstekniska frågor
- 15 Införselavgifter m m
- 15.1 Införselavgiftsmedel m m för 1979/80
- 15.2 Införselavgiftsmedel m m för 1980/81
- 15.3 Införselavgiftsmedel m m för 1981/82
- 15.4 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m m för regleringsåren 1979/80 och 1980/81
- 16 Redovisning rörande olika uppdrag
- 17 Beslutsmening

- Bilaga 1 Lantbrukarnas förhandlingsdelegations svar på statens jordbruksnämnds förslag till prisreglering för 1981/82
- Bilaga 2 Konsumentdelegationen med förslag till jordbruksprisreglering från den 1 juli 1981
- Bilaga 3 Reservation av ledamoten Hillbom

Bilaga 4 Reservation av ledamoten Tiberg

Bilaga 5¹ Skrivelse 1980-11-26 från Svensk matpotatis-
kontroll

Bilaga 6¹ Skrivelse 1980-11-17 från Sveriges potatis-
odlares riksförbund

Bilaga 7¹ Skrivelse 1981-01-23 från lantbruksstyrelsen
angående ekonomiskt stöd till bidlingen

¹ Här uteslutna.

Till Regeringen
Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksnämnd angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för tiden den 1 juli 1981 - den 30 juni 1982

1 Inledning

Regeringen uppdrog den 25 september 1980 åt jordbruksnämnden (JN) ett, efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och JNs konsumentdelegation, lämna förslag om prisregleringen på jordbruksprodukter för tiden efter den 30 juni 1981. Förslaget skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut 1977 om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken m m (prop 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103). Överläggningar om en ny prisregleringsperiod påbörjades hösten 1980.

Som underlag för sina bedömningar har jordbruksnämnden och delegationerna haft ett omfattande ekonomiskt- statistiskt material som belyser läge och utveckling för de tre jordbrukspolitiska målsättningarna - inkomst målet, produktions målet och effektivitets målet. Utredningar har bl a lagts fram angående jordbrukarnas levnadsstandard och inkomstförhållanden, jordbrukarnas arbetsinsatser, produktionsutvecklingen inom jordbruket samt utvecklingen av jordbrukets kostnader och priser. Vidare har presenterats utredningar avseende regleringstekniska frågor.

Det har vid överläggningarna visat sig att stora motsättningar råder om hur prisregleringen för jordbruksprodukter under kommande prisregleringsperiod skall vara konstruerad i principiellt hänseende. Motsättningarna gäller särskilt principerna för kostnadskompensationen till jordbruket och systemet för inkomstföljksamhet. Det har därför ej varit möjligt att nu nå överenskommelse om ett förslag till en flerårig regleringsperiod, även om en sådan hade varit att föredra. När det gäller en ettårig prisregleringsperiod är emellertid de principiella åsiktskillnaderna mindre. Båda delegationerna har för regleringsåret 1981/82 accepterat i huvudsak oförändrade principer beträffande kostnadskompensationen till såväl jordbruket som förädlingsindustrin.

I fråga om inkomstnivån och inkomstföljksamheten har delegationerna inte kunnat enas om de belopp som bör tillföras jordbruket. Delegationernas uppfattningar går härvid starkt isär.

Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har för regleringsåret 1981/82 för inkomstföljksamhet utöver rationaliseringsvinsten yrkat ett belopp om 250 milj kr. Delegationen anser dessutom att jordbrukarna under den gångna prisregleringsperioden haft en sämre inkomstutveckling än andra grupper och har därför yrkat ytterligare 300 milj kr i inkomstförstärkning. Konsumentdelegationen anser att jordbrukarnas inkomstförbättring under 1981/82 skall utgöras av rationaliseringsvinsten. Härutöver bör jordbrukarna tillföras ett belopp om 30 milj kr att användas till ett särskilt räntestöd. Skillnaden i delegationernas ståndpunkter uppgår således till 520 milj kr för regleringsåret 1981/82.

JN anser att utvecklingen så långt den kan överblickas ifråga om inkomster, produktion och avsättning samt effektivitet i stort sett ansluter sig till 1977 års jordbrukspolitiska riktlinjer. Nämnden vill emellertid understryka de betydande svårigheter som uppstår vid avvägningen mellan de jordbrukspolitiska målen, särskilt i nuvarande allmänekonomiska läge. Utvecklingen ifråga om inkomster och avsättningsförhållanden behöver noga följas. I sitt förslag har nämnden försökt ta hänsyn till nu redovisade förhållanden.

Mot bakgrund av det nu anförda föreslår JN därför en ettårig prisregleringsperiod som får betraktas som ett provisorium i avvaktan på överläggningar om prisregleringen för tiden efter den 30 juni 1982. Regleringen under 1981/82 bör därför, med de tillägg och ändringar som framgår av det följande, i allt väsentligt bygga på de regler som har gällt för tiden efter den 30 juni 1978, vilka godkänts av regering och riksdag. JN förutsätter i enlighet härmed att den får i uppdrag att överlägga med delegationerna i samband med regelutlösningarna den 1 juli 1981 resp den 1 januari 1982.

JN har för avsikt att snarast med delegationerna diskutera behovet av utredningar inför uppläggningsen av överläggningarna om prisregleringen för tiden efter den 30 juni 1982.

Under överläggningarna har också diskuterats frågor av regleringsteknisk natur där samstämmighet har nåtts i viktiga principfrågor. JN och delegationerna är sålunda bl a överens om vissa ändringar i nuvarande mittpris- och gränsskyddssystem. Vidare har enighet nåtts om att särskilt stöd också i fortsättningen bör lämnas till skuldsatta jordbrukare som ekonomiskt har drabbats särskilt hårt av räntehöjningarna.

Lantbrukarnas förhandlingsdelegationens och konsumentdelegationens ställningstagande till JNs förslag framgår av bilagorna 1 - 2 till denna skrivelse.

2 Inkomstnivå och inkomstföljsamhet

I fråga om jordbrukarnas ekonomiska och sociala standard i förhållande till vad som gäller för jämförbara grupper har delegationerna mycket olika uppfattningar. JN har i sitt förslag för avtalsåret 1981/82 tagit hänsyn till inkomstfrågan på i princip samma sätt som gäller under nuvarande prisregleringsperiod.

Jordbruket bör, utöver vad som kan erhållas genom rationaliseringar, den 1 juli 1981 tillföras ett belopp om 30 milj kr och den 1 januari 1982 ytterligare 40 milj kr.

Ändringar av arbetsgivaravgift eller liknande avgift, i vad gäller den s k egenavgiften, bör liksom f n beaktas vid första möjliga justeringstillfälle. Hänsyn bör dessutom tas till en eventuell tillämpning av den s k prisgarantiregelein i löneavtalen.

Ändrade förutsättningar för näringen i övrigt under prisregleringsperioden får tas upp i samband med de överläggningar som förutsätts ske för tiden efter den 30 juni 1982.

3 Räntestöd

JN och delegationerna är överens om att ett belopp utöver för 1980/81 utgående 40 milj kr bör tillföras jordbruket för ett särskilt räntestöd för 1981/82. Medlen skall utgå inom ramen för de belopp som tillerkänns jordbruket.

Det bör närmast ankomma på lantbruksstyrelsen och JN att efter samråd med berörda parter framlägga förslag för regeringen om stödets närmare utformning. Som en princip bör gälla att stödet skall kunna utgå även till brukare vilka gjort nyinvesteringar och nyetableringar under 1980. Nyinvesteringar och nyetableringar efter denna tidpunkt bör inte komma i fråga för stöd.

4 Kostnadskompensation till förädlingsindustrin

Parterna är överens om att nuvarande principer för kostnads-kompensation till förädlingsindustrin (prop 1977/78:154, JoU 1977/78:34, rskr 1977/78:348) bör gälla under 1981/82. Förändringarna i intäkter från biprodukter vid slakt bör dock i fortsättningen endast beaktas till 75 %.

5 Kostnadskompensation till jordbruket

Vid de överläggningar som föregick nuvarande treåriga regleringsperiod träffade JN med delegationerna överenskommelse om tillämpning av följande principer, som sedermera godtogs av statsmakterna.

"Det bör enligt JN vara möjligt att vid de halvårsvisa justeringarna överväga om utvecklingen av PM-index ger en rättvisande bild av den faktiska kostnadsutvecklingen. PM-index registrerar inte förändringarna i kostnaderna för den lejda arbetskraften i jordbruket. Markanta avvikelser från faktisk kostnadsutveckling (inkl för den lejda arbetskraften), som leder till inte avsedda effekter, bör liksom tidigare kunna beaktas" (se prop 1977/78: 154 s 16).

Utförda beräkningar tyder enligt JN på att det under nu löpande regleringsperiod, på grund av inflationsregelns konstruktion, har uppstått vissa inte förutsedda eftersläpningseffekter. Vid fortsatt oförändrad regeltillämpning och vid en motsvarande avtagande inflation, torde effekterna på prisnivån kunna återvinnas. Den lägre kostnadskompensation som har utgått under perioden på grund av eftersläpningen torde dock inte kunna återfås i sin helhet. JN anser därför att effekterna av denna eftersläpning delvis bör kompenseras och att jordbruket därför nu bör tillföras ett engångsbelopp på 100 milj kr att utgå under 1981/82. Frågan om konstruktion och tillämpning av inflationsregeln och dess effekter i detta avseende bör tas upp i samband med överläggningarna om en ny regleringsperiod efter den 30 juni 1982.

I övrigt bör tillämpas de regler som gäller under innevarande period.

6 Förändring av livsmedelssubventionerna

Vid tillämpningen av inflationsregeln den 1 juli 1980 gjordes ett avdrag om 50 milj kr från kompensationsbeloppet för de positiva effekter som beräknades uppkomma till följd av de ökade subventionerna. Detta belopp skulle återföras vid en eventuell motsvarande minskning av subventionerna.

Fr o m den 1 januari 1981 minskade livsmedelssubventionerna med 250 milj kr. Mot bakgrund härav erhöll jordbruket ett tillägg om 17,3 milj kr för de beräknade negativa efterfrågeeffekterna till följd av de minskade subventionerna.

Parterna är överens om att återstående 32,7 milj kr bör tillföras jordbruket när subventionerna har återförts till den nivå som gällde före den 1 juli 1980.

7 Slutlig reglering av vissa kvarstående frågor från pågående regleringsperiod

Vid tillämpningen av inflationsregeln den 1 juli 1980 enades parterna om totalbeloppet medan skilda uppfattningar rådde om hur de olika delkomponenterna skulle beaktas i inflations-skyddet. Av den överenskommelse som träffades mellan parterna våren 1980 (jämför JNs skrivelse till regeringen den 6 juni 1980) framgår följande:

"I fråga om kostnadsutvecklingen för lejt arbete har parterna enats om att åter ta upp denna fråga inför överläggningarna om jordbrukspriserna per den 1 juli 1981. Även de enligt delegatörernas uppfattning olika engångsbeloppen inom uppsamling och förädling samt inkomstföljsamhet kommer därvid att beaktas."

JN föreslår att de frågor som enligt nämnda överenskommelse kvarstår från den 1 juli 1980, tillsammans med frågan om under avtalsperioden ändrade räntevillkor i fråga om rörelsemedel för dels lagring av köttvaror och smör och dels för inlösen av oljeväxtfrö, regleras genom att 13,8 milj kr dras av från det totalbelopp som tillerkänns jordbruket den 1 juli 1981 samt genom att ett engångsbelopp om 4,6 milj kr tillförs. Detta senare belopp bortfaller den 1 juli 1982. Förslaget innebär vidare att FM-indexutvecklingen under perioden april 1980 till april 1981 jämförs med kostnadsutvecklingen för lejt arbete under perioden juli 1980 till april 1981 vid tillämpningen av inflationsregeln den 1 juli 1981.

8 Regleringsekonomin för spannmål

Enligt statsmakernas beslut (prop 1977/78:19, JuU 1977/78:10, rskr 1977/78:103) ankommer det på JN att efter hörande av delegationerna analysera regleringsekonomin och framföra de förslag som föranleds av eventuellt underskott. Den ekonomiska ställningen inom spannmålsregleringen påkallar f n inga särskilda åtgärder.

JN föreslår att frågan om regleringsekonomin för spannmål tas upp i samband med kommande överläggningar.

9 Nytt prisgränssystem m m

JN har tillsammans med berörda parter sett över nuvarande prisgräns- och gränsskyddssystem. Parterna är i huvudsak överens om att de förändringar som föreslås i det följande genomförs.

Förslaget innebär en justering av mittpriserna så att dessa i huvudsak överensstämmer med de avsedda priserna. Utgångspunkten för denna justering kommer att vara den faktiska prisnivån. I samband härmed kommer införselavgifterna att justeras så att de anpassas till de nya mittpriserna. Förslaget innebär att införselavgifterna vid regelutlösningarna den 1 juli 1981 och den 1 januari 1982 justeras med hänsyn till det behov av gränsskydd som då bedöms föreligga. En särskild korrigeringsregel föreslås inför, vilken innebär att eventuell över- eller underkompensation i förhållande till mittpriserna delvis kommer att beaktas i efterhand. Denna korrigeringsregel innebär att nuvarande VM-klausul kan utgå. För flertalet av de prisgränssatta produkterna föreslås bl a en krympning av spännvidden mellan prisgränserna. Efter utgången av regleringsåret 1981/82 skall en utvärdering ske av systemet.

JN avser att under våren 1981 fortsätta arbetet med att utveckla det nya systemet och kommer i en skrivelse i juni att närmare redovisa systemets utformning.

10 Utbyteshandeln

Beträffande utbyteshandeln med kött och fläsk förutsätter JN att de regler som har gällt under innevarande regleringsperiod skall gälla också för 1981/82. JN är emellertid beredd att med delegationerna diskutera tillämpningen av dessa regler.

11 Avbytarverksamhet, socialförsäkringsskydd, företags-
hälsovård och annan låginkomstsatsning

11.1 Totalbeloppets fördelning och finansiering

För låginkomstsatsning m m inom jordbruket anvisades för budget-
året 1980/81 380 milj kr med följande fördelning.

<u>1980/81</u>	<u>milj kr</u>
leveranstillägg för mjölk	130
smågrisstöd	25
avbytarverksamhet	96
företagshälsovård	9
socialförsäkringsskydd	<u>120</u>
Summa	380

I fråga om finansiering av dessa 380 milj kr har regeringen
beslutat att 320 milj kr får disponeras från anslagsposten Låg-
inkomstsatsning m m inom jordbruket och 60 milj kr från anslags-
posten Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, pris-
stopp m m.

Eventuella besparingar eller överskridanden beträffande beloppen
för leveranstillägg och smågrisstöd skulle tillföras resp avgå
från beloppet för avbytarverksamhet.

JN skall vidare ställa 40 milj kr till lantbruksstyrelsens för-
fogande för tillfälligt räntestöd till jordbruksföretag.

För låginkomstsatsning m m inom jordbruket bör för reglerings-
året 1981/82 anvisas oförändrat 380 milj kr enligt följande.

<u>1981/82</u>	<u>milj kr</u>
leveranstillägg för mjölk	135
smågrisstöd	20
avbytarverksamhet	95
företagshälsovård	10
socialförsäkringsskydd	<u>120</u>
Summa	380

Liksom tidigare bör eventuella besparingar eller överskridanden av beloppen för leveranstillägg och smågrisstöd tillföras resp avgå från beloppet för avbytarverksamhet.

11.2 Kommentarer

Leveranstillägg för mjölk

Ny skala föreslås enligt följande

Månadsleverans, kg	Leveranstillägg
0 - 999	-
1 000 - 7 000	8 öre/kg
7 001 - 9 000	530 kr/mån
9 001 - 10 000	490 "
10 001 - 11 000	440 "
11 001 - 12 000	380 "
12 001 - 13 000	310 "
13 001 - 14 000	230 "
14 001 - 15 000	140 "
15 001 - 16 000	40 "
16 001 -	-

JN beräknar kostnaden till 135 milj kr.

Smågrisstöd

Enligt gällande regler (JNs kungörelse 1980:89) utgår ett årligt bidrag med 150 kr för varje innehavd sugga upp till 15 suggor. Maximalt bidrag 2 250 kr/år utgår till den som har 15-20 suggor. För den som har fler än 20 suggor minskar bidraget. Den som har 35 suggor eller fler får inget bidrag.

Från Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har framlagts förslag till en omläggning av smågrisstödet. Enligt förslaget förordas bidrag utgå med 100 kr per sugga upp till 19 suggor. Till den som har fler än 19 suggor föreslås utgå bidrag med 1 900 kr/år oavsett antalet suggor.

JN har ej tagit slutlig ställning till förslaget utan avser att närmare granska dess konsekvenser och under våren 1981 återkomma i ärendet.

JN beräknar kostnaden till 20 milj kr.

Avbytarverksamhet

Till avbytarverksamhet beräknas avsättas 95 milj kr.

Företagshälsovård

Fortsatt försöksverksamhet avses med delvis ny inriktning av verksamheten. Medelsbehovet beräknas till 10 milj kr.

Socialförsäkringskydd

Den årliga premiekostnaden är f n 118,6 milj kr. 120 milj kr bör anvisas, varav 1,4 milj kr bör tillföras fonderade medel att användas till täckning vid en sannolik uppräknings av premiebeloppet

12 Fettvaruregleringen

Vid överläggningarna har delegationerna förklarat att de i princip accepterar de förslag som JN framlagt rörande fettvaruregleringen.

Förslagen innebär i korthet följande.

Prisgränssystemet för oljeväxtfrö och olja slopas. I överläggningarna fastställs dels preliminärt odlarpris på frö, dels ett fast inhemskt oljevärde. Hänsyn bör härvid tas till prissättningen på övriga vegetabilier, marknadsläget, konkurrensläget på matfettsmarknaden och regleringsekonomi.

Det fastställda oljevärdet skyddas genom en rörlig fettvaruavgift.

Förändringar av regleringsföreningens Sveriges Oljeväxtintressenter ek för (SOI) kostnader för omhändertagande av fröskörden och extraktion av olja liksom prisändringar på rapsmjöl, vilka tidigare beaktats i den sk omräkningskalkylen från fröpris till oljevärde bör i fortsättningen beaktas inom ramen för ersättning till jordbruket för kostnader för uppsamling och förädling.

Beträffande utbytesexport gäller f n att jordbruket (SOI) för importerad olja erhåller intäkterna från höjningar av normalfettvaruavgiften som gjorts sedan den 1 juli 1974. Denna andel är f n 210,5 öre/kg. För svensk olja motsvarande ca 40 %¹ av råvaruförbrukningen inom margarinindustrin får SOI hela fettvaruavgiften. JN föreslår att SOI för regleringsåret 1981/82 får hela fettvaruavgiften för en kvantitet motsvarande oljeinnehållet i den inhemska fröskörden dock högst motsvarande den totala fettkonsumtionen.

JN kommer senare att utvärdera effekterna av den förordade omläggningen av fettregleringen.

¹ Kvantiteten regleras i särskilda avtal mellan SOI och margarinindustrin och med JNs godkännande.

13 Styrning av slaktsvinsproduktionens utbyggnad

JN har efter regeringens föreskrifter i regleringsbrev den 19 juni 1980, med utgångspunkt i de av riksdagen beslutade riktlinjerna för styrning av slaktsvinsproduktionens utbyggnad (prop 1979/80:162, JoU 1979/80:47 och 49, rskr 1979/80:413) och efter överläggningar med delegationerna fastställt differentierade pristillägg på fläsk och meddelat regler härmed som gäller fr o m den 1 januari 1981.

14 Övriga regleringstekniska frågor

JN har med delegationerna diskuterat ytterligare regleringstekniska frågor som ej redovisas i detta förslag. Vissa av dessa frågor, bl a stärkelseregleringen, avser JN att återkomma till i regleringsskrivelsen våren 1981.

För säsongmässig lagring av jordbruksprodukter får JN för budgetåret 1980/81 disponera en rörlig kredit om högst 195 milj kr i riksgäldskontoret. På grund av höjda varuvärden och förväntat ökat lagringsbehov under 1981/82 för nötkött föreslår JN att låneramen höjs till 250 milj kr.

15 Införselavgifter m m

15.1 Införselavgiftsmedel m m för 1979/80

JN har i skrivelse den 6 juni 1980 beräknat de disponibla inkomsterna av införselavgifter till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen ¹ för regleringsåret 1979/80 till ca 558 milj kr, varav 170 milj kr för fodermedel.

De definitiva inkomsterna av införselavgifter (minus återbetalning m m) utgjorde totalt 678,3 (617,3)² milj kr, härav 538,6 (519,4) milj kr till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen. Införselavgifter för fodermedel, som ingår i nämnda belopp, utgjorde 160,8 (171,5) milj kr.

Utöver nämnda 538,6 milj kr ingår i totalsumman införselavgifter för brödsäd med 13,7 (5,9) milj kr, vilka enligt gällande regler har överförts till regleringsföreningen Svensk spannmålshandel för s k utbyteshandel. Vidare ingår fettvaruavgifter med 116,1 (77,3) milj kr. Dessa hänför sig till av statsmakterna beslutad

¹ Dvs totala summan av införselavgifter (minus återbetalningar m m) exkl införselavgifter för sockerregleringsvaror, brödsäd och vissa livsmedelsindustriprodukter samt den del av inkomsterna av fettvaruavgifter som tillförts SOI men inkl räntor från föregående år.

Inte heller ingår de minskningar i inflytande avgiftsmedel som föranleds av att införselavgiften i vissa fall, t ex för ost, har sänkts av marknadsmässiga skäl (bl a genom nedsättning av avgiften för visst parti). JN:s återbetalning av införselavgifter uppgick 1979/80 till 28,2 milj kr. 1978/79 uppgick motsvarande belopp till 17,5 milj kr. De största ökningarna avser stärkelse och stärkelseprodukter med + 4,4 milj kr, slakt- och charkuteriprodukter med + 3,4 milj kr samt mjölk- och mejeriprodukter med + 3,2 milj kr. I de angivna beloppen ingår irte återbetalning på marknadsmässiga skäl av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost, vilken i stället redovisas bland posterna under rubriken ändamål utanför fördelningsplanen och 1979/80 uppgick till 12,3 (6,1)² milj kr.

² Siffror inom parentes avser belopp 1978/79

avgiftshöjning och har enligt gällande regler överförts till SOI. I totalsumman ingår även införselavgifter på vissa livsmedelsindustriprodukter (blandvaror). Dessa uppgick till 9,9 (14,7) milj kr och har fördelats i förhållande till utbetalda exportbidrag. Således har till regleringsföreningarna Svensk spannmålshandel, Svensk Ägghandel, Föreningen för mejeriprodukter och Sveriges potatisintressenter överförts resp 0 (6,0), 2,4 (2,1), 4,6 (4,2), och 2,1 (1,7) milj kr. Vidare har av införselavgifter för blandvaror 0,8 (0,7) milj kr avseende fettvaror fördelats i enlighet med gällande regler för disposition av fettvaruavgiftsmedel, varvid således den del som hänför sig till av statsmakterna beslutad avgiftshöjning överförts till SOI.

Av nedanstående sammanställning framgår de för fördelning disponibla avgiftsmedlen för de olika varuslagen (efter avdrag för återbetalning m m) för regleringsåret 1979/80.

<u>Disponibla medel av införselavgifter 1979/80</u>	(1 000 kr)
Ärter och bönor (för människoföda)	161 (1 074)
Potatis	8 387 (7 567)
Stärkelse och stärkelseprodukter	6 938 (5 083)
Malt	2 789 (15 736)
Sällskapsdjursfoder m m	8 547 (0) ¹
Fettråvaror och fettvaror	35 417 (27 027)
Mjök och mejeriprodukter	90 131 (89 172)
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)	218 765 (196 769)
Ägg och äggprodukter m m	<u>2 767 (1 334)</u>
Summa införselavgifter exkl fodermedel	373 902 (343 762)
Fodermedel	160 797 (171 540)
Räntor från föregående år	3 166 (4 125)
Överskott från tidigare år ²	<u>783 (0)</u>
Summa	538 648 (519 427)

¹ Ej särredovisade tidigare budgetår

² Ej utnyttjade medel för rabatterning av fodersäd samt prisåterbäring till pålsdjursuppfödare.

Fördelningsplanen för 1979/80 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 milj kr samt inflytande avgifter från fodermedelsimporten. Dessa uppgick till 160,8 (171,5) milj kr. Fördelningsplanen blir därmed 428,1¹ (438,7) milj kr. För ändamål utanför fördelningsplanen kan således disponeras (538,6-428,1=) 110,5 (80,7) milj kr.

Av nedanstående sammanställning framgår närmare hur fördelningen till olika ändamål inom jordbruksregleringens ram har skett.

<u>Fördelningsplan 1979/80</u>	(1 000 kr)	
Svensk spannmålshandel	3 000	(24 900)
Sveriges potatisintressenter	34 500	(31 500)
Sveriges oljeväxtintressenter	44 700	(24 000)
Svensk kötthandel	18 000	(22 500)
Svensk kötthandel, utbytesthandel	4 928	(31 088)
Föreningen för mejeriprodukter	208 700	(178 252)
Svensk ägghandel	48 500	(75 500 ²)
Marknadsreglerande åtgärder för slaktkyckling	1 000	(5 000)
Kostnadskompensation mjölk, norra Sverige	13 500	(5 000)
Regionalt bidrag köttregleringen	5 000	(5 000)
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	(8 500)
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	25 000	(24 000)
Stöd till odling av konserverter och andra köksväxter	2 500	(2 500)
Stöd till odling av bruna bönor	700	(700)
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	(300)
Reserv till förfogande	9 077	(0)
Summa	428 105¹	(438 740)

Fördelningen till regleringsföreningarna har skett i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen.

¹ I beloppet har inräknats 107 730 kr som avser tidigare år ej utnyttjade medel inom fördelningsplanen för rabatterning av fodersäd.

² Härav 10 milj kr med återbetalningsskyldighet till senare års fördelningsplaner.

De definitiva kostnaderna för ändamål utanför fördelningsplanen uppgick till ca 110,5 (80,7) milj kr med fördelning enligt följande sammanställning.

<u>Ändamål utanför fördelningsplanen 1979/80</u>	(i 1000 kr)
Utbyteshandel rötkött, öststaterna	22 807 (23 000)
Utbyteshandel kött och fläsk	45 072 (18 911)
Pristillägg får- och lammkött	13 424 (12 665)
Svensk matpotatiskontroll	4 272 (3 897)
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	1 070 (1 995)
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 050 (1 950)
Bidrag till Stiftelsen för ackordhäst- organisationens bevarande	475 (475)
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	274 (281)
Prisåterbäring till pålsdjursuppfödare	2 500 (4 000)
Stöd till odling av vallväxtfrö	4 000 (4 000)
Fonder för kollektiva åtgärder inom bidlingen	300 (300)
Restitution av införselavgifter på stycknings- detaljer av kött och fläsk samt av införsel- avgifter på ost	12 299 (6 143)
Stöd till maltproduktionen	2 000 (2 000)
Täckning av underskott 1977/78	<u>- (1 070)</u>
Summa	110 543 (80 687)

Dispositionen av införselavgiftsmedel regleringsåret 1979/80 har sammanförts i tabell under avsnitt 15.4.

15.2 Införselavgiftsmedel m m för 1980/81

För 1980/81 kan f n inkomsterna av införselavgifter som går till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen¹ beräknas till ca 519,2 milj kr - därav 170,0 milj kr för fodermedel - enligt nedanstående sammanställning.

Preliminärt disponibla medel 1980/81:

(1 000 kr)

Ärter och bönor (för människoföda)	600
Potatis	8 000
Stärkelse och stärkelseprodukter	4 000
Malt	4 000
Sällskapsdjursfoder	7 000
Fettråvaror och fettvaror ²	50 000
Mjölk och mejeriprodukter m m	85 000
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)	180 000
Ägg och äggprodukter	<u>1 000</u>
Summa införselavgifter exkl fodermedel	339 600
Fodermedel	170 000
Räntor från föregående år	<u>9 587</u>
Summa	519 187

¹ Dvs totala summan av införselavgifter (minus återbetalning m m) exkl införselavgifter för sockerregleringsvaror, brödsäd och vissa livsmedelsindustriprodukter samt den del av influtna fettvaruavgifter som tillförs SOI men inkl räntor från föregående år.

² Exkl del till SOI

Fördelningsplanen för 1980/81 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 milj kr samt inflytande avgifter för fodermedelsimporten, enligt ovan beräknade till 170,0 milj kr. Fördelningsplanen blir därmed 437,2 milj kr. Beräkningsmässigt föreligger sålunda $(519,2 - 437,2 =)$ 82,0 milj kr att använda för ändamål utanför fördelningsplanen.

JN föreslår med utgångspunkt från det beräknade fördelningsbeloppet 437,2 milj kr följande preliminära fördelningsplan. Denna skiljer sig i vissa avseenden från den plan som redovisades av JN i skrivelse den 6 juni 1980.

<u>Fördelningsplan 1980/81</u>	(1 000 kr)
Svensk spannmålshandel	2 000
Sveriges potatisintressenter	19 500
Sveriges oljeväxtintressenter	0
Svensk kötthandel	0
Svensk kötthandel, utbyteshandel	32 366
Föreningen för mejeriprodukter	167 000
Svensk ägghandel	70 100
Kostnadskompensation mjölk, norra Sverige	20 500
Regionalt bidrag, köttregleringen	5 000
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete m m	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	25 000
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	1 400
Stöd till odling av vallväxtfrö	2 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500
Reserv till förfogande	<u>80 834</u>
Summa	437 200

Definitiv fördelningsplan för 1980/81 kan fastställas först efter utgången av regleringsåret då de verkliga inkomsterna av införselavgifter för fodermedel är kända.

Medelsbehovet under regleringsåret 1980/81 för sådana ändamål utanför fördelningsplanen som får täckas av införselavgiftsmedel beräknas till ca 82,0 milj kr i enlighet med följande sammanställning.

<u>Ändamål utanför fördelningsplanen 1980/81</u>	(1 000 kr)
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	25 000
Utbyteshandel kött och fläsk	17 634
Pristillägg får- och lammkött	15 500
Svensk matpotatiskontroll	4 425
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 353
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	2 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	6 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost	6 000
Stöd till maltproduktionen	<u>2 000</u>
<u>Summa</u>	<u>81 987</u>

Ovanstående sammanställning skiljer sig på några punkter från de beräkningar som lagts fram i prop 1979/80:162. Sålunda har utbyteshandel kött och fläsk, som angavs till 50 milj kr, tagits upp med beräknade tillgängliga medel, 17,6 milj kr, prisåterbäring till pälsdjursuppfödare minskats med 2 milj kr till 2 milj kr samt restitution av införselavgifter minskats med 3 milj kr till 6 milj kr. Bidraget till Sveriges potatisodlares riksförbund har ökats med 153 000, kr då nämnden tillstyrker ett tilläggsanslag för 1980/81 för lönehöjningar under 1980 med detta belopp (se vidare avsnitt 15.3, sid 24).

Beräknade tillgängliga medel 82,0 milj kr går helt åt till ändamål utanför fördelningsplanen. I den mån tillgängliga medel blir större än 82,0 milj kr bör överskjutande belopp i första hand användas till att betala utbyteshandel med kött och fläsk upp till ett belopp på 50 milj kr. Därefter eventuellt kvarstående belopp bör användas till ändamål inom fördelningsplanen med hänsyn till att 31,1 resp 4,8 milj kr för utbyteshandel med kött och fläsk i brist på medel utanför fördelningsplanen togs från fördelningsplanerna regleringsåren 1978/79 och 1979/80 (jfr prop 1978/79:208 s 20).

Dispositionen av införselavgiftsmedel regleringsåret 1980/81 har sammanförts i tabell under avsnitt 15.4.

15.3 Införselavgiftsmedel m m för 1981/82

Storleken av de medel som inflyter genom upptagande av införselavgifter m m för regleringsåret 1981/82 blir beroende av importens storlek och av de korrigeringar i avgiftssatserna som förutses ske den 1 juli 1981 och den 1 januari 1982 och eventuellt den 1 oktober 1981. Inflytande medel till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen inklusive räntor från föregående år kan nu beräknas till ca 531 milj kr, varav 165 milj kr för fodermedel. Det slutliga utfallet kan emellertid komma att avvika väsentligt från denna beräkning.

Med hänsyn till ovissheten om utfallet av avgiftsuppbörden föreslår JN att den rörliga kredit om 120 milj kr som tidigare årligen ställts till JNs förfogande får kvarstå även under regleringsåret 1981/82. Krediten skall, i den mån inflytande införselavgifter inte står till förfogande, kunna användas för finansiering av ändamål inom och utom fördelningsplanen samt för sockerregleringen¹. Krediten torde ej utan regeringens särskilda medgivande få användas för finansiering av utbyteshandel med kött och fläsk.

¹ 1980/81 får krediten även användas för räntedifferens på lån för tillfällig lagring av smör och köttvaror.

Fördelningsplanen för 1981/82 föreslås uppta samma belopp som för 1980/81 eller 267,2 milj kr plus beloppet av inflytande avgifter för fodermedelsimporten, enligt ovan beräknade till 165 milj kr, alltså totalt 432,2 milj kr. Liksom hittills blir det definitiva beloppet beroende av de verkliga intäkterna av införselavgifter på fodermedel.

Med hänsyn till osissheten om den kommande utvecklingen av regleringsekonomien för de olika varuområdena har det inte ansetts möjligt att nu lägga fram någon fullständig plan för fördelning av det preliminärt beräknade beloppet. JN avser att återkomma med ett förslag till preliminär fördelning i juni 1981. Ett sådant förslag kan då avges efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen och i samband med att förslag till avgiftsändringar m m fr o m den 1 juli 1981 avges. Det förutsätts härvid att JN liksom hittills skall kunna jämföra delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande. Vidare förutsätts att, liksom hittills, Svensk spannmålshandel får tillföras införselavgifter för viss s k utbyteshandel av brödsäd. Det förutsätts även att SOI, såsom föreslås i avsnitt 12, av inflytande fettvaruavgifter såväl på importerad som inhemska olja får tillföras medel för en kvantitet som motsvarar fettinnehållet i den svenska oljeväxtskörden. Dock får ej mer pengar överföras än vad som skulle motsvara fettvaruavgifter på den totala fettkonsumtionen inom landet¹.

¹ I tidigare skrivelser har även redovisats principen för fördelning av införselavgifter på livsmedelsindustriprodukter. Beträffande dessa har kommittén för industrins råvarukostnadsutjämning föreslagit att i dessas ställe fr o m den 1 juli 1981 införs s k importavgifter. Kommittén har föreslagit att importavgifterna och s k utjämningsavgifter tillförs en utjämningskassa för finansiering av prisutjämnings- och exportbidrag för livsmedelsindustriprodukter.

JN har under nu löpande regleringsperiod årligen bemyndigats att använda införselavgifter till ett antal olika ändamål utanför fördelningsplanen. Nämnden har ovan redovisat de beräkningar som i detta avseende gäller för 1980/81. För 1981/82 föreslås medel få tas i anspråk enligt följande uppställning.

Ändamål utanför fördelningsplanen 1981/82 (1 000 kr)

Utbyteshandel nötkött, öststaterna	25 000
Utbyteshandel kött och fläsk	50 000 ¹
Pristillägg får- och lammkött	15 500
Svensk matpotatiskontroll (SMAK)	4 595 (+ 170)
Sveriges potatisodlares riksförbund (SPOR)	2 367 (+ 167)
Bidrag till Stiftelsen för ackordhäst- organisationens bevarande	prel 475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	4 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	6 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost	2 000 (- 4 000)
Stöd till maltproduktionen	<u>1 000 (- 1 000)</u>
Summa	111 537

Utbyteshandel med kött och fläsk har nämnden behandlat i avsnitt 10.

¹ Posten kommer att tas upp vid jordbruksprisöverläggningarna i maj 1981.

Till SMAK¹ har för 1980/81 av medel utanför fördelningsplanen reserverats högst 1 050 000 kr för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet. SMAK begär att beloppet för 1981/82 höjs till 1 116 250 kr (+6,3%) på grund av ökade kostnader (bilaga 5).

För om regleringsåret 1977/78 har ersättning utgått till SMAKs arbete med den officiella kvalitetskontrollen. För 1980/81 har reserverats högst 3 375 000 kr för detta ändamål. För regleringsåret 1981/82 har SMAK begärt 3 483 750 kr (+3,2%).

SMAK bedriver ett fortlöpande rationaliseringsarbete och har under perioden 1978 - 1980 minskat arbetsinsatsen med ca 9 000 timmar, vilket motsvarar 5,7 heltidsanställda.

JN föreslår efter samråd med lantbruksstyrelsen att SMAK av medel utanför fördelningsplanen tillförs erforderliga belopp för upplysningsarbete och för den officiella kontrollen med högst 1 115 000 kr resp högst 3 480 000 kr. I det senare beloppet ingår 100 000 kr för utvecklingsarbete. Beloppen är beräknade utifrån pris- och löneläget i december 1980. Nämnden avser att återkomma rörande lönehöjningar under 1981.

SPOR¹ har för 1980/81 erhållit ett belopp om 2 200 000 kr för sin verksamhet med effektivisering av matpotatisodlingen. Förbundet begär nu ytterligare 212 000 kr för 1980/81 på grund av löre- och prisökningar som har inträffat under 1980. För regleringsåret 1981/82 begärs 2 643 000 kr. Av de tillförda medlen beräknas 55 procent gå till rådgivningsverksamhet och 45 procent till forsknings- och försöksverksamhet på matpotatisområdet (bilaga 6).

JN tillstyrker ett tilläggsanslag för 1980/81 med 153 000 kr för lönehöjningar under 1980 samt ett anslag om 2 367 000 kr (+ 7,6 %) för 1981/82. I uppräknningen ingår pris- och lönehöjningar under 1980. JN avser att återkomma rörande löneökningar under 1981.

¹Vid bedömningen av anslagskraven från SMAK och SPOR har nämnden följt de anvisningar som gäller för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1981/82.

Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationers bevarande.

Nu gällande avtal mellan lantbruksstyrelsen och stiftelsen upphör den 30 september 1981. I avvaktan på närmare besked om huruvida avtalet prolongeras upptas t v oförändrat 475 000 kr.

JN har beymydigande att ta i anspråk medel utanför fördelningsplanen för återbäring till pälsdjursuppfödare av den del av priset för inhemskt foder till pälsdjuren som är hänförlig till införselavgifterna på fodermedel. JN hemställer att 1981/82 få disponera högst 4 milj kr av medel utanför fördelningsplanen för ändamålet.

För stöd till vallfröodlingen utgår 1980/81 8 milj kr, varav 6 milj kr utanför och 2 milj kr inom fördelningsplanen. JN föreslår att 6 milj kr av medel utanför fördelningsplanen anvisas även 1981/82 för stödet åt vallfröodlingen.

Till fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen har 1980/81 förts 800 000 kr, varav 300 000 kr utanför och 500 000 kr inom fördelningsplanen. Lantbruksstyrelsen har föreslagit att fonden 1981/82 skall tillföras oförändrat 800 000 kr. JN föreslår att 300 000 kr av medel utanför fördelningsplanen anvisas 1981/82 till fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen (bilaga 7).

För stöd till maltproduktionen har sedan 1978/79 årligen reserverats 2 milj kr. Med hänsyn till att reserverade medel finns kvar från tidigare år föreslår JN att för 1981/82 anvisas 1 milj kr.

15.4 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m m regleringsåren 1979/80 och 1980/81

	1979/80 1 000-tal kr	1980/81 1 000-tal kr prel
Inkomster		
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	3 949 ¹	9 587 ²
Under resp regleringsår inbetalda införselavgifter		
exkl fodermedel	373 902	339 500
fodermedel	160 797	170 000
Summa	538 648	519 187

¹Intäktsräntor samt överskott från föregående år²Intäktsräntor från föregående år**Utgifter**

a) Av medel inom fördelningsplan

Svensk spannmålshandel	3 000	2 000
Sveriges potetisintressenter	34 500	19 500
Sveriges oljeväxtintressenter	44 700	0
Svensk kötthandel	18 000	0
Svensk kötthandel, utbyteshandel	4 928	32 366
Föreningen för mejeriprodukter	208 700	167 000
Svensk ägghandel ¹	48 500	70 100
Marknadsreglerande åtgärder för slaktkyckling	1 000	0
Kostnadskompensation mjölk, norra Sverige	13 500	20 500
Regionalt bidrag, köttregleringen	5 000	5 000
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	25 000	25 000
Stöd till odling av konserverter och andra köksväxter	2 500	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	700	1 400
Stöd till odling av vallfrö	0	2 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	9 077	80 834
Summa	428 105	437 200

¹ Svensk ägghandel erhöll 1978/79 10 milj kr med återbetalningsskyldighet till kommande års fördelningsplan.

<u>Härefter kvarstående införselavgiftsmedel</u>	110 543	81 987
--	---------	--------

	1979/80 1 000-tal kr	1980/81 1 000-tal kr prel
b) Av medel utanför fördelningsplan		
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	22 807	25 000
Utbyteshandel kött och fläsk	45 072	17 634
Pristillägg får- och lammkött	13 424	15 500
Svensk matpotatiskontroll	4 272	4 425
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	1 070	0
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 050	2 353
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisa- tionens bevarande	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	274	300
Prisåterbäring till pålsdjursuppfödare	2 500	2 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	4 000	6 000
Forden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	300
Restitution av införselavgifter på styck- ningsdetaljer av kött och fläsk samt av in- förselavgifter på ost	12 299	6 000
Stöd till maltproduktionen	2 000	2 000
Summa	110 543	81 987
Saldo vid utgången av resp regleringsår	0	0

16 Redovisning rörande olika uppdrag

Regeringen har uppdragit åt JN att lämna redovisning rörande de olika uppdrag som tidigare lämnats av regeringen och som berör jordbruksprisregleringen.

JN kommer i särskild skrivelse att redogöra för dessa uppdrag.

Till denna skrivelse bifogas de utredningar som framlagts för parterna vid de nu avslutade överläggningarna. Dessa utredningar framgår av följande sammanställning.

- 1 Internationell marknadsöversikt.
- 2 Konsumtions- och prisutvecklingen.
- 3 Livsmedelssubventionernas effekter för jordbruket och konsumenterna
- 4 Avräkning till jordbrukarna - en analys av slakteriernas och mejeriernas avräkning 1974 - 1979.
- 5 Prisutvecklingen på jordbrukets område.
- 6 Målåget sett i relation till det av riksdagen uppsatta produktionsmålet.
- 7 Jordbrukets totalkalkyl.
- 8 Jordbruk - sektorsbeskrivning och framtidsbedömning.
- 9 Investeringar och finansieringen inom jordbruket.
- 10 Resultat från pågående försöksverksamhet med statistik över jordbrukets arbetskraft (JAK).

- 11 Beräkning av normerad arbetsåtgång i jordbruket för vissa företagargrupper.
- 12 Lönsamhets-, likviditets- och kapitalutveckling vid arrenderade och brukarägda jordbruk.
- 13 Strukturutveckling 1956 - 1979 samt skillnader i produktionsinriktning och mekanisering vid arrenderade och brukarägda jordbruk.
- 14 Kompensation för kostnadsutvecklingen för viss uppsamlings- och förädlingsverksamhet baserad på indexmätning.
- 15 Jordbrukarnas inkomstförhållanden och jämförelser med andra grupper samt kostnadskalkyler för vissa jordbruksprodukter.
- 16 Levnadsstandarder för jordbrukare och jämförbara grupper.
- 17 Konstruktion av ett framtida gränsskyddssystem - lägesrapport.
- 18 Förslag till vissa ändringar i fettvaruregleringen.

17 Beslutsmening

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Brangmo, Kristiansson och Lindfors efter föredragning av avdelningscheferna Olsson och Wenker samt byråcheferna Lebert, Sandqvist och Hansson, envar för sitt sakområde. Ledamöterna Hillbom och Tiberg har avgett reservationer (se bilaga 3 och 4).

~~Ingvar~~ Lindström.

Hans Lebert

1981-03-16

Bilaga 1

Lantbrukarnas förhandlingsdelegations svar på statens jordbruksnämnds förslag till prisreglering för 1981/82

Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har i enlighet med det beslut som fattades av extra riksförbundsstämma med LRF den 14 mars 1981 ansett sig ej kunna godta det av jordbruksnämnden presenterade förslaget till prisreglering för 1981/82, i dess helhet och nuvarande utformning, Skälen härför är följande.

Inkomst- och lönsamhetssituationen inom jordbruket är mycket otillfredsställande. Enligt 1977 års riksdagsbeslut, som varit LRFs utgångspunkt, skall ett huvudsyfte med jordbrukspolitiken vara att tillförsäkra dem som är sysselsatta inom jordbruket i alla delar av landet en ekonomisk och social standard, som är likvärdig med den som jämförbara grupper uppnår. Offentligt utredningsmaterial, som framtagits till överläggningarna, visar entydigt på att detta mål långtifrån uppnåtts. En ökande inkomsteftersläpning föreligger för jordbrukarna.

Enligt den jordbruksekonomiska undersökningens material har jordbrukarfamiljer i storleksgrupperna 20-100 ha fått drygt 6 proc ökning av familjeinkomsterna under 1978-80, medan industriarbetarfamiljen fått drygt 30 proc. Det kan då noteras att inflationen under denna period varit ca 35 proc. Den sk deklarationsundersökningen visar på sjunkande inkomster av jordbruksdriften medan en svag ökning noteras för familjeinkomsten totalt. Inkomster vid sidan av jordbruket har nämligen haft en gynnsammare utveckling. Vidare visar beräkningar över jordbrukarnas totala inkomster från jordbruket att från 1977/78 har dessa sjunkit med ca 300 mkr, när de rimligen borde ha ökat med flera hundra mkr. Det senaste året 1980/81 är en prognos som sannolikt kommer att visa ännu lägre inkomster när faktiskt material föreligger.

Tydliga tecken på den utomordentligt svaga inkomst- och lönsamhetssituationen i jordbruket är drastiskt minskade investeringar i främst byggnader och lägre efterfrågan på avbytartjänster. Den mycket starka volymökningen av antalet avbytardagar har nu nästan helt bromsats upp. Samtidigt redovisar den s k levnadsstandardgruppen att jordbrukare med mjölkkor i genomsnitt endast hade totalt 21 hela dagar utan arbete 1977.

En korrekt tolkning av levnadsstandardgruppens material visar nu också att även 1978 hade jordbrukarna en sämre social och ekonomisk standard än de stora lönekollektiven, i synnerhet om man beaktar de prestationer som ligger bakom standarden i form av arbetsinsatser och eget insatt kapital.

Mot bakgrund av detta är jordbruksnämndens förslag om ett engångsbelopp på 100 mkr som ersättning för eftersläpning i PM-indexkompensationen klart otillräckligt för att rätta till den negativa utvecklingen av jordbrukarnas inkomster.

En annan orsak till det ogynnsamma inkomstläget är att belopp för inkomstföljsamhet under innevarande avtalsperiod har beräknats i procent på en låg inkomst. När nu av båda parter beställt arbetstidsmaterial föreligger har förhandlingsdelegationen hävdat att antalet arbetstimmar måste beaktas vid beräkning av inkomstföljsamheten. Innebörden av jordbruksnämndens förslag är en procentuell följsamhet till LO-SAF-kollektivet men kommer ytterligare att öka jordbrukarnas inkomsteftersläpning, eftersom motsvarande timlöneökning under 1981/82 endast blir 25 öre vid 200 milj manstimmar. Därutöver kommer effekten av produktivitetsökningar i jordbruket, som dock under de närmaste åren kommer att bli små mot bakgrund av en förväntad ogynnsam konsumtionsutveckling. Antalet arbetstimmar i jordbruket och en timlöneökning i kronor

och öre bör enligt förhandlingsdelegationens uppfattning vara en rimlig utgångspunkt för inkomstföljsamheten.

Lantbrukarnas förhandlingsdelegation måste sålunda tyvärr konstatera att jordbruksnämndens förslag leder till en fortsatt ökad inkomsteftersläpning. Detta är oacceptabelt.

Beträffande jordbruksnämndens förslag i övrigt anser sig delegationen i huvudsak kunna godta detsamma.

När det gäller utformningen av det nya prisgränssystemet anser emellertid delegationen att de nya införselavgifterna bör sättas på en sådan nivå, att onödig import ej sker för varor som svensk produktion kan tillgodose efterfrågan på. Eftersom jordbruket enligt gällande riksdagsbeslut självt skall svara för avsättning och kostnader för uppkommande överskott bör den inhemska marknaden i första hand reserveras för svensk vara förädlad av svensk livsmedelsindustri. Detta är särskilt angeläget mot bakgrund av den negativa marknadsutveckling som kan förväntas, inte minst till följd av kraftigt reducerade livsmedelssubventioner.

Konsumentdelegationen med förslag till jordbruksprisreglering
från den 1 juli 1981

Konsumentdelegationen (KD) kan på några viktiga punkter inte biträda jordbruksnämndens förslag till prisreglering på jordbrukets område från den 1 juli 1981. Detta gäller framför allt storleken av de belopp, som föreslagits skola utgå i inkomstförbättring m m till jordbruket under 1981/82.

De avvikande meningar, som redovisas i det följande, bör inte undanskymma det faktum att parterna i vissa avseenden är ense. KD vill särskilt peka på den enighet som kunnat uppnås om ändringar i nuvarande mittpris- och gränsskyddssystem. Vidare är parterna överens om att särskilt stöd även i fortsättningen bör utgå till skuldsatta jordbrukare, vilka drabbats hårt av räntehöjningarna.

KDs utgångspunkter och förslag framgår av det följande.

1. KD har ansett det angeläget att automatiken i det nuvarande prisregleringssystemet ersätts av en friare överläggningsordning på vissa områden. Det gäller kompensationen för ökade kapitalkostnader och inkomstföljsrätten.

KD var beredd att under det första året i en föreslagen tvåårig regleringsperiod kompensera kapitalkostnaderna enligt hittills tillämpat system (enligt PM-index). Det andra året skulle kapitalkostnaderna brytas ut ur det automatiska inflationsskyddet. I stället skulle fria överläggningar hållas en gång om året på grundval av allt tillgängligt material, som av parterna bedömdes ha betydelse för dessa poster.

Vid ingången till nuvarande regleringsperiod angavs att den automatiska kopplingen till LO/SAFavtalen skulle upphöra vid tillämpningen av jordbrukets inkomstföljsamhet. Bindningen till dessa och andra löneavtal på arbetsmarknaden har emellertid blivit nära nog lika stark som tidigare till enbart LO/SAFavtalen.

KD kräver att kompensationen för ändrade kapitalkostnader och inkomstföljsamheten i fortsättningen blir föremål för fria överläggningar. Härvid bör också ändringar i skattereglerna kunna beaktas.

2. KD har av det vid överläggningarna presenterade materialet dragit den slutsatsen att jordbrukarna inte har lägre levnadsstandard än jämförliga grupper.

Materialet från levnadsstandardgruppen går fram t o m 1978. Det har hävdats att jordbrukarna därefter inte erhållit full kostnads-kompensation. En viss eftersläpningseffekt uppstår vid ökande inflationstakt, vilket har varit fallet under 1979/80. (Det motsatta inträffar givetvis vid avtagande inflationstakt.) Detta drabbar dock inte bara jordbruket utan även löntagare, pensionärer och varje företag, som inte omedelbart kan kompensera sig för inflationens effekter.

3. I ett för samhället besvärligt ekonomiskt läge bör varje grupp visa återhållsamhet i sina krav. LO-grupperna har redan tagit sitt samhällsansvar och slutit ett avtal med små lönehöjningar under 1981 och 1982.

Jordbruksnämndens förslag under rubriken inkomstföljsamhet ger tillsammans med engångsbeloppet för eftersläpningseffekter en inkomstförstärkning för jordbruket, som enligt KDs bedömning inte står i proportion till den förväntade inkomstutvecklingen för löntagarna och andra grupper i samhället.

4. Jordbruksnämnden har åberopat bestämmelsen i nuvarande prisreglering om beaktande av markanta avvikelser i PM-index från den faktiska kostnadsutvecklingen för att motivera engångsbeloppet om 100 Mkr för eftersläpningseffekter. KD noterar att nämnden har gjort en vidare tolkning av denna klausul än vad som förekommit tidigare.

5. Ks förslag till prisreglering under tvåårsperioden 1981/82 - 1982/83 innebär följande.

Första året, 1981/82, utgår

- a) full kompensation varje halvår för kostnadsökningar inom jordbruket och förädlingsledet enligt nu gällande regler.
- b) en inkomstförstärkning genom att jordbruket får behålla rationaliseringsvinsten i företaget.
- c) ett särskilt räntestöd om 30 Mkr till högt skuldsatta jordbrukare, som nyinvesterat och hårt drabbats av räntehöjningarna

För det andra året, 1982/83, har KD ansett det vara av vikt att kraven på friare överläggningar genomförs beträffande kapital-

kostnaderna och inkomstföljsamheten. KD var dock beredd att till kapitalkostnader föra endast avskrivningar och underhåll (alltså inte räntekostnader).

6. KD vill återigen markera sin negativa inställning till differentierade avgifter eller pristillägg avseende storprodukti. KD anser att ett av jordbruksnämnden konstaterat pristryckande överskott bör föreligga för att sådana avgifter/tillägg skall vara i kraft.

Bilaga 3

1981-03-16

Reservation av ledamoten Lars Hillbom

Överläggningarna om prisregleringen på jordbruksprodukter för tiden efter den 30 juni 1981 påbörjades hösten 1980. Under dessa överläggningar har förslag till förändringar av nuvarande principer för kostnadskompensationen till jordbruket och systemet för inkomstföljsamhet framförts. Någon enighet mellan jordbruksnämndens konsumentdelegation och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har ej varit möjlig att uppnå i dessa viktiga principfrågor. Ej heller har delegationerna kunnat enas om de belopp som bör tillföras jordbruket på inkomstsidan.

Mot bakgrund av den betydande oenighet som rått mellan delegationerna föreslår nu jordbruksnämnden ett ettårigt provisorieavtal, som i allt väsentligt bygger på principerna i innevarande avtal. Enligt min uppfattning hade det varit önskvärt att man redan nu kunnat enas om att senast den 1 juli 1982 bryta ut delar av kapitalkostnaderna ur det automatiska inflationsskyddet och i stället låta dessa bli föremål för mera fria förhandlingar. Likaså hade det varit önskvärt att, inte minst mot bakgrund av de väsentliga skillnader som föreligger i skattemässig behandling av löntagare och företagare, mera koppla jordbrukarnas inkomstutveckling till andra företagens utveckling än till löntagarnas.

Vid sidan av de ovan berörda principfrågorna har jordbrukarnas inkomstutveckling och inkomstnivå stått i centrum för överläggningarna. Så var också fallet vid de överläggningar som ledde fram till nuvarande avtal. Parterna enades därvid i mars 1978 om att "material bör tas fram som belyser levnadsstandardén för jordbrukare och för jämförbara grupper liksom de prestationer som standarden grundar sig på". Ett sådant material presenterades i december 1980 av den s.k. levnadsstandardgruppen. Det material på vilka levnadsstandardgruppen baserat sin undersökning ger, enligt min uppfattning, tillsammans en bild av att jordbrukarna inte har lägre standard än jämförelsegrupperna

(industriarbetare och småföretagare). När det gäller en så viktig faktor som disponibel inkomst, visar tvärtom gruppens material på en högre inkomst för jordbrukarfamiljen än för industriarbetarfamiljen, om hänsyn också tas till skattereglernas effekter.

Levnadsstandardgruppens material går fram t.o.m. 1978. Utvecklingen av jordbrukarnas inkomster därefter har redovisats i flera material, vilka sinsemellan ger en mycket olikartad bild av inkomstutvecklingen. Materialen är dessutom behäftade med betydande osäkerhetsmarginaler, och den slutsats som måste dras är, att inget material föreligger som kan sägas ge en säker och rättvisande bild av jordbrukarnas inkomstutveckling efter 1978.

Från jordbrukets sida har hävdats att en inkomstklyfta till jordbrukarnas nackdel förelåg redan när innevarande avtal ingicks, och att denna klyfta vidgats ytterligare därefter. Enligt min mening har levnadsstandardgruppen eftertryckligt visat att någon sådan inkomstklyfta ej förelåg 1978. Vid de överläggningar som ledde fram till nuvarande avtal framställdes heller inga konkreta yrkanden från jordbrukets sida om ett särskilt inkomsttillskott för att fylla igen någon klyfta. Det innevarande avtalet har också godkänts av riksdagen, vilket måste tolkas så att även riksdagen ansåg inkomstmålet uppnått vid avtalsperiodens början den 1 juli 1978.

Frågan om jordbrukarnas inkomstutveckling under avtalsperioden 1978-1981 har varit föremål för omfattande diskussioner under överläggningarna. Som anförts ovan har jordbrukets företrädare hävdats att landets jordbrukare halkat efter andra grupper inkomstmässigt under avtalsperioden. Av detta skäl har jordbruket krävt, att ett särskilt inkomsttillskott av betydande storleksordning, skall tillföras jordbruket. Därutöver har jordbruket ansett att något avdrag för rationaliseringsvinst ej bör göras under den kommande avtalsperioden.

I jordbruksnämndens förslag till prisreglering för 1981/82 anförts bl.a. att "Utförda beräkningar tyder på att det under den gångna avtalsperioden, på grund av inflationsregelns konstruktion, uppstått vissa inte förutsedda eftersläpningseffekter". Jordbruksnämnden anser att effekterna av denna eftersläpning delvis bör kompenseras, och att jordbruket därför nu bör tillföras ett extra engångsbelopp, utöver vad en ren förlängning av nuvarande avtal skulle ge, på 100 mkr att utgå under avtalsåret 1981/82. För egen del har jag icke kunnat acceptera detta, av bl.a. följande skäl.

1. Det faktiska ekonomiska utfallet för jordbruket under en avtalsperiod sammanfaller sällan med det kalkylerade utfallet. Orsaken till detta är exempelvis exportkostnadernas utveckling under avtalsperioden, vilka sammanhänger med såväl den inhemska marknadsutvecklingen som med utvecklingen på världsmarknaden. Vidare kan marknadssituationen motivera att större eller mindre belopp kvarhålls inom regleringsekonomin i stället för att direkt vidareföras till jordbrukarna. Som exempel på detta kan nämnas att jordbrukarna under perioden 1977-1979 tillförts ca 260 mkr mindre från mejeri- och köttregleringen än vad som förväntats.
2. Effekterna för jordbruket av livsmedelssubventioneringen har hittills varit utomordentligt positiva. Till följd av subventionernas prisdämpande effekt har konsumtionen av de subventionerade produkterna ökat kraftigt, vilket i sin tur lett till att exportvolymerna och därmed exportkostnaderna kunnat begränsas. För jordbruket har detta inneburit att avräkningspriserna kunnat hållas på en högre nivå, än vad som annars skulle kunnat vara fallet. Den ökade konsumtionen har också dragit med sig en ökad produktion, vilket bl.a. resulterat i ett högre kapacitetsutnyttjande inom förädlingsindustrin. Enligt de utvärderingar av livsmedelssubventioneringens effekter som gjorts inom jordbruksnämnden, kan livsmedelssubventionernas pluseffekter för jordbruket uppskattas till följande belopp: 1974 ca 130 mkr, 1975 ca 180 mkr, 1976 ca 190 mkr, 1977 ca 230 mkr, 1978 ca 280 mkr, 1979 ca 280 mkr. Vid tidigare överläggningar om prisregleringen på jordbruksprodukter har konsumenterna flera gånger yrkat på ett hänsynstagande till de stora pluseffekter som jordbruket sålunda haft av livsmedelssubventionerna. Varje sådant yrkande har dock, bortsett från det avdrag på 50 mkr som gjordes 1 juli 1980, bestämt avvisats av jordbruket.
3. Den prisnivå på olika produkter som eftersträvas vid prisöverläggningarna utgörs av mittprisnivån. Runt detta mittpris skall sedan de faktiska priserna tillåtas svänga inom vissa gränser. Under senare år har systemet inte fungerat på ovan beskrivet sätt. De faktiska priserna på vissa animalieprodukter har inte alls rört sig runt de eftersträvide mittpriserna, utan har i stället konstant legat nära den övre prisgränsen. Detta har för jordbrukets del inneburit betydande merintäkter. Enligt jordbruksnämndens beräkning har jordbruket på detta sätt tillförts drygt 200 mkr per år fr.o.m.

1975/76 utöver vad som förutsatts vid prisöverläggningarna. Varje försök från konsumentens sida att få detta beaktat vid prisöverläggningarna har bestämt avvisats av jordbrukets företrädare.

- 4 Jordbruksnämndens motivering för att tillföra jordbruket ett extrabelopp om 100 mkr är som tidigare nämnts "att det under den gångna avtalstiden, p.g.a. inflationsregelns konstruktion, uppstått vissa inte förutsedda eftersläpningseffekter".

Nuvarande avtalskonstruktion innebär att jordbruket den 1 juli varje år kompenseras för kostnadsutvecklingen inom primärproduktion under perioden 15 oktober - 15 april. Den 1 januari ges kompensati för kostnadsutvecklingen under perioden 15 april - 15 oktober. Mot på detta sätt beräknade kompensationsbelopp har jordbruksnämnden ställt det belopp som skulle utgått om PM-index i stället registrerats för perioden 1 juli - 30 juni. Avvikelser mellan dessa olika sätt att räkna uppkommer alltid när inflationstakten förändras. Sålunda visar jordbruksnämndens beräkningar att jordbruket under innevarande avtalsperiod överkompenserats under det första avtalsåret, underkompenserats under det andra året, och att det tredje avtalsåret, så långt nu kan bedömas, givit en ganska riklig kompensation. Det ligger i inflationsregelns konstruktion att en underkompensation uppstår vid accelererande inflation och att en överkompensation uppstår när inflationstakten avtar. Så har också varit fallet före innevarande avtalsperiod och både producenter och konsumenter har accepterat att dylika effekter kan uppkomma. Något förslag från parterna att under kommande avtalsperiod förändra inflationsregelns konstruktion i denna del föreligger inte heller. Om jordbruket under innevarande avtalsperiod totalt sett fått en underkompensation, kommer detta vid fortsatt oförändrad regeltillämpning och vid en motsvarande avtagande inflation att leda till en lika stor överkompensation. Jag finner det därför orimligt att nu tillföra jordbruket ett extra belopp om 100 mkr. Mot bakgrund av de faktorer som omnämnts under punkterna 2 och 3 ovan, framstår ett sådant extrabelopp som, sakligt sett, än mer omotiverat.

5. Som stöd för sin uppfattning att tillföra jordbruket ett extrabelopp, har jordbruksnämnden i sitt förslag åberopat en klausul i nuvarande överenskommelse som bl.a. säger att "det bör vara möjligt att vid de halvårsvisa justeringarna överväga om utvecklingen av PM-index ger en rättvisande bild av den faktiska kostnadsutvecklingen". Syftet med denna klausul har varit, och är fortfarande, att ett annat kompensationsbelopp än vad PM-index ger, skall kunna utgå om den faktiska kostnadsutvecklingen för någon enskild post avviker från vad som registreras i index. Om exempelvis den faktiska kostnadsökningen för köpfodermedel under en halvårsperiod är betydligt högre än vad som registreras i PM-index, skall detta kunna beaktas vid den följande inflationsregeltillämpningen. Med klausulen har parterna alltså velat ge en öppning för att kunna korrigera direkta felaktigheter i index. Däremot har syftet med klausulen aldrig varit att kunna beakta den över- eller underkompensation som under vissa år kan uppkomma till följd av inflationsregelns grundkonstruktion. Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har ej heller i sitt bud av den 27 januari 1981 åberopat denna klausul som stöd för sina krav.
6. I årets avtalsrörelse har från löntagarsidan visats ett betydande samhällsekonomiskt ansvar. Utfallet av LO-SAF-avtalet ger för 1981, inklusive förtjänstutvecklingsgarantin den 1 januari 1982, LO-grupperna en löneökning om 4,7 %. Jordbruksnämndens förslag ger jordbrukarna en inkomstförbättring under regleringsåret 1981/82 på 6,8 %. Till detta skall sedan läggas den rationaliseringsvinst som varje år uppkommer i jordbruket. Hur stor denna rationaliseringsvinst verkligen är, går ej att exakt avgöra. Under de fyra avtalsåren 1974/75 - 1977/78 uppskattades den till 4,5 % per år. Därefter har konsumentdelegationen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation ej kunnat enas om rationaliseringsvinstens storlek. Även om denna sätts till ett betydligt lägre tal, exempelvis 2,5 - 3,0 % innebär jordbruksnämndens förslag att jordbrukarna ges en inkomstförbättring som är ungefär dubbelt så stor som löntagarnas, i nuvarande samhällsekonomiska läge, där alla grupper måste visa återhållsamhet i sina krav, finner jag icke detta rimligt.

Jordbruksnämndens förslag i fråga om inkomstnivå och inkomstföljsamhet innebär vidare, att jordbruket redan nu garanteras en inkomstförstärkning om 40 mkr den 1 januari 1982, motsvarande förtjänstutvecklingsgarantin i LO-SAF-avtalet. Likaså föreslår jordbruksnämnden, att man redan nu skall slå fast, att hänsyn bör tas till en eventuell tillämpning av den s.k. prisgaranti-regeln i löneavtalen. Dessa förslag innebär att kopplingen till löntagarnas inkomstutveckling bibehålles på samma sätt som tidigare. Enligt min mening bör i stället inkomstföljsamheten i fortsättningen bli föremål för årliga, fria överläggningar, per den 1 juli, varvid all tillgänglig information, såsom inkomstutvecklingen för andra grupper, det allmänna ekonomiska läget, förändringar av beskattningsregler, rationaliseringsvinsten inom jordbruket m.m. får beaktas.

Mot bakgrund av ovan anförda synpunkter kan jag inte biträda jordbruksnämndens förslag till prisreglering på jordbruksprodukter för tiden 1 juli 1981 - 30 juni 1982

Lars Hillbom

1981-03-20

Bilaga 4

Reservation av ledamoten Lennart Tiberg

Jordbruksnämnden har regeringens uppdrag att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen avge förslag till prisreglering från 1 juli 1981. Överläggningarna skall ske med utgångspunkt från 1977 års riksdagsbeslut om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken. Någon enighet i överläggningarna mellan delegationerna har inte kunnat uppnås. Jordbruksnämndens styrelse har därför lagt ett förslag till avtal för regleringsåret 1981/82. Av skäl som jag närmare redovisar i det följande har jag inte kunnat biträda nämndens förslag.

Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden och jordbruksnämnden har som underlag för förhandlingarna tagit fram mycket omfattande utredningsmaterial. Samtliga dessa material visar att lönsamhetssituationen i jordbruket är mycket otillfredsställande och har under de två senaste åren starkt försämrats. Materialet från den s k levnadsstandardgruppen visar att jordbrukarfamiljen 1978 hade en sämre social och ekonomisk standard än jämförbara familjer inom löntagargrupperna, framför allt sedan de större prestationer som ligger bakom jordbrukarnas inkomst i form av arbete och eget kapital beaktats.

Jordbrukarfamiljens inkomster och inkomstutveckling redovisas även enligt de traditionella beräkningarna, typkalkylerna och deklarationsundersökningen (DU). Typkalkylerna bygger på resultaten från den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU) som syftar till att belysa utvecklingen av lantbrukets inkomst- och lönsamhetsförhållanden enligt företagsekonomiska principer. JEU baseras på ett urval av ca 1 000 jordbruksföretag. Typkalkylerna visar att lönsamheten i jordbruket är mycket låg och att ersättningen från jordbruket sjunkit, medan inkomsterna vid sidan av företaget ökat. Den totala familjeinkomsten var emellertid i stort sett oförändrad mellan 1978 och 1980, samtidigt som industriarbetarinkomsten ökade med drygt 20 proc. Deklarationsundersökningen, som bygger på deklARATIONER från ca 10 000 jordbruksföretag, visar i stort sett samma bild som typkalkylerna med minskande inkomster från jordbruket medan inkomsterna från övrig verksamhet ökat. De sammantagna familjeinkomsterna för storleksgrupperna 20-100 ha steg med knappt 3 proc under 1979, som är det senaste redovisade året.

Enligt totalkalkylberäkningarna var den sammantagna ersättningen till eget arbete och eget kapital i jordbruket 1977/78 ca 2,8 mdr kr. Beräkningar, som redovisats vid förhandlingarna, visar en kraftigt minskad totalinkomst för jordbruket under 1979/80 och 1980/81. In-

komsterna borde i stället ha ökat med några hundra miljoner kronor för att inkomstföljsamhet skulle ha kunnat uppnås.

Även om det kan vara förenat med svårigheter att dra bestämda slutsatser från enskilt material visar dock samtliga material entydigt att en betydande inkomsteftersläpning föreligger i jordbruket, vilket enligt min uppfattning måste tolkas så att riksdagens beslut beträffande inkomstmålet inte är uppfyllt.

Konsumentdelegationen har i sina förhandlingsbud inte tagit någon hänsyn till resultaten från det omfattande inkomstmateriel som framlagts. Inte heller jordbruksnämndens förslag tar enligt min uppfattning tillräcklig hänsyn till den otillfredsställande lönsamhetsituationen i jordbruket.

Vid förhandlingarna 1977/78 kritiserades den procentuella metoden för beräkning av jordbrukarnas inkomstföljsamhet med andra grupper. Metoden innebär att övriga grupperns inkomstökning i procent appliceras på jordbrukarnas inkomstvolym. Eftersom jordbrukarnas inkomst är betydligt lägre än löntagargruppernas innebär metoden en successivt ökad eftersläpning. Av bl a detta skäl begärdes ett förbättrat underlag för bedömning av arbetstiden i jordbruket. Parterna var eniga om att resurser skulle avsättas för detta ändamål. Resultatet av detta arbete har redovisats under förhandlingarna, dels i form av arbetskraftsmätningar som utförts av statistiska centralbyrån, dels s k normtalsbaserade beräkningar som jordbruksnämnden ansvarat för.

Med ledning av detta material har LRF krävt att man i det nya avtalet vid inkomstregelns tillämpning skall utgå ifrån antalet manstimmar i stället för att även fortsättningsvis applicera procenttal på en för jordbrukarna låg inkomst. LRF har föreslagit att man skall utgå från en arbetsinsats i jordbruket om 200 milj mt. Detta tal ligger betydligt under det antal arbetstimmar som redovisas i SCBs arbetskraftsundersökning.

I det förslag som lagts av jordbruksnämnden för inkomstföljsamhet under avtalsåret 1981/82 utgår 30 mkr den 1 juli 1981 och 40 mkr den 1 januari 1982. I genomsnitt under 1981/82 blir beloppet 50 mkr. Jordbruksnämndens förslag innebär en ökning av jordbrukarnas ersättning för arbete och eget kapital för 1981/82 med 25 öre/tim räknat på 200 milj mt. Enligt jordbruksnämndens förslag skall ett belopp om 100 mkr utgå under endast ett år för eftersläpningseffekter på kostnadsidan. Betraktas även detta belopp som en inkomstförbättring ökar timersättningen från ca 25 öre till ca 75 öre. LO-SAF-avtalet ger för 1981 en timlöneökning om lägst 1,60 kr exkl ökade sociala avgifter. Det bör här tilläggas att den redovisade timersättningen för jordbrukarna även skall täcka ökade sociala avgifter.

Jordbrukarnas inkomster påverkas även av rationaliseringen i jordbruket. Enligt min bedömning kommer rationaliseringsvinsten att bli liten de närmaste åren. Skälet till detta är främst att endast ett begränsat utrymme på marknaden för ökad produktion kommer att finnas under de närmaste åren. Jag anser också att en av orsakerna till den ogynnsamma inkomstutvecklingen i jordbruket under senare år är att rationaliseringsvinsten överskattats vid de årliga förhandlingarna om inkomstregelns tillämpning.

Enligt min mening borde jordbruksnämnden i sitt förslag tagit större hänsyn till den ökade eftersläpningen i jordbrukarnas inkomster och föreslagit ett betydligt högre belopp och även beaktat antalet arbetstimmar i jordbruket vid beräkning av beloppet för inkomstföljsamhet under avtalsperioden. Jordbruksnämndens förslag kommer enligt min uppfattning att leda till en fortsatt inkomsteftersläpning i jordbruket.

Lennart Tiberg

1981-03-31

Till Regeringen
JordbruksdepartementetStatens jordbruksnämnd angående prisstödet till norra Sverige

Regeringen gav i beslut den 8 februari 1979 statens jordbruksnämnd i uppdrag att efter samråd med lantbruksstyrelsen inkomma med förslag med anledning av den i propositionen 1978/79:100 bilaga 13 nämnda treårsöversynen av prisstödet till jordbruket i norra Sverige.

Med anledning härav företog jordbruksnämnden tillsammans med lantbruksstyrelsen vissa utredningar som visade att skillnaderna i kostnaderna inom animalieproduktionen mellan norra Sverige och mellersta Sverige hade ökat. Det visade sig att dessa kostnadsskillnader hade stigit i ungefär samma takt som PM-index. I skrivelse till regeringen den 6 december föreslog nämnden vissa justeringar av stödet.

Riksdagen beslutade sedermera i enlighet med prop 1979/80:162 om vissa förändringar av stödet vilka trädde i kraft fr o m 1 juli 1980.

Regeringen gav i beslut den 19 juni 1980 med hänvisning till riksdagsbeslut med anledning av prop 1979/80:162 nämnden i uppdrag att under perioden den 1 juli 1980 - den 30 juni 1983 följa, bedöma och redovisa effekterna av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Om produktionskostnaderna utvecklades på ett ogynnsamt sätt, skulle nämnden under perioden inkomma med förslag till de justeringar av prisstödet som bedömdes erforderliga för att stödets syfte skulle kunna upprätthållas. En av utgångspunkterna för bedömningen skulle vara förändringarna i produktionsmedelsprisindex (PM-index). Jordbruksnämnden skulle vid uppdragets fullgörande samråda med lantbruksstyrelsen.

Jordbruksnämnden får efter samråd med lantbruksstyrelsen anföra följande. I de nuvarande stödnivåerna har kostnadsutvecklingen t o m oktober 1979 beaktats. Jordbruket i norra Sverige får bl a genom inflationsregeln ersättning för ökningen i produktionskostnader m m. Någon motsvarande uppräknings av norrlandsstödet sker däremot inte vid dessa regelutlösningar. Under perioden oktober 1979 till oktober 1980 har PM-index stigit med 14,7 %. En uppräknings av stödnivåerna med 14,7 % skulle innebära följande justeringar och kostnader för stödet.

Mjolk

Område	Nuvarande stöd- belopp ore/kg	Uppräknat stöd- belopp ore/kg
1	39,0	44,8
2	27,6	31,6
3	24,0	27,6
4	16,0	18,4
5	6,8	7,8

Kostnaden för en uppräknning baserad på mjolkinvagningen under 1979/80 beräknas till 21,8 Mkr.

Kött och fläsk

Område	Kött av nötkreatur		Får och lamm		Fläsk	
	Nuvarande stöd- belopp ore/kg	Uppräknat stöd- belopp ore/kg	Nuvarande stöd- belopp ore/kg	Uppräknat stöd- belopp ore/kg	Nuvarande stöd- belopp ore/kg	Uppräknat stöd- belopp ore/kg
1	223	256	223	256	50	57
2	165	189	165	189	33	38
3	90	103	90	103	17	20
4	33	38	33	38		

Kostnaden för en uppräknning baserad på slakten under 1979/80 beräknas till 4,8 Mkr.

Smågrisproduktionen

Område	Nuvarande stöd- belopp kr/sugga	Uppräknat stöd- belopp kr/sugga
1	345	395
2	230	265
3	175	200
4	85	95

Kostnaden för stödet beräknas med oförändrat antal suggor öka med 0,3 Mkr.

Getskötsel

Nuvarande stöd- belopp kr/get	Uppräknat stöd- belopp kr/get
150	175

Kostnaden för stödet till getskötseln beräknas med oförändrat antal getter öka med 0,05 Mkr.

Rennäringen

Nuvarande stöd- belopp kr/ren	Uppräknat stöd- belopp kr/ren
130	150

Kostnaden för stödet till rennäringen beräknas vid oförändrad slakt öka med 0,6 Mkr.

Om de i denna redovisning angivna uppräkningsarna genomförs beräknas detta vid oförändrad produktion leda till följande ökning av medelsbehovet för budgetåret 1981/82.

	Mkr
Mjölk	21,8
Kött och fläsk	4,8
Smågrisar	0,3
Getter	0,05
Ren	<u>0,6</u>
Summa	27,55

Mjölkproduktionen i norra Sverige har sedan stödet räknades upp den 1 juli 1980 ökat med ca 4 % jämfört med motsvarande period föregående år. I landet som helhet har mjölkproduktionen under motsvarande tid ökat med ca 1 %. Under förutsättning att denna produktionsutveckling fortsätter under 1981/82 kommer vid oförändrade stödnivåer kostnaderna för stödet att öka med 5 Mkr jämfört med 1980/81. Vid den angivna uppräkningsarna av stödet kommer den förutsatta produktionsutvecklingen att öka kostnaderna för 1981/82 med ytterligare 1 Mkr.

Medelsbehovet för budgetåret 1981/82 kan om de angivna uppräkningsarna genomförs beräknas till 227,2 Mkr enligt följande.

	Mkr
Anvisat anslag för 1980/81	193,6
Ökat medelsbehov med hänsyn till produktionsutvecklingen vid oförändrade stödnivåer	+ 5,0
Ökat medelbehov för gjorda uppräkningsarna	+ 27,6
Ökat medelsbehov med hänsyn till produktionsutvecklingen vid gjorda uppräkningsarna	<u>+ 1,0</u>
Medelsbehov för 1981/81	227,2

Detta ärende har efter föredragning av byråchefen Hansson avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Brangmo, Hillbom, Kristiansson och Tiberg, samt i närvaro av avdelningschefen Olsson.

Ingvar Lindström

Olle Hansson

Sammanfattning av betänkandet (Ds Jo 1980: 14) avgivet av kommittén för industrins råvarukostnadsutjämning

1 Direktiven

Kommittén har haft i uppdrag att göra en översyn av industrins råvarukostnadsutjämning, m. m.

Som grund för översynen bör enligt *direktiven* ligga behovet av prisutjämning åtgärder till förmån för den del av den svenska industrin som är utsatt för konkurrens från andra länders industrier, vilka har tillgång till jordbruksråvaror till världsmarknadspris. Åtgärderna bör i görlig mån neutralisera verkningarna av den fördyring av jordbruksråvarorna som är en följd av jordbruksprisregleringen. Översynen bör innefatta en kartläggning av vilka industriprodukter och råvaror som bör omfattas av prisutjämningen. Finansieringsfrågan bör ägnas särskild uppmärksamhet. Vid översynen bör även undersökas behovet av en särskild lagstiftning på området liksom hur systemet lämpligen bör administreras. Internationella åtaganden enligt EG-, EFTA- och GATT-avtalen bör beaktas.

Kommittén har vidare haft i uppdrag att pröva vissa tullfrågor. Delvis har denna prövning skett i samråd med 1974 års trädgårdsnäringsutredning.

Kommittén har antagit namnet Kommittén för industrins råvarukostnadsutjämning (RÅK).

2 Industrins nuvarande råvarukostnadsutjämning

I Sverige, liksom i flertalet västeuropeiska länder, tillämpas inom jordbruksprisregleringen en s. k. producentprislinje. Detta innebär att producentpriserna på jordbruksprodukter främst genom ett gränsskydd i form av införelavgifter hålls på en högre nivå än vid helt fri import. Den industri, främst livsmedelsindustrin, som använder jordbruksråvaror i sin tillverkning måste därför köpa såväl *inhemska* som *importerade* råvaror till ett pris som i regel överstiger det s. k. världsmarknadspriset. Om inga särskilda åtgärder vidtas kan följaktligen denna industri både på hemmamarknaden och vid export komma i ett sämre läge än konkurrenter i andra länder som har tillgång till jordbruksråvarorna till världsmarknadspris eller annat lägre pris. För att neutralisera sådana konkurrensnackdelar eller förhindra att de uppkommer kan man tillämpa olika system för råvarukostnadsutjämning eller råvaruprisutjämning.

Traditionellt har den inhemska industrins konkurrensnackdelar gentemot import utjämnats genom att de tullar som utgått på industriprodukter som innehåller jordbruksråvaror förutom ett manufaktureringsskydd även innehållit kompensation för de högre råvarupriserna inom landet. Vid export av livsmedelsindustriprodukter har restitution medgetts av erlagda tullar och avgifter på ingående jordbruksråvaror eller – i fråga om inhemska råvara – exportbidrag lämnats.

Vid EFTA-konventionens tillkomst år 1960 inkluderades vissa av livsmedelsindustrins produkter bland de varor för vilka tullarna successivt skulle avskaffas. De i dessa produkter ingående råvarorna lämnades däremot i regel utanför EFTA:s tullsänkingsprogram. För att inte

försämra konkurrensförmågan hos den industri som tillverkar sådana produkter gentemot utländska tillverkare av samma produkter och för att inte försvåra jordbrukets avsättningsmöjligheter av råvaror till följd av minskad produktion hos denna industri, vidtogs särskilda åtgärder för att kompensera industrin för råvarufördyringen till följd av jordbruksprisregleringen. Dessa åtgärder bestod i införandet av s. k. *intern prisutjämning*. Systemet innebär att tillverkarna för sin produktion för såväl hemmamarknaden som export får ett bidrag motsvarande skillnaden mellan det inhemska priset och världsmarknadspriset för de viktigaste vid tillverkningen använda jordbruksråvarorna. För vissa produkter utgår samtidigt en utjämningskatt på importen och produktionen för hemmamarknaden för att täcka bidragen.

Enligt avtalet med EG skulle industriskyddet avskaffas för vissa livsmedelsindustriprodukter. EG tillämpade för dessa varor ett s. k. *externt system* för råvaruprisutjämning med rörliga importavgifter och bidrag vid export. EFTA-konventionen anpassades till de regler för råvaruprisutjämning som fanns i EFTA-ländernas avtal med EG. Till följd härav kunde extern prisutjämning tillämpas fr. o. m. den 1 april 1973 mot både EG- och EFTA-länder.

Förutom ovan redovisade system för råvarukostnadsutjämning förekommer ett antal specialarrangemang, varigenom kostnadsbelastningen till följd av jordbruksprisregleringen helt eller delvis lyfts av för tillverkare av vissa varor.

Produktionsvärdet i Sverige för prisutjämnade livsmedelsindustriprodukter uppgick år 1978 till ca 6 miljarder kr. Importen uppgick till ca 800 milj. kr. och exporten till ca 500 milj. kr. Konsumtionsvärdet för dessa produkter uppgick till inemot 25% av hela livsmedelskonsumtionen. Antalet sysselsatta i berörd industri var ca 24 000.

3 Industrins råvarukostnadsutjämning — kommitténs förslag

3.1 Allmänna utgångspunkter

De nu tillämpade prisutjämningsystemen har i varierande grad legal och ekonomisk anknytning till jordbruksprisregleringen. Detta har ibland medfört motsättningar mellan industriintressena och jordbruksprisregleringens regler. RÅK har i sitt arbete beaktat *dels* de allmänna jordbrukspolitiska riktlinjerna, i första hand produktionsmålets och prisregleringens utformning, *dels* behovet att för den industri som använder svenska jordbruksråvaror så långt möjligt åstadkomma konkurrensvillkor likvärdiga med dem som konkurrenter i andra länder har.

RÅK har tolkat direktiven så att kommitténs uppdrag ej omfattar de livsmedelsindustriprodukter som i förädlingsgrad ligger närmast jordbruksråvaran — de egentliga jordbruksprodukterna. Dessa produkter förutsätts därför även fortsättningsvis ligga kvar under jordbruksprisregleringen. Prisutjämnningen bör därför enligt RÅK omfatta mer förädlade produkter som baseras på jordbruksråvaror. För nu nämnda produkter har RÅK prövat lämpliga regleringssystem och finansieringsformer. Följande utgångspunkter har legat till grund för denna prövning:

1. RÅK har eftersträvat ett särskilt system för råvarukostnadsutjämning, så långt möjligt åtskilt från systemet för den egentliga jordbruksprisregleringen.

2. Den internationella konkurrensen är en av huvudorsakerna till att

råvarukostnadsutjämning aktualiseras inom landet. RÅK anser att i princip samma prisnivå för råvarorna bör gälla inom landet i såväl icke prisutjämnade som i olika utjämnade färdigvaror och att denna prisnivå skall vara densamma som råder för råvarorna som sådana till följd av jordbruksprisregleringen. Därmed kommer inte och bör inte heller konsumenterna vid prissättningen på olika livsmedel att belastas med mer än vad som är en följd av jordbruksprisregleringen.

3. Vid export av färdigvaror, som är föremål för råvarukostnadsutjämning, bör jordbruket enligt gällande jordbrukspolitiska riktlinjer bidra med medel som motsvarar alternativkostnaden för export av ingående jordbruksprisreglerade råvaror.

4. Med hänsyn till rådande statsfinansiella läge har kommittén som mål haft att de föreslagna utjämningsystemen om möjligt bör vara självfinansierande.

5. Vid utformningen av ett framtida system för råvarukostnadsutjämning måste internationella regler beaktas.

6. RÅK har vidare eftersträvat att finna ett enhetligt och enkelt system som är möjligt att administrera och kontrollera.

Kommittén är medveten om att dessa delmål kan ge upphov till målkonflikter och motsättningar mellan berörda intressenter – staten, industrin, konsumenterna och jordbruket.

Kommittén föreslår ramar och principer för den framtida utjämnningen. Detaljfrågorna bör överlåtas till den myndighet som kommer att ges huvudansvaret för tillämpningen av utjämningsanordningarna.

3.2 Behovsprövning

I direktiven anges att som grund för översynen bör ligga *behovet* av prisutjämnande åtgärder. Enligt RÅK:s uppfattning bör liksom hittills vid behovsprövning i första hand hänsyn tas till den internationella konkurrenssituationen. För att interna utjämningsanordningar och utjämning vid import skall vara befogade måste enligt RÅK:s mening de berörda varorna vara utsatta för sådan importkonkurrens att avsättningen av och/eller priset på de svenska varorna på hemmamarknaden i avsaknad av utjämningsanordningar skulle påverkas i nämnvärd grad.

RÅK förordar ett enhetligt utjämningsförfarande vid export, med mindre långtgående krav på effekterna av den internationella konkurrensen än som ställs för att vidta utjämningsåtgärder vid import eller inhemsk produktion, vilket kan sägas innebära en fortsatt tillämpning av nu gällande ordning. Det medför samtidigt en betydande administrativ förenkling.

Kommittén har övervägt olika *metoder* att fastställa behovet av prisutjämnande åtgärder, särskilt när det gäller intern utjämning och vid import. RÅK förordar att frågan får prövas av ett råd inom det ämbetsverk som får huvudansvaret för tillämpningen av prisutjämningsförfarandet.

3.3 Färdigvaruomfattning

RÅK har tolkat direktiven så att de färdigvaror som kan komma i fråga för prisutjämnning i princip skall uppfylla följande villkor:

1. De skall utgöra mer industriellt förädlade varor, framställda helt eller delvis av jordbruksprodukter.

2. De skall vara framställda av sådana jordbruksprodukter som, om färdigvarorna tillverkas i Sverige, är fördyrade som en följd av jordbruksprisregleringen och tullarna på fettvaruområdet.

3. De skall utgöra sådana varuslag som tillverkas inom landet eller konkurrerar med varor som tillverkas inom landet.

4. De inom landet tillverkade varorna skall vara utsatta för internationell konkurrens, på hemmamarknaden och/eller exportmarknaden. I konkurrentprodukterna förutsätts jordbruksprodukter förekomma till världsmarknadspris.

Produkter som ligger nära råvaran – de egentliga jordbruksprodukterna – kommer enligt dessa kriterier även i fortsättningen att omfattas av jordbruksprisregleringens regler.

RÅK anser att följande livsmedelsindustriprodukter bör omfattas av råvarukostnadsutjämningen, nämligen:

dels de produkter som f. n. omfattas av intern eller extern prisutjämning, dels följande produkter, nämligen vissa fisk- och skaldjursberedningar, köttberedningar med mindre än 40 % innehåll av köttvara, vissa slag av barnmat, frukter frysta med socker, kanderade frukter, sylt, marmelad etc., vissa sockrade safter, sockrade läskedrycker samt vissa potatisprodukter av typ pommes frites, potatissallad och liknande.

Beträffande andra produkter än livsmedelsindustriprodukter anser RÅK vidare att sådana som f. n. är föremål för någon form av utjämningsåtgärder – s. k. tekniska produkter – bör inordnas under det gemensamma utjämningsförfarandet.

Regeringen bör besluta om vilka varuslag som bör kunna omfattas av råvarukostnadsutjämningen. Det ämbetsverk som ges huvudansvaret för prisutjämningen bör pröva behovet av prisutjämning i särskilda fall för enskilda varor inom den ram som regeringen anger i fråga om varuslagen. Ämbetsverket bör vidare fortlöpande följa utvecklingen på området och inkomma med förslag till regeringen rörande behovet av förändringar.

Av RÅK:s författningsförslag framgår närmare förslaget till färdigvaruomfattning.

3.4 Råvaruomfattning

Enligt nuvarande prisutjämningsystem har man för varje färdigvarugrupp fastställt vilka jordbruksprisreglerade råvaror som kan komma i fråga för utjämning. Därvid har man för respektive grupp tagit med de råvaror som är de vanligast förekommande ingredienserna.

RÅK förordar en gemensam råvarulista för samtliga råvarukostnadsutjämnade livsmedelsindustriprodukter. För prisutjämnade varor utanför livsmedelsindustriområdet bör för varje varugrupp anges vilka råvaror som får beaktas.

Kommittén anser vidare att en spärrregel bör tillämpas för ingredienser som endast ingår till ringa del i en färdigvara och att möjlighet bör föreligga att utjämna även för vissa blandningar eller andra beredningar av råvaror. Dessa problem bör enligt kommitténs mening kunna hänskjutas till den myndighet som får huvudansvaret för det framtida utjämningsförfarandet.

3.5 Råvarupriser

De råvaruprisnivåer som är av intresse när det gäller råvarukostnadsutjämnning är dels prisnivån på berörda råvaror på den svenska marknaden, dels prisnivån på motsvarande råvaror på den s. k. världsmarknaden eller, i vissa situationer, på annan marknad. Det är i princip skillnaden mellan dessa prisnivåer som utjämnas.

RÅK anser att de *svenska råvarupriser* som skall ligga till grund för beräkning av utjämningsbeloppen bör utgöras av de priser (fritt fabrik eller fritt säljarens lager) som är representativa för vad förädlingsindustrin faktiskt betalar vid köp av råvaror i större poster. Kommittén anser således att gällande praxis bör bibehållas, särskilt som den står i överensstämmelse med inom EFTA antagna riktlinjer.

Vad gäller de *världsmarknadspriser* som bör användas vid beräkning av prisutjämningsbeloppen har de inom EFTA antagna riktlinjerna inneburit att man i såväl Sverige som våra viktigaste konkurrentländer utgår från samma världsmarknadsprisnivå när det gäller flera av de i utjämningsssammanhang tyngsta råvarorna. RÅK anser att man även i fortsättningen bör använda de enligt EFTA:s riktlinjer angivna priserna.

Genom att beräkna *skillnaderna* mellan de inhemska priserna och världsmarknadspriserna erhåller man den övre gränsen för utjämningsbeloppets storlek för respektive råvara.

F. n. får den svenska förädlingsindustrin inte full kompensation för skillnaden i nivå mellan å ena sidan de svenska priserna och å andra sidan världsmarknadspriserna när det gäller de viktigare råvaror som omfattas av EFTA-riktlinjerna. Orsaken härtill är att den fördyring av råvarukostnader som ligger i fraktkostnader från kontinenten till svenska gränsen inte är en följd av jordbruksprisregleringen utan av vårt lands geografiska läge. RÅK anser att även Sverige bör använda sig av de inom EFTA överenskomna världsmarknadspriserna utan tillägg av fraktkostnader för att tillförsäkra den svenska förädlingsindustrin största möjliga konkurrensförmåga med konkurrentländernas industrier vad råvarukostnaderna beträffar.

RÅK anser vidare att även den fördyring av vissa fettvaror som är en följd av tullskyddet på dessa bör utjämnas liksom fallet är f. n.

Utjämningsåtgärderna baseras på att de inhemska råvarupriserna normalt är högre än världsmarknadspriserna. Ibland inträffar emellertid att prisrelationerna blir de omvända för någon råvara. I sådana fall kan det bli aktuellt att i stället för att jämföra den svenska råvaruprisnivån med den högre världsmarknadsprisnivån jämföra vår prisnivå med den eller de prisnivåer som råder inom andra länder med vilka Sverige konkurrerar.

Frågan behandlas i EFTA-riktlinjerna utan att slutlig ställning tagits. RÅK finner det rimligt att hänsyn tas till råvaruprisnivåerna inom EG och andra länder i de fall världsmarknadspriserna stiger över den svenska och EG:s interna prisnivå.

3.6 Val av system för prisutjämnningen

F. n. finns ett flertal olika system i kraft som har det gemensamt att de har råvarukostnadsutjämnande effekt men som uppvisar olikheter sinsemellan.

Vid ett renodlat *externt* system åstadkoms utjämnningen genom att råvarukostnaderna för importerade färdigvaror med hjälp av importavgifter höjs till samma nivå som gäller för motsvarande inhemska färdigvaror. Omvänt gäller att råvarukostnaderna för exporterade färdigvaror med hjälp av exportbidrag sänks till världsmarknadsprisnivå. I ett sådant system vidtas inga utjämningsåtgärder för den del av den inhemska tillverkningen som är avsedd för hemmamarknaden. Åtgärderna begränsas till de varumängder som passerar in och ut över landets gränser.

Vid ett renodlat *internt* system åstadkoms utjämnningen genom att

råvarukostnaderna för hela tillverkningen av färdigvaror sänks till världsmarknadsprisinivå. Några särskilda utjämningsåtgärder behöver därför inte vidtas för den del av tillverkningen som exporteras. Inte heller vidtas några åtgärder för motsvarande importvaror.

Vid ett internt system finansierat med utjämningskatt eller annan utjämningsavgift gäller samma som nyss sagts med det tillägget att sådan avgift utgår för den del av tillverkningen som avsätts på hemmamarknaden samt på importen.

Valet mellan externt och internt system för viss färdigvara påverkar knappast den internationella konkurrensen för varan. Däremot kan valet av ett system för viss vara ha betydelse när det gäller konkurrensen på hemmamarknaden mellan denna vara och andra varor som omfattas av något annat system.

RÅK har sökt åstadkomma ett förenklat och om möjligt enhetligt system för utjämnigen. Eftersom ett externt system innebär reglering av minsta möjliga varumängder har det varit naturligt att i första hand undersöka möjligheterna att för hela det utjämnade varuområdet tillämpa ett externt system. Ett annat skäl är att vår största handelspartner EG tillämpar ett sådant system. Det har emellertid visat sig ej vara genomförbart att välja endast ett externt system.

RÅK har inte heller ansett det vara lämpligt att genomgående tillämpa ett internt system, bl. a. med hänsyn till att hela den inhemska produktionen skulle omfattas av ett sådant system även om utrikeshandeln är blygsam.

Kommittén har således kommit fram till att den mest ändamålsenliga lösningen är att tillämpa ett externt system för vissa varor och ett internt system för andra varor.

I princip bör sådana varor som f. n. omfattas av externa åtgärder även i fortsättningen kunna inrymmas i ett externt system. När det blir fråga om att utjämna nya livsmedelsindustriprodukter bör i första hand det externa systemet väljas. För huvuddelen av de nya varor som RÅK föreslår bör omfattas av prisutjämning, dvs. köttberedningar med mindre än 40 % innehåll av köttvara, vissa slag av barnmat, sockrade frukter o. d., sylt, sockrad saft och sockrade läskedrycker samt vissa potatisprodukter, bör ett externt system tillämpas.

För de livsmedelsindustriprodukter som idag utjämnas genom interna åtgärder bör även i fortsättningen ett internt system kunna tillämpas. Därigenom undviker man att bryta GATT-bindningar.

Kommittén anser att det inte längre föreligger skäl att bibehålla en lägre prisnivå för råvaror, som ingår i livsmedelsindustriprodukter vilka omfattas av ett internt utjämningsförfarande, än för råvaror i övriga inom landet konsumerade livsmedel. Kommittén föreslår därför att kommande interna system på livsmedelsområdet kombineras med en utjämningsavgift som neutraliserar den prissänkningseffekt som nuvarande interna system medför, främst p. g. a. finansiering av budgetmedel. Priserna kan till följd härav beräknas stiga, främst för de varor som f. n. är budgetfinansierade, dvs. inte är belagda med utjämningskatt.

RÅK har övervägt om förändringen av det interna systemet för dessa varor bör ske i flera steg. Regeringen har emellertid i prop. 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. föreslagit att utgångspunkten fr. o. m. budgetåret 1981/82 bör vara att den nu aktuella råvarukostnadsutjämnigen utformas på ett sådant sätt att den inte medför några nettoutgifter på budgeten. Vidare framhålls i propositionen att nya finansierings-

vägar således måste sökas för denna prisutjämning. Med hänsyn härtill avstår RÅK från att framlägga förslag om en sådan avveckling i flera steg.

3.7 Bestämning av råvaruinnehåll

Vid den interna prisutjämningen läggs den faktiska råvaruförbrukningen till grund för utbetalning av utjämningsbidrag.

Vid den externa prisutjämningen beräknas införselavgiften på grundval av importörens deklARATION (avgiftsbesked) av råvaruinnehållet i varje enskild färdigvara eller med tillämpning av s. k. standardrecept, gemensamma för ett flertal likartade produkter.

Vid export av varor som omfattas av det externa systemet beräknas exportbidraget efter den faktiska råvaruanvändningen.

RÅK anser att den faktiska råvaruförbrukningen i första hand bör läggas till grund för utjämning för varor som tillverkas inom landet oavsett om varorna skall avsättas på hemmamarknaden eller exporteras. För sådana varor med ensartad sammansättning bör dock standardrecept kunna övervägas. Standardrecept bör i största möjliga utsträckning tillämpas på importvarorna. För vissa mycket heterogena varugrupper torde det knappast vara möjligt att skapa rimliga standardrecept, varför systemet med deklARATION av det faktiska råvaruinnehållet bör bibehållas vid import av varor som ingår i sådana grupper.

3.8 Utjämningsperioder och basperioder

F. n. fastställer jordbruksnämnden utjämningsbeloppen för de olika råvarorna att gälla i tre månader, nämligen fr. o. m. den 1 februari, den 1 maj, den 1 augusti och den 1 november varje år. Som grund för utjämningsbeloppen under tremånadersperioderna ligger de genomsnittliga prisskillnaderna för råvarorna under två kalendermånader och tio dagar av den sista kalendermånaden före utjämningsperiodens början. Denna tid utgör den s. k. basperioden.

Kommittén anser att nuvarande ordning med gemensamma bas- resp. utjämningsperioder för samtliga berörda råvaror bör bibehållas.

När det gäller utjämningsperiodernas längd kan vissa skäl anföras för kortare och andra skäl för längre perioder än de som tillämpas f. n. Kommittén anser att nuvarande utjämningsperioder om tre månader utgör en rimlig kompromiss och att de bör bibehållas, givetvis med möjlighet att ändra beloppen under löpande period om prisskillnaden för viss råvara skulle ändras drastiskt under perioden.

3.9 Utjämningskostnader och finansiering

Kostnaderna för *intern* prisutjämning har från det systemet började tillämpas budgetåret 1960/61 t. o. m. budgetåret 1979/80 ökat från 25 till 185 milj. kr.

Kostnaderna för den interna prisutjämningen täcks av budgetmedel, främst med hjälp av en utjämningskatt. För 1979/80 uppgick skatten till 146 milj. kr. Bidrag (utjämningsbidrag) utbetalas för hela den inhemska produktionen, inkl. den del som exporteras.

Kostnaderna för den *externa* prisutjämningen uppgick budgetåret 1979/80 till 47 milj. kr. Finansiering sker genom inflytande importavgifter på motsvarande varor och med bidrag från jordbruket på ingående råvaror.

Dessutom utbetalas betydande belopp för s. k. prisnedsättning, s. k. regleringsbidrag, kompensation till följd av tullskyddet för vissa fettvaror, *prisutjämning för dextran och s. k. farmaceutiska specialiteter, m. m.*

RÅK föreslår som nämnts att både ett internt och ett externt system bör tillämpas.

I det interna systemet utbetalas bidrag (utjämningsbidrag) för hela den inhemska produktionen, dvs. även för den del som exporteras. I det externa systemet utbetalas bidrag endast vid export, exportbidrag.

När det gäller finansieringen av framtida råvarukostnadsutjämning har RÅK, med särskilt beaktande av tilläggsdirektiven angående finansiering av reformer samt regeringens proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m., siktat mot självfinansiering med hjälp av avgifter på färdigvarorna. I vissa fall kan det bli nödvändigt att finna även andra finansieringskällor. Finansieringen av det interna systemet föreslås ske genom en avgift (utjämningsavgift) på färdigvarorna vid svensk tillverkning för hemmamarknaden och vid import. Det externa systemet bör finansieras genom de avgifter som tas ut vid import (importavgifter). Vidare bör jordbruket bidra med vissa medel till finansieringen. Bidrag av budgetmedel bör normalt inte anlitas för finansieringen.

Systemen innebär att den industri som tillverkar ifrågavarande produkter i princip får en kostnadsnivå, för den del av tillverkningen som avsåts inom landet, som motsvarar den som råder för övriga livsmedelsindustriprodukter i vilka jordbruksråvaror ingår med det jordbruksprisreglerade priset. De svenska konsumenterna får således i princip betala samma pris för jordbruksråvaran i vilka livsmedel den än ingår.

RÅK:s förslag innebär att den nu utgående utjämningskassen kan slopas.

RÅK föreslår att det inrättas en för hela råvarukostnadsutjämnningen *gemensam utjämningskassa*. Kassen bör vara uppdelad i en del för livsmedelsprodukterna och en del för övriga produkter. Från denna kassa görs samliga utbetalningar av bidrag, såväl vid tillverkning enligt det interna förfarandet som vid export enligt det externa förfarandet. Till denna kassa förs samtliga avgifter som tas ut vid tillverkning och import enligt det interna systemet och de avgifter som tas ut vid import enligt det externa förfarandet samt bidrag från jordbruket och av budgetmedel.

Om RÅK:s förslag tillämpas på de förhållanden som gällde för handelsmönstret åren 1977–1979 för livsmedelsindustriprodukter, skulle den föreslagna interna prisutjämnningen ge ett överskott till den gemensamma kassan p. g. a. dels större import än export, dels något högre belastning på konsumenterna än enligt nuvarande system. Det föreslagna externa systemet skulle med de bidrag som jordbruket lämnade åren 1977–79 i stort sett gå jämnt upp. RÅK förutsätter att kompensation för fördyringen till följd av tullskyddet på vissa fetter även fortsättningsvis lämnas av budgetmedel. Sammantaget innebär det nu nämnda att ett överskott på 25–30 milj. kr. skulle uppstå i den gemensamma kassan, om förhållandena åren 1977–79 kvarstår. Detta överskott kan, om det blir permanent, enligt RÅK:s uppfattning användas för prissänkande ändamål inom livsmedelssektorn eller återgå till statskassan.

Om handelsmönstret ändras mot större export än import – och världsmarknadspriserna på råvarorna fortfarande är lägre än de svenska priserna – kommer nämnda överskott att minska och gå mot underskott.

RÅK föreslår att utjämningskassan får bestrida kostnaderna även för den *prisutjämning som medges annan industri än livsmedelsindustrin*.

Således bör från denna kassa kunna utbetalas prisutjämningsbidrag till sådan teknisk industri som använder fett i sin tillverkning.

Prisutjämnningen för dextran, som f. n. finansieras med budgetmedel, bör kunna bekostas av medel ur utjämningskassan liksom även prisutjämnning för sådana jordbruksråvaror som används vid tillverkning av farmaceutiska specialiteter.

3.10 Förslagets effekter på utrikeshandeln och handelspolitiska konsekvenser

Kommitténs förslag torde totalt sett knappast innebära några mera betydande effekter på utrikeshandeln. Storleken av dessa eventuella effekter är svåra att på förhand uppskatta. De nya utjämningsavgifterna på de varugrupper inom det *interna* prisutjämningsystemet för vilka utjämningsbidragen tidigare finansierades med budgetmedel kan eventuellt innebära en viss påverkan på importen, i varje fall i initialskedet. Det bör emellertid observeras att förslaget inte innebär någon ändring i konkurrensförhållandena mellan import och inhemsk produktion. Några handelspolitiska komplikationer med anledning härav torde därför inte behöva uppstå.

För de föreslagna nya varorna i det *externa* systemet kan utrikeshandeln komma att påverkas dels i fråga om potatisprodukter och sockrade läskedrycker för vilka de nya exportbidragen kan möjliggöra en viss exportökning, dels i fråga om sylt, sockrad saft etc. inom kap. 20. för vilka förslaget tillsammans med de tullar som f. n. är under omförhandling i GATT innebär en förändring av gränsskyddet som kan komma att påverka importen.

RÅK:s förslag är förenliga med EFTA-konventionen och vårt frihandelsavtal med EG.

3.11 Lagstiftning

Kommittén föreslår att bestämmelser om råvarukostnadsutjämning inarbetas i lagen om prisreglering på jordbrukets område. Till lagen knyts en särskild förordning om råvarukostnadsutjämning.

3.12 Administration

RÅK föreslår att statens jordbruksnämnd bör vara huvudansvarig för prisutjämnningen. Förslaget innebär att även prisutjämnningen för de varor som idag handläggs av riksskatteverket bör skötas av jordbruksnämnden.

RÅK föreslår vidare att ett särskilt råd för råvarukostnadsutjämningsfrågor knyts till jordbruksnämnden. Rådet bör bestå av företrädare för berörda myndigheter, näringslivet och konsumenterna. Rådets uppgift bör vara att följa utvecklingen inom den konkurrensutsatta industrin och bl. a. rekommendera åtgärder för olika produkter. Beslutsrätten skall dock givetvis ligga hos jordbruksnämnden.

4 Råvarukostnadsutjämning i andra länder

Här redogörs för de system för råvarukostnadsutjämning som tillämpas i EG och EFTA.

5 Vissa tullfrågor

Enligt direktiven skall RÅK pröva förslag av generaltullstyrelsen om tullar på vissa livsmedelsindustriprodukter. RÅK skall vidare samråda med trädgårdsnäringsutredningen vad gäller frågan om gränsskyddet för beredningar hänförliga till 20 kap. i tulltaxan.

Trädgårdsnäringsutredningen har i november 1979 lagt fram förslag om dels en övergång från vikt- till värdetullar för beredningar av köksväxter, frukter eller andra växtdelar hänförliga till 20 kap. i tulltaxan, dels en justering av gränsskyddets nivå för vissa varuslag under detta kapitel. Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds f. n. inom regeringskansliet.

RÅK, som avgett yttrande över trädgårdsnäringsutredningens förslag, har endast tagit upp frågan om kompensation för de i beredningarna ingående jordbruksprisreglerade varorna.

För beredningar av köksväxter har i trädgårdsnäringsutredningens förslag till tullskydd även inkluderats kompensation för fördyringen av jordbruksprisreglerade råvaror. RÅK har inte haft något att erinra mot detta. RÅK tillstyrker även att ärtor och bönor som är baserade på jordbruksprisreglerad råvara förs till jordbruksprisregleringen.

RÅK föreslår vidare att extern prisutjämning införs för vissa sockrade frukter, sylt och marmelad, samt vissa sockrade safter.

RÅK förutsätter att tullarna enligt 20 kap. tulltaxan i enlighet med trädgårdsnäringsutredningens förslag kommer att tas ut i form av värdetullar. Kommittén förordar vidare en övergång till värdetullar för följande varuslag, nämligen sockersaltad fisk och fiskrom, beredningar av fisk och fiskrom, beredningar av kräftdjur och blötdjur, homogeniserade sammansatta livsmedelsberedningar innehållande fisk, kräftdjur eller blötdjur. Tullar föreslås utgå med i princip 5 % för sådana produkter som är av störst betydelse för berörd livsmedelsindustri. Tullfrihet föreslås för sådana produkter som utgör råvara för industrin eller inte tillverkas inom landet.

Det förslag som kommittén lägger fram kräver att omförhandlingar i GATT måste genomföras innan tulländringarna kan sättas i kraft.

Kommitténs författningsförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1967:340)¹ om prisreglering på jordbrukets område

dels att 1, 25, 27, 34 och 34 a §§ samt bilagan till lagen skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas nya bestämmelser, 21 a, 21 b och 21 c §§ samt närmast före 21 a § en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

För att reglera priserna på jordbruksprodukter äger regeringen eller, efter bemyndigande av regeringen, statens jordbruksnämnd beträffande vara av visst slag föreskriva att bestämmelse i 2, 7, 8, 9, 10, 14, 18, 28, 29, 30, 31 eller 32 § skall tillämpas.

Föreslagen lydelse

1 §²

För att reglera priserna på jordbruksprodukter och för att utjämna industrins råvarukostnader för varor upptagna i bilagan till denna lag får regeringen eller, efter bemyndigande av regeringen, statens jordbruksnämnd beträffande vara av visst slag föreskriva att bestämmelse i 2, 7, 8, 9, 10, 14, 18, 21 a, 21 b, 28, 29, 30, 31 eller 32 § skall tillämpas.

Avgifter i samband med utjämning av industrins råvarukostnader.

21 a §

Avgift erläggs för varor som inom landet tillverkas av råvaror upptagna i bilagan till denna lag och som försäljs inom landet (utjämningsavgift).

Utgjänningsavgift erläggs också för varor som har tillverkats av råvaror som avses i första stycket när varorna förs in i landet och förtullas.

21 b §

Avgift erläggs för varor, som har tillverkats av råvaror upptagna i bilagan till denna lag när varorna förs in i landet och förtullas (importavgift).

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:865.

² Senaste lydelse 1974:865.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 c §

I fråga om avgifter enligt 21 a § första stycket skall 11–13 §§ denna lag tillämpas.

I fråga om avgifter enligt 21 a § andra stycket och 21 b § skall 15 och 17 §§ tillämpas.

25 §³

Regeringen eller, efter bemyndigande av regeringen, jordbruksnämnden, får medge befrielse från avgift eller återbetalning av avgift.

Har avgift som avses i 14 § återbetalats med anledning av utförsel av vara och förs varan åter in, skall avgiften erläggas på nytt helt eller delvis, om jordbruksnämnden fordrar det.

Har avgift som avses i 14, 21 a eller 21 b § återbetalats eller inte tagits ut med anledning av utförsel av vara och förs varan åter in, skall avgifter erläggas på nytt helt eller delvis, om jordbruksnämnden fordrar det.

27 §⁴

Avgiftsmedel som *ej* åtgår till uppbörd eller kontroll användes till prisreglering på jordbrukets område och till åtgärder i samband därmed enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Såvitt gäller avgiftsmedel som uppburits enligt 14 § första eller tredje stycket eller 18 § första stycket, meddelas föreskrifterna med stöd av riksdagens beslut.

Avgiftsmedel som *inte* åtgår till uppbörd eller kontroll används till prisreglering på jordbrukets område och till åtgärder i samband därmed *samt till utjämning av industrins råvarukostnader* enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Såvitt avser avgiftsmedel som uppburits enligt 14 § första eller tredje stycket eller 18 § första stycket, meddelas föreskrifterna med stöd av riksdagens beslut.

34 §⁵

Bestämmelserna i 47 och 49 §§ lagen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning gäller i tillämpliga delar i fråga om avgift som avses i 7–10 §§. Bestämmelserna i 49 § nämnda lag gäller även i fråga om sådan kontroll som avses i 33 § denna lag.

Bestämmelsen i 47 § lagen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning skall tillämpas i fråga om avgift som avses i 7–10 §§ och 21 a § första stycket.

³ Senaste lydelse 1974:865.

⁴ Senaste lydelse 1974:865.

⁵ Senaste lydelse 1971:97. Jfr 1974:863.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 a §⁶

Den som till ledning vid fastställande av avgift uppsåtligen eller av grov oaktsamhet avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att avgift *undandras dömes* till böter eller fängelse i högst två år, om *ej* gärningen är belagd med straff i lagen om straff för varusmuggling.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att avge deklaration eller annan därmed jämförlig handling till ledning vid fastställande av avgift eller, såvitt gäller avgift enligt 7–10 §§, bryter mot 4 § lagen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning *dömes* till böter.

I ringa fall *dömes ej* till ansvar enligt första eller andra stycket.

Den som till ledning vid fastställande av avgift uppsåtligen eller av grov oaktsamhet avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att avgift *undandras döms* till böter eller fängelse i högst två år, om *inte* gärningen är belagd med straff i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att avge deklaration eller annan därmed jämförlig handling till ledning vid fastställande av avgift eller såvitt gäller avgift enligt 7–10 §§ eller 21 a § första stycket, bryter mot 4 § lagen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning *döms* till böter.

I ringa fall *döms inte* till ansvar enligt första eller andra stycket.

⁶ Senaste lydelse 1971:97. Jfr 1974:863.

Förteckning över varor som avses i 2 § lagen

Tulltaxenr	Varuslag	
ur 01.01	Levande hästar	
ur 01.02	Levande nötkreatur	
ur 01.03	Levande tamsvin	
ur 01.04	Levande får	
01.05	Levande fjäderfä, dvs. höns, ankor, gäss, kalkoner och pärlhöns	
ur 02.01	Kött och andra ätbara delar av häst, nötkreatur, tamsvin och får, färska, kylda eller frysta:	
	kött	K
	andra slag	
02.02	Slaktat fjäderfä (dvs. höns, ankor, gäss, kalkoner och pärlhöns) och ätbara delar därav (med undantag av lever), färska, kylda eller frysta	
ur 02.03	Fjäderfälever (med undantag av gäslever), färsk, kyld, fryst eller saltad	
02.05	Svinfett, ej innehållande kött, och fjäderfäfett (ej utsmälta, utpressade eller extraherade med lösningsmedel), färska, kylda, frysta, saltade, torkade eller rökta:	
	ister	F
	andra slag	
ur 02.06	Kött och andra ätbara delar av häst, nötkreatur, tamsvin, får och fjäderfä (med undantag av fjäderfälever), saltade, torkade eller rökta:	
	kött av häst, nötkreatur, tamsvin och får	K
	andra slag	
04.01	Mjolk och gräde, ej konserverade, koncentrerade eller sötade	K
04.02	Mjolk och gräde, konserverade, koncentrerade eller sötade	K
04.03	Smör	K
04.04	Ost och ostmassa	K
ur 04.05	Fjäderfäegg med skal, fågelägg utan skal samt ägggula, färska, torkade eller på annat sätt konserverade, även sötade	
ur 07.01	Potatis (med undantag av nyskördad potatis under tiden 6 juni—5 juli), färsk eller kyld	
ur 07.04	Torkad, dehydratiserad eller evaporerad potatis, hel, i bitar, skivad, krossad eller pulveriserad, men ej vidare beredd och ej hänförlig till nr 11.05	
07.05	Torkade spritade baljväxtfrön av sådana slag som användes till människo- eller djurföda, även skalade eller kluvna	
ur 07.06	Maniok- och arrowrot, färska eller torkade, hela eller i bitar	
10.01	Vete samt blandsäd av vete och råg	

⁷ Senaste lydelse 1979:527.

Tulltaxenr	Varuslag
10.02	Råg
10.03	Korn
10.04	Havre
10.05	Majs
ur 10.07	Hirs och sorghum
ur 11.01	Finmalet mjöl av vete, råg, korn, havre, majs, hirs och sorghum: av vete och råg K andra slag
ur 11.02	Krossgryn samt grovt mjöl (inbegripet fingryn) av vete, råg, korn, havre, majs, hirs och sorghum; annat bearbetat vete, råg, korn, havre, majs, hirs och sorghum; groddar av spannmål, hela, valsade, bearbetade till flingor eller malda: vete och råg som bearbetats till korssgryn eller grovt mjöl eller som bearbetats på annat sätt K andra slag
ur 11.04	Mjöl och gryn framställda direkt av sago eller av rötter, stam- eller rotknölar hänförliga till nr 07.06
11.05	Mjöl, gryn och flingor framställda direkt av potatis
11.07	Malt, även rostat
ur 11.08	Stärkelse: potatisstärkelse K andra slag
ur 12.01	Oljeväxtfrön och oljehaltiga frukter (med undantag av hamp-, lin-, oiticica- och ricinusfrön samt bokollon), hela eller sönderdelade
ur 12.02	Mjöl, ej avfettat, av oljeväxtfrön eller oljehaltiga frukter (med undantag av senapspulver och mjöl av hamp-, lin-, oiticica- och ricinusfrön samt av bokollon)
ur 12.04	Socketbetor, hela eller skurna, färska, torkade eller pulveriserade
ur 12.10	Lusernmjöl och annat grönmjöl, även i form av pellets
15.01	Ister, annat svinfett och fjäderfäfett, utsmälta, utpressade eller extraherade med lösningsmedel F
15.02	Fetter av nötkreatur, får eller getter, ej utsmälta; ur sådana fetter utsmälta eller med lösningsmedel extraherade fetter (inbegripet "premier jus") F
15.03	Solarstearin och oleostearin (presstalg); isterolja, oleomargarin och talgolja, ej emulgerade, blandade eller på annat sätt beredda F
ur 15.04	Fetter och oljor, även raffinerade, av fisk eller havsdäggdjur (med undantag av högvitaminhaltig tran och olja) F
15.06	Andra animaliska oljor och fetter (inbegripet klövolja samt fetter från ben och avfall) F

Tulltaxenr	Varuslag	
ur 15.07	Vegetabiliska fetter och feta oljor (med undantag av krotton-, lin-, oiticica-, ricin- och trä-/tung-/olja), råa, renade eller raffinerade	F
ur 15.08	Animaliska och vegetabiliska oljor (med undantag av lin-, oiticica-, ricin- och trä-/tung-/olja), kokta, oxiderade, dehydratiserade, faktiserade, blåsta, polymeriserade genom värmebehandling i vakuum eller inert gas eller på annat sätt modifierade	F
ur 15.10	Fettsyror (med undantag av olein, linoljefettsyra och andra fettsyror med ett jodtal av minst 170, ricinoljefettsyra, dehydratiserad ricinoljefettsyra, högraffinerad talfettsyra och ullfettsyra); sura oljor från raffinering	F
15.12	Animaliska och vegetabiliska oljor och fetter, som helt eller delvis hydrerats eller som gjorts fastare eller härdats genom andra processer, även raffinerade men ej vidare bearbetade	F
15.13	Margarin, konstister och annat berett ätbart fett: innehållande smör	K
	andra slag	Fp
ur 16.01	Korv (med undantag av gåsleverkorv) o. d. av kött, andra djurdelar eller blod, innehållande minst 40 % köttvara	
ur 16.02	Kött och andra djurdelar, beredda eller konserverade på annat sätt (med undantag av gåsleverpastej), innehållande minst 40 % köttvara	
17.01	Socker från sockerbetor och sockerrör, i fast form	
ur 17.02	Annat socker i fast form (med undantag av investsocker); sirap och andra sockerlösningar (med undantag av investsocker), utan tillsats av aromämnen eller färgämnen; sockerkulör: druv- och stärkelsesocker samt stärkelsesirap	K
	andra slag	
17.03	Melass	
ur 20.02	Produkter av till nr 07.05 hänförliga ärter och böner beredda eller konserverade på annat sätt än med ättika eller ättiksyra	
23.02	Kli, fodermjöl och andra återstoder, erhållna vid siktning, malning eller annan bearbetning av spannmål eller baljväxtfrön	
23.03	Betmassa, bagass och annat avfall från sockerframställning; drav, drank och annat avfall från bryggerier eller brännerier; återstoder från stärkelseframställning samt liknande återstoder	
ur 23.04	Oljekakor och andra återstoder (med undantag av bottensatser, avslenningsåterstoder och mandelkli) från utvinning av vegetabiliska oljor: av sojaböner	K
	andra slag	

Tulltaxenr	Varuslag	
23.06	Produkter av vegetabiliskt ursprung av sådana slag som användes som djurfoder, ej annorstädes nämnda eller inbegripna	
ur 23.07	Sötade fodermedel och andra beredningar av sådana slag som användes för utfodring av djur (med undantag av hundbröd samt sådana vitamin- och mineralfodermedel som ej innehåller torrmjök): innehållande torrmjök K andra slag	
ur 35.02	Äggalbumin	
35.05	Dextrin och dextringler: löslig stärkelse och rostad stärkelse; stärkelseklistor K	
ur 38.12	Beredda glätt- och appreturmedel av sådana slag som användes inom textil-, pappers- eller läderindustrin eller inom liknande industrier, baserade på stärkelse eller stärkelseprodukter (med undantag av varor i detaljhandelsförpackningar, vägande per styck högst 1 kg netto) K	
ur 38.19	Kärnbindemedel innehållande stärkelse eller stärkelseprodukter K	
ur 39.06	Stärkelse, företrad, förestrad eller på annat sätt modifierad, men ej vidare bearbetad K	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

2 Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor

Härigenom föreskrivs att lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor skall upphöra att gälla med utgången av juni månad 1981. Skatt utgår dock för sådana varor som avses i lagen och som har tillverkats eller förts in i landet före den 1 juli 1981 men för vilka skattskyldighet då inte har inträtt. Sådana varor skall tas upp i en särskild deklaration, som skall sändas in till riksskatteverket före den 1 november 1981.

3 Förslag till

Förordning om utjämning av industrins råvarukostnader

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Med råvarukostnadsutjämning enligt denna förordning avses utbetalning av bidrag och erläggande av avgifter för att svensk industri skall bli

jämställd med industrin i andra länder i fråga om kostnader för jordbruksråvaror vid import och export av industriprodukter som innehåller varor upptagna i bilagan till lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område.

Råvarukostnadsutjämning vid tillverkning inom landet

2 § Statens jordbruksnämnd får föreskriva att bidrag (utjämningsbidrag) skall utgå för råvaror som anges i bilagan till lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område och som används vid tillverkning av varor som anges i bilagorna 1 och 2 till denna förordning.

Utjämningsbidrag för sådana varor som är upptagna i bilaga 1 utgår endast om utjämningsavgift enligt 5 § denna förordning tas ut eller om varorna förs ut ur landet.

Råvarukostnadsutjämning vid import

3 § Jordbruksnämnden får föreskriva att importavgift som avses i 21 b § lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område skall tas ut på varor som anges i bilaga 3 till denna förordning.

Råvarukostnadsutjämning vid export

4 § Jordbruksnämnden får föreskriva att bidrag (exportbidrag) skall utgå vid utförsel ur landet av sådana varor som anges i bilaga 3 och som har tillverkats av råvaror upptagna i bilagan till lagen (1967:340) på prisreglering på jordbrukets område.

Utjämningsavgift

5 § Jordbruksnämnden får föreskriva att utjämningsavgift enligt 21 a § lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område skall tas ut på varor som anges i bilaga 1.

Utjämningsavgiften skall till sitt belopp fastställas så att de medel som inflyter vid tillverkning av varorna motsvarar kostnaderna för utjämningsbidrag vid tillverkning av dessa varor för försäljning inom landet.

6 § Utjämningsavgiften erläggs inom tid och i den ordning som jordbruksnämnden bestämmer.

7 § Jordbruksnämnden får medge befrielse från eller återbetalning av utjämningsavgiften för vara som förs ut ur landet och för tillverkning i mindre omfattning.

8 § Jordbruksnämnden får, om särskilda skäl föreligger, föreskriva att bestämmelse i 2–15, 17–24, 29–31 och 40 §§ lagen (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning inte skall gälla i fråga om utjämningsavgift som avses i 21 a § första stycket lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område.

Övriga bestämmelser

9 § Bidrag enligt 2 eller 4 § eller avgift som avses i 3 § får uppgå till belopp som motsvarar högst skillnaden mellan priset på den svenska marknaden på använda råvaror och priset på dessa råvaror på världsmarknaden eller, i vissa fall på andra marknader.

10 § Ytterligare föreskrifter för verkställigheten av denna förordning meddelas av jordbruksnämnden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1981.

*Bilaga 1***Varor för vilka utjämningsbidrag får utgå och utjämningsavgift får tas ut (s. k. intern prisutjämning)**

Tulltaxenr	Varuslag
ur 16.04	Fisk, beredd eller konserverad, inbegripet kaviar och kaviarersättning; samtliga tullbelagda varuslag
ur 16.05	Kräftdjur och blötdjur, beredda eller konserverade; samtliga tullbelagda varuslag
ur 17.04	Sockerkonfektyrer, ej innehållande kakao, med undantag av fondantmassor, mandelmassor, pastor och andra liknande halvfabrikat i bulk
ur 18.06	Choklad och andra livsmedelsberedningar innehållande kakao, med undantag av glass, glasspulver, glasspasta (glassmassa), puddingpulver och puddingar samt pulver, flingor, pastor och flytande beredningar för framställning av dryck
ur 19.05	Frukostflingor erhållna genom svällning eller rostning av spannmål eller spannmålsprodukter
ur 19.08	Biscuits och wafers
ur 21.03	Beredd senap
21.04	Såser; blandningar utgörande preparat för smaksättning
ur 21.05	Soppor och buljonger i flytande eller fast form eller i pulverform; homogeniserade sammansatta livsmedelsberedningar innehållande fisk, kräftdjur eller blötdjur men ej kött eller andra djurdelar
ur 21.07	Konfektyrer, ej hänförliga till annat nummer, med undantag av massor, pastor och andra liknande halvfabrikat i bulk
ur 22.03	Maltdrycker med en alkoholhalt överstigande 2.8 viktprocent (starköl)

*Bilaga 2***Varor för vilka utjämningsbidrag får utgå utan att utjämningsavgift tas ut**

Vid tillverkning av farmaceutiska specialiteter utgår utjämningsbidrag för sådana jordbruksråvaror som förbrukats vid tillverkningen.

Vid tillverkning av livsmedelsfärger, emulgatorer för livsmedelsindustrin, läkemedel och kemiska produkter utgår utjämningsbidrag för fettvaror som förbrukats vid tillverkningen under förutsättning att fettvaruav-

gift utgår för varan eller råvara till denna. Sådant bidrag utgår också vid annan teknisk användning av sådana fettvaror.

Vid tillverkning av dextran utgår utjämningsbidrag för socker som förbrukats vid tillverkningen.

Bilaga 3

Varor för vilka importavgift får tas ut och exportbidrag får utgå (s. k. extern prisutjämning)

Tulltaxenr	Varuslag
ur 16.01	Korv o. d. av kött, andra djurdelar eller blod, innehållande mindre än 40 % köttvara
ur 16.02	Kött och andra djurdelar, beredda eller konserverade på annat sätt, innehållande mindre än 40 % köttvara
ur 17.04	Fondantmassor, mandelmassor, pastor och andra liknande halvfabrikat, ej innehållande kakao, i bulk
ur 18.06	Glass, glasspulver, glasspasta (glassmassa), puddingpulver, puddingar samt pulver, flingor, pastor och flytande beredningar för framställning av dryck, innehållande kakao
ur 19.02	Beredningar av mjöl, stärkelse eller maltextrakt av sådana slag som användes som barnmat, för dietiskt ändamål eller för matlagningsändamål, även med tillsats av kakao till mindre än 50 viktprocent
19.03	Makaroner, spagetti och liknande produkter
19.04	Gryn och flingor, framställda av tapioka-, sago-, potatis- eller annan stärkelse
ur 19.07	Matbröd, skeppsskorpor och andra enklare bakverk utan tillsats av socker, honung, ägg, fett, ost eller frukt
ur 19.08	Bakverk, ej hänförliga till nr 19.07, även innehållande kakao (oavsett mängden), med undantag av biscuits och wafers
ur 20.02	Potatisprodukter beredda eller konserverade på annat sätt än med ättika eller ättiksyra
20.03	Frukt, frysta, med tillsats av socker
20.04	Frukt, fruktskal och andra växtdelar, kanderade, glaserade eller på liknande sätt beredda med socker
20.05	Sylter, fruktgeléer, marmelader, fruktmos och fruktpastor, beredda genom kokning, med eller utan tillsats av socker
ur 20.07	Sockrad fruktsaft, annan än saft av passionsfrukt, mango, guava eller ananas
ur 21.05	Homogeniserade sammansatta livsmedelsberedningar innehållande kött eller andra djurdelar
ur 21.07	Livsmedelsberedningar, ej annorstädes nämnda eller inbegripna; med undantag av konfektyrer, ej hänförliga till annat nummer
22.02	Lemonad, aromatiserat mineralvatten, aromatiserat kolsyrat vatten och andra alkoholfria drycker, med undantag av fruktsaft och köksväxtsaft hänförliga till nr 20.07
ur 35.02	Äggalbumin
ur 35.07	Enzympreparat innehållande födoämnen

Sammanställning av remissyttranden

1 Allmänna utgångspunkter

Remissinstanserna har i huvudsak inte haft något att erinra mot de allmänna utgångspunkter som legat till grund för kommitténs överväganden. Flera remissinstanser understryker vad kommittén uttalat om angelägenheten av en livskraftig och effektiv svensk livsmedelsindustri samt att möjligheterna till en utvidgad och lönsam export av mer förädlade livsmedelsindustriprodukter tas till vara så långt detta är möjligt. Några remissinstanser framför kompletterande synpunkter på de allmänna utgångspunkterna.

Riksrevisionsverket: — — — Utredningen talar i olika sammanhang om alternativkostnaden för jordbruket i den händelse motsvarande mängd jordbruksprodukter exporterats som råvaror, men i betänkandet redovisas inte denna alternativkostnads beräknade storlek. RRV förordar att denna tas till utgångspunkt vid fastställandet av jordbrukets bidrag till exportkostnaderna i enlighet med de jordbrukspolitiska riktlinjerna. — — —

Statens jordbruksnämnd: Jordbruksnämnden finner kommitténs allmänna utgångspunkter väl valda och avvägda. Nämnden vill särskilt understryka kommitténs uppfattning att en livskraftig svensk livsmedelsindustri behövs för att jordbruket skall få avsättning för sina produkter och därmed uppnå det av statsmakterna fastlagda produktionsmålet. För att livsmedelsindustrin skall vara livskraftig bör den kunna konkurrera med utländska industrier. Även om det inte ankommer på jordbruksnämnden att göra direkta näringspolitiska bedömningar när det gäller industrin, vill nämnden som sin mening framhålla att en stark livsmedelsindustri även har ett allmänt nationellt intresse. Det är därför angeläget att denna industri inom rimliga kostnadsramar och med iakttagande av internationella regler bli genom prisutjämningsåtgärder så långt möjligt ges konkurrensneutralitet både på hemmamarknaden och närmast aktuella exportmarknader. Vissa motsättningar mellan olika intressen i dessa sammanhang finner nämnden liksom kommittén emellertid oundvikliga.

Statens jordbruksnämnds konsumentdelegation: Konsumentdelegationen får inledningsvis understryka betydelsen av att svensk livsmedelsindustri ges sådana allmänna förutsättningar att den kan konkurrera på lika villkor med livsmedelsindustrier i andra länder. En viktig förutsättning är härvid att man neutraliserar verkningarna av den fördyring av jordbruksråvarorna som är en följd av den svenska jordbruksregleringen. Enligt Konsumentdelegationens uppfattning uppnås detta genom det förslag som RÅK lagt fram. — — —

Näringsfrihetsombudsmannen: Avsikten med den föreslagna offentliga regleringen — att få till stånd konkurrens på lika villkor mellan svensk och utländsk livsmedelsindustri vad gäller kostnaderna för jordbruksbaserade råvaror — ligger väl i linje med konkurrenslagstiftningens syfte att främja konkurrens inom näringslivet. Förslaget tillstyrkes därför.

Landsorganisationen i Sverige: Kommittén har i betänkandet lämnat förslag till ramar och principer för den framtida utjämningen. Vad gäller detaljfrågorna delar LO kommitténs uppfattning, att dessa bör överlåtas till den myndighet som kommer att ges huvudansvaret för tillämpningen av utjämningsförfarandet.

Lantbrukarnas riksförbund: Av väsentlig betydelse för jordbruket är att jordbrukets bidrag med medel till finansieringen av systemet överensstämmer med riktlinjerna för jordbruksprisregleringen, d v s när överskott av berörda jordbruksråvaror föreligger skall jordbruket bidra med ett belopp motsvarande lägsta kostnad för avsättningen av dessa råvaror på annat sätt.

— — —

Det är av stor betydelse för jordbruket, att det inom landet finns en rationell livsmedelsindustri, som kan förädla och marknadsföra jordbrukets produkter såväl i Sverige som utomlands. Efter hand som jordbruksråvarorna genomgår en allt högre förädlingsgrad ställs successivt också högre krav på livsmedelsindustrin. Att vår livsmedelsindustri behåller livskraften är en förutsättning för att tillverkningskostnaderna skall kunna hållas nere och avsättningen av svenska jordbruksråvaror skall kunna tryggas. Det ligger således i allas intresse att den svenska livsmedelsindustrin arbetar under förutsättningar, som ger den möjlighet att utvecklas.

Vad särskilt gäller den delen av livsmedelsindustrin, som tillverkar produkter med en hög förädlingsgrad och som i allt väsentligt omfattas av EFTA-konventionen och Sveriges frihandelsavtal med EG, är en viktig förutsättning att den får möjlighet att konkurrera på samma villkor som motsvarande industri i andra länder, som berörs av frihandelssamarbetet. Av den anledningen tillämpar Sverige och andra berörda länder särskilda system för råvarukostnadsutjämning. Förbundet delar uppfattningen, att den del av industrin som omfattas av detta samarbete bör konkurrera på lika prisvillkor för de jordbruksråvaror som ingår i produkterna ifråga. En risk är annars att delar av den svenska livsmedelsindustrin får svårigheter att avsätta sin produktion i första hand inom landet, men också på utlandsmarknaderna.

Sveriges industriförbund: Under detta avsnitt redovisar RÅK de allmänna principer som legat till grund för dess förslag. Industriförbundet ansluter sig till dessa principer. Vi finner det särskilt värdefullt att kommittén understryker betydelsen för svenskt jordbruk av att vi har en livskraftig och effektiv svensk livsmedelsindustri, liksom angelägenheten av att vi tar tillvara möjligheterna till en utvidgad och lönsam export av förädlade livsmedelsindustriprodukter.

Kommittén anger i sitt betänkande endast ramarna och principerna för den framtida utjämningen. Man anser att detaljfrågorna bör kunna överlåtas till den myndighet (jordbruksnämnden) som kommer att ges huvudansvaret för tillämpningen av utjämningsanordningarna.

Förbundet har i och för sig inget att erinra häremot. Vi vill emellertid erinra om att det nya prisutjämnningssystemet avses börja tillämpas den 1 juli 1981. Om detta skall bli möjligt måste en rad för industrin mycket väsentliga tillämpningsregler utarbetas redan under våren. Vi utgår ifrån att Industriförbundet bereds tillfälle att i lämplig form medverka vid utformningen av dessa regler.

Sveriges kemiska industrikontor: Utredningen understryker inledningsvis vikten av att det finns en svensk livsmedelsindustri som kan ta hand om och förädla vårt lands jordbruksråvaror. Man framhåller också angelägenheten av att möjligheter till en utvidgad och lönsam export tas till vara. — Kemikontoret ansluter sig helhjärtat till dessa uttalanden, liksom till den vikt utredningen lägger vid att åtgärder för råvarukostnadsutjämning utformas så att industrin bereds viss planeringssäkerhet. Kemikontoret är även övertygat om att utredningens ambitioner varit att lägga fram förslag som kan underlätta den önskade utvecklingen.

— — —

Beträffande övriga i 3.1 upptagna utgångspunkter för prisutjämning vill Kemikontoret framhålla, att organisationen saknar *en* sådan utgångspunkt som berör icke-livsmedelsprodukter. De senare varorna, i allmänhet kemiska produkter, konkurrerar ofta med varor vilka framställts genom kemisk omvandling av en oljefraktion. Ett exempel är stärkelsederivat i konkurrens med vissa basplaster. Det innebär att valet av system för råvarukostnadsutjämning för produkter ur jordbruksråvaror bör påverkas jämväl av konkurrenssituationen gentemot syntetiska produkter. Utjämning för sådana icke-livsmedel kan därför i allmänhet endast ske som intern utjämning utan utjämningsavgift (industriell lägprislinje).

— — —

Avsikten är att det nya prisutjämningsförfarandet skall börja tillämpas redan den 1 juli 1981. Med hänsyn härtill och till den omständigheten att systemets praktiska utformning har överlämnats till ett råd knutet till Jordbruksnämnden tillåter sig Kemikontoret uttrycka tvivel över möjligheten att genomföra alla ändringar till den utsatta tidpunkten. Särskilt gäller detta för varor, där en övergång från ett system till ett annat föreslås, såsom chokladvaror och sockerkonfektyrer. Här kan en längre övergångstid visa sig erforderlig.

Sveriges exportråd: Sveriges Exportråd inser att livsmedelsindustrins råvarukostnader har stor betydelse på en rad områden. I detta sammanhang är det dock naturligt för oss att i första hand bedöma industrins råvarukostnader med hänsyn till den internationella konkurrenssituationen på export- och hemmamarknad.

Sveriges allmänekonomiska läge är sådant för närvarande att alla hittills utnyttjade exportmöjligheter måste tas till vara. Livsmedelsindustrin är utan tvekan en utnyttjad potential. Branschen svarar för 13 % av den svenska industrins produktionsvärde, men endast 0,5 % av den totala svenska exporten är att betrakta som förädlade livsmedel.

Experter bedömer svensk livsmedelsindustri såsom ytterst effektiv och rationell i internationell jämförelse. Trots detta har svensk industri tappat marknadsandelar i både Sverige och utlandet under de sista åren.

Utländsk livsmedelsindustri har i sina exportansträngningar ett massivt stöd, finansiellt och moraliskt, av sina egna myndigheter och organisationer. Något motsvarande finns ännu inte i Sverige.

Trädgårdsnäringsens riksförbund: Behovet av ett förenklat och enhetligt system för industrins råvarukostnadsutjämning är uppenbart. Ur den svenska trädgårdsnäringsens synpunkt är det dock av yttersta vikt, att det nya prisutjämningsystemet inte medför försämrade avsättningsmöjligheter för trädgårdsprodukter till svensk livsmedelsindustri. Ett förstärkt gränsskydd är istället nödvändigt.

— — —

2 Behovsprövning

Flertalet remissinstanser har inget att erinra mot kommitténs förslag. Några remissinstanser lämnar dock synpunkter på graden av internationell konkurrens som bör föreligga för att prisutjämningsåtgärder skall vara befogade.

Riksrevisionsverket: — — — För att åstadkomma den i direktiven åsyftade förenklingen av systemet och för att underlätta den tänkta prövningen anser emellertid RRV att utredningen borde ha resonerat om förutsättningarna för att låta en vara eller varugrupp omfattas av systemet. Enligt RRVs uppfattning bör detta ske endast om jordbruksprisregleringen avsevärt fördyrar den beredda produkten och påtagligt påverkar konkurrensförhållandena på den svenska marknaden för den berörda industrin. — — —

Statens jordbruksnämnd: Kommittén behandlar i detta avsnitt de olika metoder som kan tillämpas för att bedöma behovet av prisutjämnande åtgärder. Genom den i avsnitt 3.3 föreslagna färdigvaruomfattningen samt författningsförslagen får kommittén anses ha tagit ställning till behovet i dagsläget vad gäller de av industrin framställda varorna. — — —

Kommittén har föreslagit att ett särskilt råd inrättas bl a för att rekommendera åtgärder för vissa produkter. Nämnden — — — vill — — — framhålla att ett sådant råd med lämplig sammansättning och ändamålsenliga instruktioner kan vara till stor nytta vid fortlopande prövning av vilka varor som bör omfattas av prisutjämning.

Under detta avsnitt anför kommittén också att nuvarande ordning med minst tre olika system för prisutjämning vid export (exportbidrag, prisnedsättning och restitution) skulle kunna ersättas av ett enda system. Något sådant förslag är dock ej framlagt. Däremot innebär kommitténs förslag om utökning av färdigvaruområdet att behovet av att tillämpa prisnedsättning kommer att minska samt att även restitutionsförfarandet kan begränsas.

— — —

Kommerskollegium: Kollegiet kan i stort ansluta sig till vad RÅK angett om behovsprövning vid fastställandet av vilka färdigvaror som ska ingå i det nya systemet men vill understryka att en avgörande faktor vid denna bedömning bör vara att en verklig internationell konkurrens på hemma- eller exportmarknaden kan konstateras. Vid prövning av dylika frågor bör även andra faktorer beaktas, även om det torde bli nödvändigt att i första hand basera bedömningen på import-, export- och produktionsutvecklingen. Exempel på en sådan ytterligare faktor är storleken av föreliggande kostnadsfördyring. En från konkurrenssynpunkt betydelselös fördyring bör inte ge anledning till särskilda åtgärder. Uppmärksammas bör även att förekomsten av en kostnadsfördyring i sig inte behöver innebära en väsentlig försämring av konkurrensförmågan då andra faktorer innebärande fördelar för en inhemsk industri kan inverka.

— — —

Särskilt med hänsyn till gällande subventionsregler är det av väsentlig betydelse att den behovsprövning och den handelspolitiska bedömning som enligt kollegiets mening bör föregå beslut om utjämnings-/exportbidrag är minst lika grundlig som den prövning med avseende på importkonkurrens och handelspolitiska tullmedgivanden som är förutsedd i betänkandet. — — —

Sveriges industriförbund: Efter att ha övervägt olika metoder att fastställa behovet av prisutjämnande åtgärder har RÅK stannat för att hänskjuta sådana frågor till ett marknadsråd eller en referensgrupp för råvarukostnadsutjämningsfrågor, knutet till det ämbetsverk som får huvudansvaret för tillämpningen av prisutjämningsförfarandet. Förbundet tillstyrker en sådan lösning.

Vad gäller de kriterier som skall gälla vid behovsprövningen uppställer RÅK strängare krav i fråga om utjämning vid import än vid export. För att interna utjämningsanordningar och utjämning vid import skall vara befogade måste enligt kommitténs mening de berörda varorna vara utsatta för sådan importkonkurrens att avsättningen av och/eller priset på de svenska varorna på hemmamarknaden i avsaknad av utjämningsanordningar skulle påverkas i nämnvärd grad. Vid export skall däremot, liksom hittills, någon egentlig behovsprövning inte behöva ske.

Dessa uttalanden bör jämföras med de villkor som RÅK i avsnitt 3.3 uppställer för att en vara skall kunna komma i fråga för prisutjämning. Där krävs endast att de inom landet tillverkade varorna skall vara utsatta för internationell konkurrens, på hemmamarknaden och/eller exportmarknaden.

Enligt förbundets mening bör sistnämnda kriterium vara tillräckligt som underlag för marknadsrådets behovsprövning. Skulle man vid denna prövning finna att importen av en viss färdigvara inte alls eller i endast obetydlig grad påverkar svenska företags konkurrensförutsättningar för samma vara finns självfallet ingen anledning att tillämpa prisutjämning.

Sveriges kemiska industrikontor: All erfarenhet pekar på att i varje fall länder i Västeuropa tillser att vid export av ur jordbruksråvaror tillverkade produkter – de må vara livsmedel eller kemiska produkter – dessa produkter så långt möjligt befrias från ev kostnadsfördyring på grund av landets jordbrukspolitik. Sådana varor skall svensk industri konkurrera med på export resp på den svenska marknaden. Mot bakgrund av att den svenska jordbrukspolitiken innebär ett gränsskydd (= en kostnadsfördyring) av storleksordningen 100 % i "normalfallet", kommer varje vara för vars tillverkning det åtgått en icke obetydlig mängd jordbruksråvaror att få en väsentlig kostnadsbelastning. Mot bakgrund jämväl av att svensk industri i övrigt har få direkta konkurrensfördelar gentemot utländsk industri bör a priori en sådan belastning betraktas som kriterium på ett behov av prisutjämning. Några andra gränser eller krav vid ett ställningstagande till frågan om behov av prisutjämning anser Kemikontoret ej bör uppställas.

Genom den förteckning över färdigvaror – vilken bör omfattas av någon form av råvarukostnadsutjämnning och som anges i avsnitt 3.3 – får utredningen anses ha tagit ställning i behovsfrågan för nämnda varor.

Sveriges grossistförbund: – – – Enligt vår mening är det angeläget att varje produktgrupp – – – blir föremål för en noggrann kartläggning i det tilltänkta rådet och att vid varje förändring i förhållande till nuläget en analys av konkurrenssituationen sker.

3 Färdigvaruomfattning

Kommitténs förslag till vilka färdigvaror som f. n. bör omfattas av råvarukostnadsutjämnning tillstyrks av flertalet remissinstanser. Ett par

remissinstanser avstyrker att prisutjämning införs för vissa enskilda produkter. Ett par remissinstanser föreslår prisutjämningsåtgärder för ytterligare ett par varor. Flera remissinstanser lämnar synpunkter och kommentarer till den föreslagna färdigvaruomfattningen.

Riksrevisionsverket: Utredningen föreslår att ytterligare några varugrupper skall omfattas av råvarukostnadsutjämnningen. Effekten av detta blir att de flesta beredda livsmedel kan omfattas av utjämnningen, oavsett råvarukostnadernas betydelse för priset på den beredda produkten. RRV inser problemet att författningsreglera någon sådan gräns och kan därför acceptera att prövningen om och i vilken utsträckning en vara skall beröras av utjämnningen sker i det enskilda fallet. — — Besluten att låta en vara eller en varugrupp omfattas av systemet bör förutsättningslöst omprövas med jämna mellanrum.

Statens jordbruksnämnd: De allmänna villkor kommittén ställer för att en färdigvara skall komma ifråga för prisutjämning är inte i sig kontroversiella. När det gäller att närmare precisera vilka varor som uppfyller villkoren, har kommittén valt den hittills tillämpade metoden att förteckna varorna med angivande av tulltaxans positioner och varubeskrivningar. Nämnden finner denna metod mest ändamålsenlig trots svårigheter att därvid samtidigt tillämpa alla de angivna villkoren. Som exempel kan anföras varor enligt tulltaxenummer 19.02 (bl a mjölbredningar) och 21.07 (vissa livsmedelsberedningar). Båda dessa rubriker är med i nuvarande system och i kommitténs förslag. Under båda klassificeras dels vad som kan beskrivas som "industriellt mer förädlade varor", dels mycket enkla blandningar av två eller flera insatsvaror, varav minst en är jordbruksråvara, exempelvis skummjörkspulver eller äggpulver. Dessa blandningar kan ha mycket lågt förädlingsvärde i förhållande till värdet av satsade råvaror. När det gäller dessa relativt lågt vidareförädlade varor kan också olika bedömningar av behovet av prisutjämning göras när det gäller import resp export. Nämnden vill emellertid inte föreslå någon inskränkning i författningsförslagets färdigvaruomfattning av denna anledning. Frågan är emellertid av sådan art att den bör följas av det i avsnitten 3.2.4 och 3.12.3 föreslagna rådet.

I kommitténs författningsförslag till färdigvaruomfattning ingår (med undantag för någon enstaka fiskprodukt) alla varor som i n omfattas av intern eller extern prisutjämning. Vidare har kommittén tagit med en del färdigvarugrupper för vilka andra prisutjämningsformer tillämpas. Vissa råvaror som används för särskilda industriella ändamål inordnas således direkt i prisutjämningsystemet. Även med denna utökning kommer dock behov att finnas av kompletterande prisutjämningsåtgärder i form av prisnedsättning vid export av exempelvis beredningar av kött innehållande mer än 40 % köttvara. Jordbruksnämnden anser att för sådan färdigvara även i fortsättningen bör lämnas exportbidrag för huvudråvaran enligt jordbruksprisregleringens normer. För övriga i samma färdigvara ingående jordbruksråvaror bör prisnedsättning medges enligt samma principer som vid extern prisutjämning. Eftersom färdigvaran ej omfattas av detta system utan ingår i jordbruksprisregleringen, bör finansiering av prisnedsättningen även i fortsättningen ske med regleringsmedel och ej belasta den i avsnitt 3.9.3.4 föreslagna utjämningskassan.

När det gäller *potatisprodukter* ur tulltaxenummer 20.02 är nämnden i princip positiv till förslaget. Det bör emellertid redan här påpekas att dessa

produkter vid förväntad ökad export kan ta stor del av utjämningskassans medel i anspråk och att kvantitetsbegränsning eller begränsning av prisutjämningsbeloppets storlek kan bli nödvändig av de skäl kommittén anför under avsnitt 3.9.3.5.2. Ett ytterligare problem med dessa produkter är svårigheten att fastställa prisutjämningsbeloppet enligt de normer som anges under 3.5.3.

Extern prisutjämning föreslås av kommittén även för vissa *sockrade beredningar av frukter* enligt 20 kap tulltaxan. Den råvara som därvid främst kan komma ifråga för prisutjämning är socker. F n finns inget behov av prisutjämning för socker eftersom världsmarknadspriset en tid legat över hemmamarknadspriset. Nämnden har dock ingen invändning mot att dessa varor omfattas av extern prisutjämning eftersom prisrelationerna för socker kan ändras snabbt.

Vad gäller *fisk- och skaldjursprodukter* enligt tulltaxenummer 16 04 och 16 05 bygger kommitténs förslag till färdigvaruomfattning på under avsnitt 5.3 intaget förslag till ändring av tulltaxan. Enligt vad nämnden erfarit är det inte troligt att ändringarna i tulltaxan – om vilka förhandling skall ske inom GATT – kan träda ikraft den 1 juli 1981. Nämnden föreslår därför att prisutjämning enligt det interna systemet i avvaktan på tulltaxeändringen skall gälla samtliga nu tullbelagda varuslag ur tulltaxenummer 16 04 med undantag av störrörm, tonfisk och inkokt lax. Ur tulltaxenummer 16 05 bör prisutjämning gälla alla varor utom ostron, krabbor och hummer samt räkor utan skal, kokta och frysta men ej vidare beredda. Nämndens förslag syftar till att undvika att dessa varor först förs in i prisutjämningsystemet för att sedan utgå i samband med tulltaxeändringen.

Beträffande utökningen av det externa systemet kan förslaget att införa *köttberedningar innehållande mindre än 40 % köttvara* (ur tulltaxenummer 16 01 och 16 02) medföra vissa problem.

Enligt nämndens mening föreligger ett behov för industrin att varor med mindre än 40 % köttvaruinnehåll omfattas av prisutjämning.

Gränsskyddet för dessa produkter kommer att bli lägre än vad som nu gäller inom jordbruksprisregleringen. Produkter med minst 40 % köttvaruinnehåll kommer att ligga kvar under denna reglering. Om nuvarande regler för fastställande av införselavgifter även fortsättningsvis tillämpas, får dessa produkter ett högre gränsskydd i förhållande till ingående mängd kött.

Nämnden avser att i pågående överläggningar inför en ny prisregleringsperiod aktualisera frågan om gränsskyddet för köttvaror som inte kommer att omfattas av prisutjämning.

Nämnden har heller inget att erinra mot att sockrade läskedrycker blir föremål för extern prisutjämning endast vid export. Något förbehåll om att utjämningsenbart skall avse export finns inte i bilaga 3 i den föreslagna förordningen. Sådant förbehåll bedömer inte nämnden heller erforderligt. Enligt förslaget till förordning kan jordbruksnämnden föreskriva att bidrag skall utgå vid export utan att importavgift tas ut.

Kommerskollegium: Kollegiet har funnit att de av RÅK föreslagna förändringarna i färdigvaruomfattningen inte strider mot Sveriges åtaganden i frihandelsavtalen med EG och EFTA med viss reservation för vad som nedan sägs om fisk- och skaldjurskonserver och senap. De nya varor som föreslås ingå i det externa systemet är sålunda alla upptagna i bilaga D till EFTA-konventionen och räknas – med undantag av sockrade läskedrycker som ingår i protokoll 2 – som jordbruksvaror i vårt avtal med EG.

Bland de färdigvaror RÅK föreslår även i fortsättningen ska ges en intern prisutjämning finns ett antal varor – vissa fiskkonserver, senap och de sk tekniska produkterna (läkemedel m m) – som omfattas av EFTA-konventionen men som inte är upptagna i bilaga D. Dessutom föreslås intern prisutjämning för vissa fisk- och skaldjursberedningar som tidigare ej ingick i systemet. För dessa industrivaror finns i vårt avtal med EFTA inget direkt stöd för tillämpning av en råvarukostnadsutjämning. Sverige (och Finland som införde prisutjämning för bl a fiskkonserver år 1978) har likväl ansett att interna prisutjämningsåtgärder för industrivaror utanför bilaga D är förenliga med konventionen. Sådana åtgärder tillämpades i Sverige redan före ändringen av artikel 21 och får därför anses vara de facto godkända av EFTA. Något formellt godkännande har dock ej skett. Däremot skulle ett externt system ej kunna tillämpas eftersom uttagandet av avgifter klart skulle strida mot konventionens förbud mot tullar och avgifter med samma verkan som tullar.

Man får givetvis vara beredd på att andra EFTA-länder kan ha en annan uppfattning om legaliteten av dessa prisutjämningsåtgärder. Särskilt kan komma att ifrågasättas om de utjämningsbidrag som utgår vid exporten är förenliga med konventionens artikel 13. – – –

De svenska (och finska) prisutjämningsystemen för industrivaror utanför bilaga D har ej notifierats till EFTA eftersom notifikationsplikten endast avser varor upptagna i del I och II av bilaga D. Kollegiet anser det dock oundvikligt att i samband med presentationen i EFTA av den nya lagstiftningen även beröra prisutjämnningen på fisk- och skaldjurskonserver, senap och de i lagförslagets bilaga 2 nämnda varorna.

Risken för kritik från EG torde vara mindre med hänsyn till det system med exportrestitutioner som EG självt tillämpar. Fiskkonserver och senap ingår som bekant inte i frihandelsavtalet.

I betänkandet har RÅK inte presenterat några data som styrker behovet av prisutjämning för de nya färdigvarorna eller behovet av fortsatt prisutjämning för samtliga färdigvaror i nu gällande ordning. Kollegiet finner det beklagligt att RÅK inte funnit det möjligt att komplettera utredningen i dessa hänseenden.

Kollegiet har ej haft möjlighet att ta slutlig ställning till de föreslagna åtgärderna för enskilda varuslag men förutsätter att tillfälle härtill ges när dessa frågor tas upp till behandling i det av RÅK föreslagna rådet för råvarukostnadsutjämningsfrågor. För vissa färdigvaror som föreslås ingå i det externa prisutjämningsystemet vill dock kollegiet lämna följande kommentarer. – – –

Köttkonserver innehållande mindre än 40 % köttvaror
(ur tulltaxenr 16.01-02)

Dessa produkter är tullfria i tulltaxan, men som jordbruksprisreglerade varor i princip belagda med införselavgift. För vissa av produkterna är tullfriheten dock bunden i GATT. Detta gäller gåsleverkorv (16.01.001) och gåsleverpastej (16.02.501). Dessutom föreligger för inläggningar av bönor med fläsk i detaljhandelsemballage en bindning vid 50:–/100 kg.

För här aktuella produkter föreslås en övergång från jordbruksprisregleringssystemet till det externa prisutjämningsystemet. Det bör därvid observeras att konserver med mindre än 20 procents köttinnehåll enligt en ändring i CCC-nomenklaturen fr o m 1981 flyttas från 16.01 och 16.02 till andra nummer i tulltaxan. Dessa produkter kan härigenom komma att hamna utanför systemet för prisutjämning.

Importen av ifrågavarande produkter uppgick 1979 till 7 900 ton och exporten till 800 ton. Importen har huvudsakligen kommit från öststats-handelsländer. Med hänsyn till att produkterna nu är föremål för jordbruksprisreglering vill kollegiet inte motsätta sig prisutjämning. Från prisutjämning bör dock undantas ovannämnda gåsleverkorv och gåsleverpastej för vilka tullen är bunden i GATT vid tullfrihet. Uppmärksammas bör dessutom att prisutjämnigen för inläggningar av bönor med fläsk i detaljhandelsemballage inte överskrider bindningen vid 50:–/100 kg.

Fisk- och skaldjurskonserver
(tulltaxenr 16.04-05)

— — —

· Kollegiet har ovan — — — kommenterat prisutjämningsfrågan.

— — —

Potatisprodukter
(ur tulltaxenr 20.02)

För potatisprodukter hänförliga till tulltaxenr 20.02 (potatismospulver, pommes frites, potatissallad etc) utgår f n ett gränsskydd inom ramen för jordbruksprisregleringen. För produkterna föreligger inga GATT-bindingar. Importen uppgick 1979 till 2 000 ton och exporten till 1 500 ton. Importen har huvudsakligen kommit från USA och EG (Danmark).

Med hänsyn till importkonkurrensen samt att produkterna nu är jordbruksprisreglerade motsätter kollegiet sig inte RÅK:s förslag att produkterna överförs till prisutjämningsystemet. Härigenom jämföras hit hänförligt potatismospulver med sådant pulver som hänförs till tulltaxenr 19.02 där idag prisutjämning medges.

Frysta frukter innehållande socker
(tulltaxenr 20.03)

Dessa varor föreslås av RÅK bli föremål för prisutjämning. Kollegiet har i princip ingen erinran mot att produkterna utöver ett tullskydd medges utjämning för i produkterna ingående socker. Vad gäller frysta jordgubbar anser kollegiet dock att det totala gränsskyddet (tull och prisutjämning) får anpassas efter gränsskyddet för till 08.10 hänförliga osockrade frysta jordgubbar. För dessa produkter föreslog trädgårdsnäringsutredningen att möjligheterna för svensk livsmedelsindustri att använda inom Sverige producerade jordgubbar utreds. Vad gäller övriga frysta frukter ställer kollegiet sig tveksam till prisutjämning eftersom det här rör sig om produkter varav ej förekommer någon inhemsk tillverkning eller där tillverkningen är av ringa omfattning. Kollegiet vill mot den bakgrunden förorda att endast frysta jordgubbar blir föremål för prisutjämning.

Kanderade frukter m m
(tulltaxenr 20.04)

RÅK föreslår att produkterna blir föremål för prisutjämning. Trädgårdsnäringsutredningen föreslog tullfrihet med möjlighet till kompensation för socker. Eftersom den inhemska tillverkningen liksom importen är av ringa omfattning ställer kollegiet sig tveksam till förslaget och vill förorda att produkterna ej blir föremål för prisutjämning.

Sylter, fruktgeléer, marmelad m m innehållande socker
(tulltaxenr 20.05)

· Kollegiet har ingen erinran mot RÅK:s förslag att dessa varor bör bli

föremål för prisutjämning. Däremot anser kollegiet att produkter enbart sötade med konstgjorda sötningsmedel ej bör bli föremål för utjämning. Konstgjorda sötningsmedel är för övrigt ej upptagna på råvarulistan.

Fruktsafter m m
(tulltaxenr 20.07)

RÅK föreslår prisutjämning för sockrad saft, med undantag för saft av passionsfrukt, mango, guava och ananas. För sistnämnda produkter är tullen bunden i GATT vid tullfrihet. Kollegiet har i princip ingen erinran mot förslaget att medge kompensation för i produkten ingående socker, men anser att endast sådana sockrade safter, varav förekommer inhemsk tillverkning, skall omfattas av prisutjämning.

Homogeniserade sammansatta livsmedelsberedningar innehållande kött respektive fisk m m
(ur tulltaxenr 21.05)

— — —

Livsmedelsberedningar
(ur tulltaxenr 21.07)

Utöver de bindningar som förekommer för vissa av de nya varorna finns också vissa GATT-bindningar på 21.07, även denna position är föreslagen i färdigvarulistan för det externa systemet. I fråga om dessa har USA ursprunglig förhandlingsrätt. Det får förutsättas att dessa GATT-bindningar ej överskrids dvs att prisutjämning ej medges för dessa produkter vid den praktiska tillämpningen av externa prisutjämningsåtgärder.

Sockrade läskedrycker
(tulltaxenr 22.02)

Läskedrycker är tullfria men liksom vissa andra drycker belagda med sk dryckesskatt. Tullfriheten är bunden i GATT. I Sverige tillverkades 1978 totalt ca 240 000 000 l läskedrycker. Utrikeshandeln är jämfört med tillverkningen av liten omfattning. Sålunda uppgick importen 1979 till ca 5 000 000 l och exporten till ca 1 000 000 l.

RÅK föreslår att produkterna omfattas av prisutjämning men att utjämning endast skall medges vid export. Med hänsyn till den ringa utrikeshandeln samt med tanke på de handelspolitiska riskerna med en prisutjämning som är att jämställa med exportsubvention motsätter kollegiet sig förslaget på denna punkt.

Generaltullstyrelsen: Enligt bilaga 1 i förslaget till förordning om utjämning av industrins råvarukostnader skall "frukostflingor" ur tulltaxenr 19.05 omfattas av sk intern prisutjämning, vilket innebär att tullverket skall ta ut utjämningsavgift för varuslaget. "Frukostflingor" är även för närvarande berättigade till intern prisutjämning men är inte skattepliktiga enligt lagen om utjämningskatt, varför tullverket inte hittills haft att ta ställning till innebörden av begreppet "frukostflingor". Enligt generaltullstyrelsens mening är ordet "frukostflingor" inte särskilt väl valt. Man kan fråga sig varför endast beredningar i form av flingor skall omfattas av ett visst system men inte samma slags vegetabilier i annan form men med samma användning. Om avsikten är att enbart användningen skall vara avgörande är "flingor" uppenbart missvisande. Tvekan kan också uppstå om vissa produkter är av sådana slag som äts till frukost eller ej. För att undvika gränsdragningsvårigheter bör *alla* varor enligt tulltaxenr 19.05 omfattas

av intern prisutjämning. Om så inte skulle anses lämpligt bör ordet "frukostflingor" ersättas av något annat ord eller uttryck som bättre beskriver vilka slags varor som avses.

Statens pris- och kartellnämnd: Ett av kommitténs förslag, som leder till att priserna kommer att höjas för konsumenterna, är att ytterligare livsmedelsprodukter föreslås inordnas i utjämningsystemet och bli föremål för extern prisutjämning. — — — Om utjämningsystemet skulle komma att utvecklas i fråga om antalet livsmedelsprodukter som skall ingå i systemet vill nämnden understryka vikten av att behovsprövning sker med hänsyn till konkurrenssituationen för varje enskild produkt, så att prisutjämnande åtgärder endast vidtas där behov föreligger, dvs där avsaknad av åtgärder i nämnvärd grad skulle påverka produktens pris och industrins avsättningsmöjligheter.

Landsorganisationen i Sverige: RÅK föreslår att de produkter som för närvarande omfattas av intern eller extern prisutjämning jämte ett antal nya, av kommittén uppräknade produkter, bör omfattas av råvarukostnadsutjämnningen. LO kan instämma i kommitténs förslag i denna del. LO vill dock betona, att det ämbetsverk som ges huvudansvaret för prisutjämnningen också bör pröva behovet av prisutjämnning i särskilda fall för enskilda varor inom de ramar som regeringen anger i fråga om varuslagen. Ämbetsverk bör vidare fortlöpande följa utvecklingen och inkomma med förslag till regeringen rörande behovet av förändringar.

Lantbrukarnas riksförbund: LRF delar den grundläggande utgångspunkten i utredningen att de färdigvaror, som kan komma ifråga för prisutjämnning skall utgöra mera industriellt förädlade varor med en hög förädlingsgrad, i huvudsak produkter som omfattas av EFTA-konventionen och Sveriges frihandelsavtal med EG. Alla produkter som har nära anknytning till jordbruksråvarorna skall därför enligt förbundets mening även i fortsättningen lyda under jordbruksprisregleringens bestämmelser.

Utredningen föreslår att systemet för industrins råvarukostnadsutjämnning skall utvidgas till att omfatta även några andra produkter än de som berörs av EG- och EFTA-samarbetet, bland annat vissa köttkonserver och förädlade potatisprodukter.

Det är här fråga om köttkonserver med mindre än 40 % köttinnehåll. Dessa konserver utgör en stor del av den svenska marknaden för köttkonserver. Flera av dessa produkter förekommer i olika förvaringsformer och förpackningar. Förutom som konserver kan nämnas, att produkterna ifråga förpackas i slang och förekommer i djupfryst form. En utbrytning av konservdelen kan innebära en risk för snedvridning av konkurrensförhållandet mellan olika förvarings- och försäljningsformer för en och samma produkt. Som påpekas av utredningen kan det i vissa fall vara svårt att fastställa och kontrollera importvarornas sammansättning. Det kan exempelvis uppstå gränsdragningsproblem mellan konserver med mer än och mindre än 40 % köttråvara. Till detta kan läggas att varken EG eller EFTA-länderna, om man bortser från Finland, tillämpar ett råvarukostnadsutjämningsystem för dessa produkter. LRF föreslår därför att dessa produkter inte skall överföras till systemet för råvarukostnadsutjämnning, utan även i fortsättningen behandlas på samma sätt som hittills.

— — —
En fråga, som inte behandlats av utredningen, men som förbundet berör

i detta sammanhang, är import av modifierad stärkelse, s k derivat, som får ske införselavgiftsfritt. Genom att blanda in mindre mängder derivat i råstärkelsen taxeras blandningen som derivat och kan då införas avgiftsfritt. På detta sätt tränger importerade "derivat" ut svensk stärkelse från högprismarknaden, vilket strider mot principerna för stärkelseregleringen. SPI föreslås härmed stora extrakostnader genom ökad rabattering. LRF föreslår därför att alla derivat avgiftsbeläggs, men att återbetalning av avgift medges vid användning till tekniskt bruk. Att LRF tar upp denna fråga i detta sammanhang beror på, att man från jordbruksnämndens sida ansett att man först bör avvakta RÅK:s betänkande innan frågan aktualiseras på nytt.

Sveriges Biodlares Riksförbund har genom skrivelse till jordbruksnämnden begärt få compensation för prisskillnaden på socker i Sverige och på den internationella marknaden. Förutsättningen är att det svenska sockerpriset är högre än det internationella. Med hänsyn till att den importerade honungen har en förmånligare konkurrenssituation jämfört med den svenska, eftersom svenska biodlare normalt köper socker till ett pris som väsentligt överstiger världsmarknadspriset, anser förbundet att biodlarna bör kompenseras för ett högre sockerpris genom bidrag från sockerregleringsfonden.

Sveriges industriförbund: Industriförbundet tillstyrker kommitténs förslag, som överensstämmer med önskemål som industrin under hand framfört till utredningen. Vi kan dock inte se någon rimlig anledning att som enda produkt undantaga sockrade läskedrycker från prisutjämning även vid import.

RÅK har även övervägt om råvarukostnadsutjämning bör införas för maltdrycker med en alkoholhalt mellan 1,8 och 2,8 viktprocent, s k folköl. Kommittén anser emellertid att denna vara f n inte bör inordnas under prisutjämningen. Utvecklingen vad gäller främst importen bör dock följas.

Importen av folköl har under de två senaste åren ökat mycket markant och kan förväntas stiga ytterligare. Enligt förbundets uppfattning finns därför anledning att inkludera denna produkt i prisutjämningsystemet redan från början. Den uppfyller nämligen ostridigt samtliga de villkor som RÅK uppställt för ett en vara skall kunna komma i fråga för prisutjämning.

Sveriges kemiska industrikontor: Kemikontoret ansluter sig till RÅK:s förslag och välkomnar en utökning av färdigvaruomfattningen. Icke minst bejakar Kemikontoret utredningens förslag om prisutjämning vad gäller potatisprodukter (20.02 som pommes frites, burkpotatis etc) där hittills tillämpade praxis för bidrag vid export inneburit en diskriminering av vissa produkter.

Sveriges grossistförbund: — — — När Trädgårdsnäringsutredningen lämnade sitt betänkande rörande tullarna och varorna inom tullkapitel 20, påpekade vi svårigheterna att bedöma vilka effekter Trädgårdsnäringsutredningens förslag skulle få på de olika produkterna, då det ännu ej var känt vad RÅK:s förslag skulle innebära. Vi föreslår därför att beslut rörande tullkapitel 20-varorna uppskjuts till dess att pågående GATT-förhandlingar avslutats och att man därefter remissbehandlar detta avsnitt på nytt. Först då anser vi att en rättvis bedömning kan göras inom detta område.

Kooperativa förbundet: Beträffande de nya varor som föreslås ingå i det externa prisutjämningsystemet har KF sedan länge av rättviseskäl förespråkat att även färdigvaror som bl a saft, sylt, marmelad, där sockret är en viktig råvara, skall omfattas av råvaruprisutjämningsen – trots att en viss fördyring uppstår för konsumenterna, särskilt av importdelen.

— — —
När det gäller RÅK:s förslag till *färdigvaror och råvaruomfattning* tillstyrker sålunda KF de framlagda förslagen och får uttrycka sin tillfredsställelse över den sammanställning av berörda varuslag som utarbetats. — — —

4 Råvaruomfattning

Förslaget till såväl gemensam råvarulista som spärregel accepteras i huvudsak av remissinstanserna.

Statens jordbruksnämnd: Kommittén föreslår att samtliga i den förkortade bilagan till lagen om prisreglering på jordbrukets område upptagna varor skall anses som råvaror för vilka prisutjämningsen skall tillämpas. När det gäller de egentliga råvarorna – i ursprunglig form eller förädlade men med egenskapen hos den ursprungliga råvaran bibehållen (exempelvis mjölk/mjölkpulver, spannmål/mjöl) – är det även enligt nämndens uppfattning naturligt att genomgående låta varorna omfattas av prisutjämningsen.

Många i bilagan upptagna varor är emellertid inte råvaror i egentlig mening utan mer beredda varor, såsom korv och ost. Jordbruksnämnden anser därför att de råvaror som primärt skall omfattas av prisutjämningsen bör vara de som fn omfattas av systemet, med tillägg av smör och potatis. Till skillnad från nuläget bör dock för alla färdigvaror inom både det interna och externa systemet prisutjämningsen gälla för samtliga berörda råvaror utan begränsning till särskild färdigvarugrupp. De mer beredda insatsvarorna bör betraktas som blandvaror för vilka vid tillverkning resp export bidrag kan erhållas för ingående egentliga råvaror sedan insatsvaran godkänts som blandvara av jordbruksnämnden.

Någon ändring i förslaget till förordning bedöms ej erforderlig eftersom det i förordningen anges att det ankommer på jordbruksnämnden att utfärda ytterligare föreskrifter för verkställigheten av förordningen.

Kommerskollegium: — — — Kollegiet är av samma uppfattning som kommittén beträffande en gemensam råvarulista, men är något tveksam till den föreslagna omfattningen. RÅK:s förslag innebär visserligen i praktiken att flera råvaror i bilagan aldrig kommer att bli aktuella för prisutjämningsen (levande hästar etc) men bilagans existens i dess föreslagna omfattning torde sannolikt initiera fler ärenden om råvarukostnadskompensation än vad som skulle vara fallet med en mindre omfattande lista.

Kollegiet vill dessutom peka på det förhållandet att Sverige notifierar till EFTA i jämförelse med övriga medlemsländer redan med nuvarande system flest antal råvaror för vilka prisutjämningsen ges. Föreliggande förslag till utökning av råvarulistan strider inte mot Sveriges avtal med EG eller EFTA-konventionen men kan ändå komma att uppfattas som ett steg mot ökad protektionism. Kollegiet förutsätter dock att den utökade listan inte tas till intäkt för en utvidgning av antalet råvaror i nu prisutjämnade

färdigvaror och att restriktivitet iaktas beträffande nya varor. Dessutom bör enligt kollegiet enbart utnyttjade råvaror notifieras till EFTA.

Utredningen anser vidare att en spärregel bör tillämpas för ingredienser som endast ingår till ringa del i en färdigvara. Kollegiet delar denna uppfattning. Möjlighet bör, enligt RÅK, även föreligga att utjämna för vissa blandningar eller andra beredningar av råvaror – produkter för vilka med nuvarande ordning prisutjämning kan medges. Den av utredningen föreslagna råvarulistan upptar emellertid inte tulltaxenr 21.07, till vilken position flertalet av nämnda halvfabrikat hänförs. Det kan därför ifrågasättas om inte även till exempelvis tulltaxenr 21.07 hänförliga nämnda blandningar och beredningar skall ingå i råvarulistan. Som jämförelse kan nämnas att äggalbumin (nr 35.02) är upptagen såväl i råvarulistan som i listan över färdigvaror (s k extern prisutjämning).

Sveriges industriförbund: RÅK förordar att en gemensam råvarulista skall gälla för samtliga råvarukostnadsutjämnade livsmedelsindustriprodukter. Den bör i den grundläggande lagstiftningen vara identisk med den förkortade bilagan till lagen om prisreglering på jordbrukets område.

Industriförbundet välkomnar detta förslag, som tillgodoser ett från industrins sida sedan länge framfört önskemål. Vi har heller ingen erinran mot förslaget att för utjämnade varor utanför livsmedelsindustriområdet för varje varugrupp skall anges vilka råvaror som får beaktas.

RÅK anser vidare att något slags spärregel bör tillämpas för ingredienser som endast ingår till ringa del i en färdigvara.

Förbundet har i princip inget att erinra mot en sådan spärregel. Det torde i vart fall vad beträffar de standardrecept som skall användas vid import vara befogat att utesluta sådana råvaror som ingår i färdigvaran med exempelvis mindre än 1 kg per 100 kg – färdigvara. Något annorlunda ställer sig problemet när det gäller den inhemska industrins interna prisutjämning, som grundas på deklaration av faktiskt råvaruinnehåll. Chokofa har i sitt bilagda yttrande pekat på vissa administrativa problem för företagen om vissa råvaror till följd av en spärregel skulle uteslutas från råvarukostnadsutjämning. Industriförbundet vill för sin del framhålla vikten av att prisutjämningsmyndigheten inte inför nya tillämpningsföreskrifter som innebär onödigt arbete och/eller ökade kostnader för den berörda industrin.

Sveriges kemiska industrikontor: Industrin har länge efterlyst en mera enhetlig, gemensam, råvarulista för samtliga råvarukostnadsutjämnade livsmedelsindustriprodukter. Utredningens förslag på denna punkt tillstyrkes.

Beträffande frågan om en spärregel för ingredienser som endast ingår till en ringa del i en färdigvara vill Kemikontoret inte motsätta sig en sådan, förutsatt att gränsen sättes så lågt – – – att ej prisutjämnade råvaror icke rimligtvis kan få någon nämnvärd inverkan på varans konkurrenskraft.

Logiken med en spärregel för enskilda råvaror kan dock ifrågasättas när utredningen avvisar en total spärregel för kostnadsbelastningen av samtliga ingående råvaror. Kemikontoret är övertygat om att rådet för prisutjämning kommer att finna en spärregel för enskilda råvaror opraktisk och obefogad.

Kemikontoret hyser också den uppfattningen att rådet kommer att finna det lämpligt att lista på råvaror för prisutjämning i vad gäller livsmedelsprodukter även bör kunna tillämpas på andra varor.

Kooperativa förbundet: — — — KF kan även acceptera förslaget att en *spärregel* bör tillämpas för ingredienser som ingår till liten del i en färdigvara och att det skall vara möjligt att göra prisutjämning även för vissa blandningar av råvaror. Hur spärregeln skall utformas anser KF att den myndighet som får huvudansvaret för utjämningsförfarandet får utforma i samarbete med det särskilda råd som skulle utses för att i framtiden följa råvaruprisutjämnningen.

Sveriges fiskares riksförbund: I betänkandet berörs nästan uteslutande industrins råvarukostnadsutjämning beträffande jordbruksprodukter. Vi har full förståelse för de problem och behov som finns att tillförsäkra det svenska jordbruket rätt och möjlighet att svara för leveranserna av råvaror till industrin samtidigt som lönsamheten för näringen inte äventyras. Det skulle från fiskets synpunkt varit till stor fördel om samma omtanke gällt vår näring. Fisket upplever en besvärlig konkurrens med utländska starkt subventionerade råvaror samtidigt som dryga EG-tullar försvårar avsättningen på export både av råvaror och industrins produkter. I ett kommande normprissystem, som har stora likheter med jordbrukets prisregleringsverksamhet, borde fisket röna samma behandling. Det är därför vår förhoppning att även fisk som råvara behandlas på samma sätt som jordbruksprodukter.

5 Råvarupriser

Flertalet remissinstanser har inget att erinra mot förslagen till vilka svenska råvarupriser och världsmarknadspriser som bör ligga till grund för prisutjämnningen. Några remissinstanser ifrågasätter dock förslaget om att utjämnningen bör ske ner till världsmarknadspris utan tillägg av fraktkostnader. Andra remissinstanser anser emellertid att detta förslag är mer korrekt än nuvarande ordning.

Riksrevisionsverket: Utredningen föreslår att utjämningsbeloppen i fortsättningen skall beräknas med utgångspunkt från skillnaden mellan den svenska prisnivån och världsmarknadspriset utan att, som tidigare, fraktkostnaderna läggs till det senare. RRV anser inte denna förändring vara förenlig med råvarukostnadsutjämnningens syfte att minska den konkurrensnackdel industrin åsamkas till följd av jordbruksprisregleringen. RRV kan inte finna någon anledning varför staten skulle tillse att just den konkurrensutsatta livsmedelsindustrin slapp ta hänsyn till kostnaderna för att frakta de råvaror den behöver.

Statens jordbruksnämnd: Nämnden biträder förslaget under 3.5.3.4 att fraktkostnader till Sverige inte längre skall beaktas vid tillämpning av EFTA-riktlinjerna, vilket ger en mer korrekt prisutjämning. Samtidigt vill nämnden också understryka att det är av fundamental betydelse för hela prisutjämnningssystemet att nämnden ges resurser att noga följa prisutvecklingen på både hemmamarknaden och på de olika delar av världsmarknaden som är av betydelse för den svenska industrin.

Ur prisutjämnningssynpunkt är kommitténs förslag att slopa maximigränserna för utjämningsbeloppen vid import av flatbröd, knäckebröd och annat matbröd konsekvent. Handelspolitiska hänsyn skulle annars kunna tala för att beloppsgränserna behålls.

Kommittén anser att den fördyring tullskyddet för vissa fettvaror innebär skall utjämnas inom prisutjämnningssystemets ram. Det torde därför få ankomma på jordbruksnämnden att utreda om annan beräkningsgrund än nuvarande metod för tullkompensation kan tillämpas.

Nämnden delar kommitténs uppfattning att man inom EFTA bör enas om vilka gemensamma prisnivåer som skall tillämpas när världsmarknadspriserna ligger över intern EG-nivå och svensk nivå. I anslutning härtill vill nämnden framföra att det knappast kan anses korrekt att från hemmamarknadspriset räkna bort försäljningsavgiften för socker i det fall det svenska priset ligger under såväl världsmarknadspriset som EG:s tröskelpris.

Kommerskollegium: Den kompensation industrin erhåller har således främst baserats på världsmarknadspriser som är lika med noteringar cif EG:s gräns. Den fördyring som ligger i fraktkostnaden från kontinenten till svenska gränsen har hittills eliminerats genom ett tillägg till världsmarknadspriset. Orsaken härtill är att denna kostnad inte är att hänföra till jordbruksregleringen. RÅK föreslår att detta frakttillägg fortsättningsvis slopas, för att därigenom ge förädlingsindustrin största möjliga jämlikhet med konkurrentländernas industri. Som framgår i RÅK:s betänkande har frågan om transportkostnaden för råvarorna behandlats i EFTA varvid preciseringar om tillämpningen gjorts i EFTA:s riktlinjer. Kommerskollegium har inget att invända mot föreliggande förslag då det enligt kollegiets uppfattning ligger inom ramen för EFTA:s bestämmelser och inte i övrigt strider mot internationella förpliktelser.

— — —

En maximering av avgiften för matbröd — 12 % av importvarans värde för flatbröd och 20 % för knäckebröd och annat matbröd — har gällt sedan 1973 då prisutjämning för dessa varor infördes. Skälet var att man ville undvika en konsumentprishöjning på grund av prisutjämnningen. Denna begränsning av avgiftsnivån för matbröd föreslår RÅK avskaffas. Kollegiet har med genomsnittspriset för importen dels 1979, och dels 1980 jansept av berörda brödslag som underlag undersökt om maximeringarna haft någon betydelse i praktiken. För knäckebröd och "annat matbröd" kan konstateras att avgifterna, på basis av genomsnittspriserna, legat betydligt under gränsen för de maximala avgifterna. Maximavgiften för flatbröd däremot skulle med genomsnittspriserna för 1979 och 1980 ha blivit tillämplig. Ett avskaffande av maximavgiften för flatbröd kan därmed få till effekt att prisnivån för importerat flatbröd stiger. Importen kommer i huvudsak från Norge och har de senaste åren legat i storleksordningen 400–500 ton. Med hänsyn till önskvärdheten av ett enhetligt system och konkurrensneutralitet mellan olika varor finner kollegiet ingen anledning motsätta sig RÅK:s förslag även om detta i vissa fall medför en avgiftshöjning för flatbröd.

Statens pris- och kartellnämnd: Nämnden ifrågasätter kommitténs förslag att skillnaden i varuprisnivåer skall beräknas utan tillägg för fraktkostnader, då förslaget medför ökade kostnader för det interna utjämnningssystemet, för exportbidrag inom det externa systemet samt konsumentprishöjningar på berörda importvaror till följd av höjda importavgifter.

Sveriges industriförbund: Förbundet har ingen erinran mot RÅK:s förslag att gällande praxis i huvudsak bibehålls vad gäller de svenska råvarupriser respektive världsmarknadspriser som skall ligga till grund för beräkning av

utjämningsbeloppen. Vi finner det angeläget att de använda prisnoteringarna – som kommittén föreslår – publiceras även i Sverige och inte enbart notifieras till EFTA.

– – – Kommittén anser att även Sverige – i likhet med övriga EFTA-länder – i fortsättningen bör använda sig av de inom EFTA överenskomna världsmarknadspriserna utan tillägg av fraktkostnaden. – – –

Industriförbundet vill starkt understryka angelägenheten av att den av RÅK föreslagna ändringen av nu tillämpade beräkningssystem genomförs. Härigenom skulle en för svensk industri klart besvärande konkurrensnackdel undanröjas.

Förbundet ansluter sig också till RÅKs övriga förslag under detta avsnitt, dvs:

- Om råvara av visst slag inte framställs inom landet bör efter prövning i varje särskilt fall utjämningsbeloppet kunna sättas lika med den genomsnittliga införselavgiften för varan i fråga
- Maximeringen av utjämningsbeloppen för flatbröd, knäckebröd och annat matbröd bör avskaffas
- Fördyringen av vissa fettvaror till följd av tullskyddet på dessa bör även i fortsättningen utjämnas
- I de fall världsmarknadspriserna stiger över den svenska och EGs interna prisnivå bör hänsyn tas till råvarupriserna inom EG och andra länder.

Sveriges kemiska industrikontor: RÅK föreslår att även Sverige bör använda sig av de inom EFTA överenskomna världsmarknadspriserna utan tillägg för fraktkostnader för att uppnå största möjliga internationella konkurrensneutralitet. – Kemikontoret välkomnar detta och tillstyrker även förslaget att den fördyring av vissa fettvaror, som är en följd av tullskyddet för dessa, bör utjämnas liksom fallet är för närvarande.

Industrin har länge förespråkade att underlagen för beräkning av prisutjämningsbidragen skulle bekantgöras. Därför upplever Kemikontoret det som positivt att RÅK föreslår en publicering av nämnda material i syfte att möjliggöra en bättre insyn och planering för industrin.

RÅK berör även problemet att i andra länder en råvara avsedd för viss produktion genom olika åtgärder kan vara tillgänglig till ett pris som är lägre än världsmarknadspriset. Detta förhållande kan vara starkt störande för den svenska industrin. Problemet kan dock – enligt RÅK – inte lösas genom korrekta prisutjämnande åtgärder och hänvisar i stället till Kommerskollegium. Kemikontoret delar i princip RÅK:s uppfattning. Men i praktiken kan situationer uppstå, när handelspolitiska åtgärder av olika skäl är uteslutna. Då kan det vara mer lämpligt att söka åstadkomma konkurrensneutralitet genom att justera ned VM-priset till den faktiska nivå som tillämpas vid export till Sverige från en viss betydelsefull marknad. Stärkelsesderivat erbjuder ett sådant exempel.

Kemikontoret välkomnar RÅK:s uttalande att om "råvara av visst slag" inte framställs inom landet bör efter prövning i varje särskilt fall utgångsbeloppen kunna sättas lika med den genomsnittliga införselavgiften för varan i fråga. Med "råvara av visst slag" bör här jämväl avses fall då konkreta skillnader i kvalitet föreligger.

Sveriges grossistförbund: De råvaruprisnivåer, som är av intresse när det gäller råvarukostnadsutjämnning, är dels prisnivån på berörda råvaror på den svenska marknaden, dels prisnivån på motsvarande råvaror på den

s. k. världsmarknaden eller – i vissa situationer – på annan dominerande marknad. Vi vill understryka vikten av att man i detta hänseende begränsar sig till de prisnivåer man f n använder sig av inom EFTA. Att använda sig av ytterligare prisnivåer skulle skapa ökad osäkerhet om vilken prisnivå, som verkligen gäller på marknaden vid ett givet pristillfälle. Vi anser därför, beträffande användandet av eventuellt andra prisnivåer, att man bör avvakta de diskussioner, som f n äger rum inom EFTA. Det skall tilläggas, att om man nu vill tillskapa ett enhetligt prisutjämningsystem, bör man också arbeta för att så långt möjligt skapa enhetliga prisnivåer inom respektive produktgrupper.

Kooperativa förbundet: KF tillstyrker RÅK:s förslag att i likhet med internationell praxis bortse från fraktkostnaden vid jämförelse mellan svenska och utländska råvarupriser. Vidare delar KF RÅK:s uppfattning att man ibland även måste beakta internationella råvarupriser som är lägre än världsmarknadspriset. Ett särskilt problem är bl. a. dumpingexport och liknande – som främst får bevakas av kommerskollegium.

Trädgårdsnäringens riksförbund: Det är önskvärt att RÅK närmare preciserar hur prisutjämningsystemet skall tillämpas i olika prissituationer. Kommittén nämner endast, att det vid ett högt världsmarknadsprisläge kan bli aktuellt att istället för att jämföra den svenska råvaruprisnivån med den högre världsmarknadsprisnivån jämföra vår prisnivå med den eller de nivåer som råder inom EG och andra länder med vilka Sverige konkurrerar.

6 Val av system för prisutjämnningen

Förslaget att tillämpa intern prisutjämnning för vissa varor och extern utjämnning för andra varor accepteras av flertalet remissinstanser. Vissa remissinstanser har dock ansett det önskvärt om man kunde ha skapat ett enhetligt system, företrädesvis ett externt. När det gäller den föreslagna förändringen av det interna prisutjämningsförfarandet framhåller flera remissinstanser att en sådan förändring bör ske i flera steg. Se även punkt 9 Utjämningskostnader och finansiering.

Riksrevisionsverket: Det interna prisutjämningsystemet bör kunna ges en enklare utformning än utredningen föreslår. Det finska systemet, som utredningen redogjort för men inte närmare kommenterar, borde kunna användas även för svensk del. – – –

Statens jordbruksnämnd: Kommittén redovisar utförligt de skäl som gör att ett enhetligt externt system inte kan införas och att ett fullständigt internt system inte är lämpligt. Kommittén föreslår även att en utjämningsavgift införs för att finansiera den interna prisutjämnningen.

Av författningsförslaget och avsnitt 3.9 om finansiering framgår att utjämningsavgiften på den produktion som avsätts inom landet skall anpassas så att den balanserar kostnaderna för utjämningsbidragen för samma produktion. Kommittén anvisar inte i vilken utsträckning utjämningsavgiften bör differentieras inom en varugrupp, varför det torde ankomma på jordbruksnämnden att besluta om erforderlig differentiering.

Eftersom utjämningsavgiften blir rörlig bör enligt jordbruksnämndens mening såväl bidrag som avgift i det interna systemet beräknas på samma kvantitet tillverkade varor. Både bidragsrätt och avgiftsskyldighet skall inträda samtidigt i samband med att varan tillverkas. Ett sådant förfarande gör att den eftersträlvade balansen mellan bidrag och avgift för den produktion som avsätts inom landet uppnås.

Av samma skäl bör avgiftsfrihet för export inträda i samband med att varan exporteras och avgift för import utgå i samband med införseln.

Under förutsättning att avgiftsskyldighet och bidragsrätt inträder samtidigt har nämnden inga invändningar mot att det modifierade interna systemet införs.

Nämnden anser det dock önskvärt att man bevakar möjligheten att genom omförhandlingar i GATT vid lämpligt tillfälle i så stor utsträckning som möjligt öppna möjlighet att införa det externa systemet för de varugrupper som kommer att omfattas av det interna systemet.

Statens jordbruksnämnds konsumentdelegation: — — — Konsumentdelegationen tillstyrker att man i fortsättningen tillämpar såväl ett internt som ett externt system även om det hade varit önskvärt om utredningen kunnat skapa ett enhetligt system. Den modifiering som kommer att ske av det interna systemet enligt utredningens förslag innebär att de prisutjämnade varorna inte kommer att få någon fördel jämfört med konkurrerande varor som inte är prisutjämnade, vilket Konsumentdelegationen anser principiellt riktigt. — — —

— — — Däremot anser Konsumentdelegationen att regeringens beslut att medan utredningen höll på att slutföras dra tillbaka budgetmedel fr. o. m. budgetåret 1981/82 kommer att innebära en onödigt stor extra belastning på konsumentpriserna, särskilt för vissa varor. Konsumentdelegationen anser att budgetmedlen kunde ha dragits tillbaka under en tidsrymd av några år.

Kommerskollegium: I Sveriges frihandelsavtal med EG och i EFTA-konventionen ges möjlighet till användning av båda systemen varför kollegiet inte motsätter sig den föreslagna modellen. Förslaget skiljer sig heller inte nämnvärt från den gällande ordningen för huvudparten av de berörda varorna. Kollegiet anser att nuvarande tillämpning av extern och intern prisutjämning fungerat tillfredsställande. Från praktisk och administrativ synpunkt torde därför inga invändningar kunna resas mot RÅK:s förslag även om man härigenom ej uppnått målsättningen att få ett helt enhetligt system. När fråga uppstår om att utjämna nya livsmedelsindustriprodukter bör enligt RÅK i första hand det externa systemet väljas, då detta system innebär reglering av minsta möjliga varumängder. Kollegiet instämmer i RÅK:s uppfattning men vill tillägga att det i vissa fall av handelspolitiska skäl kan bli nödvändigt att tillgripa intern prisutjämning, t. ex. för varor där Sverige genom internationella åtaganden bundit gränsskyddet.

Näringsfrihetsombudsmannen: Av det remitterade betänkandet framgår emellertid att nu gällande system för råvarukostnadsutjämning i visst fall haft konkurrenssnedvridande effekt. NO vill med hänsyn härtill understryka angelägenheten av att det i förarbetena till det föreslagna nya reglerings-systemet klart uttalas att man vid dess tillämpning måste vara uppmärksam på att det inte uppkommer några diskriminerande konkurrensbegränsande

effekter. Det är nödvändigt att tillämpningsmyndigheten får i uppdrag att bevaka att så inte sker. Detta sammanhänger med att konkurrensbegränsningar som ingår som ett led i en offentlig reglering faller utanför NO:s ämbetsområde och alltså inte kan bli föremål för förhandling i den ordning som konkurrensbegränsningslagen anvisar (prop 1977/78: 19 s. 93 och 188).

Statens pris- och kartellnämnd: — — —

Nämnden ifrågasätter således kommitténs förslag till den del det innebär höjda priser för konsumenterna. — — —

Landsorganisationen i Sverige: Vad gäller valet av system för prisutjämningen har RÅK sökt åstadkomma ett förenklat och om möjligt enhetligt system. Enligt kommitténs uppfattning är det dock ej lämpligt att välja antingen ett externt eller ett internt system, utan RÅK föreslår att ett externt system tillämpas för vissa varor och ett internt system för andra. LO delar kommitténs uppfattning i denna fråga. LO menar dock att när det blir fråga om att utjämna nya livsmedelsindustriprodukter bör i första hand det externa systemet väljas.

— — —

Enligt LO:s principiella uppfattning bör förändringar av subventioner på livsmedelsområdet ske stegvis. Alltför snabba kast i politiken riskerar att leda till betydande negativa konsekvenser för såväl konsumenterna som berörd industri. LO menar därför att förändringen av det interna systemet bör ske i flera steg, förslagsvis under en 3-års period.

Lantbrukarnas riksförbund: — — — Utredningen har prövat möjligheterna av att antingen övergå till ett renodlat internt eller externt utjämningsförfarande, men har p. g. a. hänsyn till internationella åtaganden föreslagit ett system, som omfattar såväl intern som extern utjämning. LRF har inte något att invända mot detta, utan konstaterar med tillfredsställelse att utredningens förslag trots allt leder till en förenkling av det nuvarande prisutjämningsförfarandet.

Sveriges industriförbund: Industriförbundet beklagar att kommittén — främst av handelspolitiska skäl — inte ansett sig kunna föreslå ett externt system för samtliga livsmedelsindustriprodukter. En övergång till extern prisutjämning även för choklad-, konfektyr- och kexindustrin samt för konservindustrin och maltdrycksindustrin skulle dels innebära administrativa förenklingar, dels att man finge ett enhetligt system för hela livsmedelssektorn. Det skulle dessutom innebära ett steg mot en harmonisering av de svenska bestämmelserna till EG:s.

Om emellertid en sådan omläggning av regeringen inte bedöms vara genomförbar av handelspolitiska skäl kan Förbundet acceptera RÅK:s förslag.

Med hänsyn till de inledningsvis nämnda tilläggsdirektiv som RÅK haft att följa vill vi inte motsätta oss kommitténs förslag att utjämningsavgift införs även för sådana produkter som f. n. inte är belagda med utjämningskatt (senap, såser, soppor, frukostflingor, fiskkonserver). Vi anser det dock angeläget att förändringen av det interna systemet för dessa produkter sker i flera steg. Härigenom skulle de — i vissa fall relativt betydande — kostnads- och prisökningar som utjämningsavgifter kommer att medföra kunna spridas ut över en längre period. Vi anser det därför mycket olyckligt att regeringen i sin besparingsproposition försvårat eller

omöjliggjort en sådan lösning genom att föreslå att de 40 mkr som nu utgår över statsbudgeten för att finansiera utjämningskostnaderna för berörda produkter skall försvinna fr. o. m. 1 juli 1981.

Sveriges kemiska industrikontor: — — — RÅK har icke lyckats i denna strävan till enhetlighet. Delvis beror detta på att övergången till ett system — närmast ett externt sådant — skulle ha inneburit brytning av GATT-bindningar. I stället föreslår man att bibehålla ett internt system, dock kopplat med en utjämningsavgift. Effekten för importvaror av sistnämnda system blir emellertid i stort sett densamma som ett externt system. I den mån en utjämningsavgift/skatt tidigare ej utgått blir införandet av en sådan avgift likvärdigt med övergången till ett externt system — d. v. s. prisnivån höjs och produktion, konsumtion och import sjunker. Ett externt system är till skillnad från ett internt system med utjämningsavgift mer överskådligt. Därtill kommer att ett sådant system skulle ha kunnat utformas med EG:s motsvarande bestämmelser som förebild. Detta hade inneburit en viljeyttring om harmonisering av de svenska bestämmelserna till EG:s. Måhända hade en sådan åtgärd underlättat kommande förhandlingar om en vidgad handel med de livsmedelsprodukter som idag ej omfattas av vårt avtal med EG. — I detta sammanhang vill Kemikontoret framhålla, att RÅK:s förslag kan innebära en något ökad administrativ belastning för industri och myndigheter. Detta skulle sannolikt kunna undvikas eller mildras, om man slopar ett internt system med utjämningsavgift och i stället inför ett externt sådant för alla berörda varor. En dylik övergång måste bli föremål för förhandlingar med våra handelspartners. Kravet på internationell konkurrensneutralitet tillgodoses emellertid även vid ett externt system, varför det borde finnas utsikter att få ett sådant system internationellt accepterat. Kemikontoret beklagar att det saknats förutsättningar för att i RÅK utforma förslag till ett sådant system för livsmedelsprodukter.

— — —
RÅK förordar ett externt system för vissa varor och ett internt för andra varor. Skälet för att fortsätta med ett internt system är enligt utredningen att man därigenom undviker att bryta GATT-bindningar.

Samtidigt föreslår man en utjämningsavgift för varor med intern prisutjämning, så att en högprislinje genomgående införes för livsmedelsindustriprodukter. Detta berör framför allt frukostflingor, soppor och säser men även fiskkonserver. Det interna systemet utan skatt infördes för dessa varor i samband med EFTA:s tillkomst. Det ansågs då inte lämpligt att skattebelägga sådana livsmedel. Nu menar RÅK att det inte längre föreligger samma bärande skäl som 1960 att här behålla en industriell lågprislinje. — Kemikontoret har viss förståelse för denna bedömning. Likväl finns goda skäl för att även fortsättningsvis tillämpa en industriell lågprislinje för de aktuella varorna.

(i) Sålunda torde det vara värdefullt att pröva olika system för utformningen av livsmedelsprispolitiken — högprislinje gentemot lågprislinje — på samma sätt som man prövar två system för prisutjämning, intern resp extern.

(ii) En lågprislinje tillämpas för övrigt inom de egentliga jordbruksvarorna — för färgött — varför det finns anledning att pröva motsvarande åtgärd för mer förädlade livsmedelsprodukter.

(iii) En övergång till högprislinje innebär en omkastning i konkurrensförutsättningen gentemot andra varor med risk för negativa konsekvenser för produktion och sysselsättning.

(iv) Om en övergång skall genomföras, bör den i alla händelser spridas ut över flera år och ske i flera steg.

Innan RÅK hade slutbehandlat frågan om en ev. övergång till en högprislinje för de aktuella varorna, lämnade regeringen sitt förslag till första sparplan (prop 1980/81:20). Av denna framgick att några budgetmedel icke skulle ställas till förfogande för prisutjämning fr. o. m. budgetåret 1981/82. — Kemikontoret finner regeringens handlingssätt anmärkningsvärt. Det är visserligen inte första gången en utredning "körs över" av en regering. Men det vittnar om en obekantskap med industriella förhållanden att besluta att utan någon övergångstid kasta om villkoren för industrins verksamhet i en viss bransch. Problem med obalansen i svensk ekonomi bottnar enligt flertalet bedömare bl. a. i en för smal industrisektor. Mot den bakgrunden hade industrin anledning att förvänta sig ett större mått av varsamhet från regeringens sida när det gäller att förändra förutsättningarna för en industriell verksamhet.

Vid en övergång till högprislinje för frukostflingor, senap, såser, soppor och fiskkonserver beräknar RÅK industrins ökade kostnader till ca 25 mkr, vilket för konsumenten kan tänkas bli ca 40 mkr inkl. moms, men exkl. ev. *ändrade* handelsmarginaler. Ett av Kemikontorets medlemsföretag har kommenterat denna bedömning, och vi vill här redovisa resultatet:

— — —
Företaget gör en beräkning som belyser att industrin och handeln kan tvingas till en ytterligare höjning av priset så att detta i konsumentledet kan komma att ligga inemot tre gånger högre än den ursprungliga kostnadsfördyringen i tillverkningsledet, dvs. i storleksordningen 75 milj. kr.

— — —
Kemikontorets specialförening för konservindustri — Föreningen Svenska Konservtillverkare (FSK) — har i anledning av prop 1980/81:20 tillställt riksdagens jordbruksutskott en skrivelse, vari hemställes att utskottet måtte föreslå att budgetmedel må utgå även under 1981/82 och 1982/83 för råvarukostnadsutjämning för frukostflingor, soppor, såser och fiskkonserver, så att en successiv övergång kan ske. En sådan åtgärd bör minska nackdelarna och undvika eller i varje fall försvaga de negativa effekterna i form av dämpad konsumtion — och därmed produktion — av de berörda varorna. Dessa effekter berör inte endast de aktuella livsmedlen utan även t. ex. odlingen av vissa grönsaker använda i tillverknigen.

— — —
Kooperativa förbundet: De föreslagna interna resp. externa systemen till råvarukostnadsutjämning överensstämmer till stora delar med de nu gällande. Dock har varuomfånget utökats något inom den externa delen och innebörden av det interna systemet har ändrats från s. k. lågpris- till s. k. högprislinje. KF beklagar att det inte var möjligt att uppnå ett enhetligt, företrädesvis externt, system (i likhet med EG:s). Framför allt anser KF det felaktigt att regeringen i slutskedet av utredningen ändrade förutsättningarna för dess arbete genom att helt bortta tidigare anslagna budgetmedel redan från och med budgetåret 1981/82. Detta ledde till en onödig tidspress på utredningen och dessutom en orimligt kort omställningstid fram till den 1/7 1981. I syfte att motverka de negativa följderna av de borttagna budgetmedlen får KF *föreslå* att detta korrigeras till en stegvis avveckling under 3 år. Särskilt gäller detta för några utsatta varugrupper varav främst kan nämnas köttsoopor och frukostflingor som eljest kommer i en mycket besvärlig situation vad gäller avsättningsvolym

och sysselsättning. Detta kommer bl. a. att hårt drabba den enda tillverkning av cornflakes i Sverige – nämligen den som KF nu bedriver i ny fabrik i konkurrens med importerade varor från i huvudsak internationella stortillverkare i USA.

7 Bestämning av råvaruinnehåll

Remissinstanserna ansluter sig i allt väsentligt till kommitténs förslag om hur råvaruinnehållet skall bestämmas.

Generaltullstyrelsen: För att underlätta importörernas, statens jordbruksnämnds och tullverkets arbete med prisutjämnningen bör såväl importavgiften som utjämningsavgiften i största möjliga utsträckning beräknas på grundval av sk standardrecept (se avsnitt 3.7.1 i betänkandet). Det är vidare från tullverkets synpunkt angeläget att antalet olika standardrecept inte blir alltför stort och att dessa recept anknyts till varuuppdelningar som är tulltekniskt godtagbara. För att möta eventuell kritik mot alltför grova standardrecept bör den sk säkerhetsventilen kunna öppnas oftare än hittills.

Sveriges industriförbund: Förbundet kan acceptera RÅKs förslag att den faktiska råvaruförbrukningen i första hand bör läggas till grund för utjämnning för varor som tillverkas inom landet och att standardrecept i största möjliga utsträckning bör tillämpas på importvarorna. För flera varor måste standardrecept fastställas före det nya systemets införande den 1 juli 1981. Vi utgår ifrån att industrin bereds tillfälle medverka vid utformandet av dessa recept.

Sveriges kemiska industrikontor: Enligt RÅK bör standardrecept i största möjliga utsträckning tillämpas på importvaror. Kemikontoret vill inte motsätta sig detta. Systemet med standardrecept kan dock innebära att antalet recept blir så stort – för att inte en orättvis avgift skall uttas – att man i många fall hellre bör övergå till avgiftsbeläggning av importvarans faktiska råvaruinnehåll. Ur rättvisesynpunkt är den senare metoden klart att föredra, vilket RÅK även framhåller.

Sveriges grossistförbund: Enligt vår mening bör Statens jordbruksnämnd utarbeta förslag till olika standardrecept och därefter tillsammans med berörda branscher föreslå lämpliga indelningar i olika produktgrupper.

Kooperativa förbundet: Vid *utrikeshandeln* är det alltid ett särskilt problem att bestämma råvaruinnehållet i olika livsmedel och vid den interna prisutjämnningen utgår man från den faktiska råvaruförbrukningen när man bestämmer utjämningsbidrag. För varor med extern prisutjämnning beräknas införselavgift på grundval av importörens deklaration av råvaruinnehållet eller med tillämpning av sk *standardrecept*. KF delar RÅK:s uppfattning att man i första hand bör utgå ifrån den faktiska råvaruförbrukningen vid tillverkning inom landet. Vid import är det ofta enklast att utgå från standardrecept men KF anser att det för flera heterogena varugrupper är onödigt komplicerat varför det faktiska råvaruinnehållet bör vara utgångspunkten vid sådan import. Detta är dock enligt KF:s uppfattning en

avvägningsfråga eftersom recepten kan variera från tid till annan, som den ansvariga myndigheten i samarbete med det tilltänka råvarurådet får bedöma.

8 Utjämningsperioder och basperioder

Nästan alla remissinstanserna accepterar kommitténs förslag. Vissa remissinstanser framhåller det angelägna i att längre utjämningsperioder kan prövas.

Riksrevisionsverket: — — — Än smidigare bör systemet kunna bli om utjämningsbeloppen fastställs för längre perioder än vad utredningen föreslår. Om prissvängningarna skulle bli så kraftiga att beloppen blir uppenbart orimliga har den ansvariga myndigheten möjlighet att med omedelbar verkan justera dessa. — — —

Statens jordbruksnämnd: Jordbruksnämnden anser liksom kommittén att de nuvarande bas- och utjämningsperioderna är lämpligt avvägda. Nackdelarna med att prisutjämningsbeloppen kommer att gälla en relativt lång period och grunda sig på en lika lång period är främst märkbara för lågförädlade varor inom industri som är mer känslig för råvaruprisförändringar. För övrig industri och för importen torde fördelarna med tremånadersperioder överväga nackdelarna jämfört med kortare perioder. Fasta perioder på tre månader är också klart att föredra av administrativa skäl. Vid stora förändringar i prisrelationerna bör ingrepp dock kunna ske under löpande period.

Det kan enligt nämndens mening vara lämpligt att som kommittén föreslår pröva om exportbidragsbelopp i särskilda fall skall kunna läsas under mer än tre månader. Förfarandet bör dock inledningsvis tillämpas i ytterst begränsad omfattning.

Lantbrukarnas riksförbund: LRF vill också i detta sammanhang understryka vikten av att exportbidragen även under pågående tremånadersperiod jämkas, om det för någon produkt uppstår ett orimligt förhållande mellan exportbidragens storlek och rådande världsmarknadspris på råvaran ifråga.

Sveriges industriförbund: Förbundet kan acceptera RÅK:s förslag att bibehålla nuvarande utjämningsperioder om tre månader, givetvis med möjlighet att ändra beloppen under löpande period om prisskillnaden för viss råvara skulle ändras drastiskt under perioden. Vi anser det vidare viktigt att möjlighet ges att i särskilda fall kunna fastställa exportbidragsbeloppen för längre period än tre månader.

Sveriges kemiska industrikontor: Kemikontoret fäster stor vikt vid uttalandet (sid. 90), enligt vilket det bör ankomma på den myndighet som ges huvudansvaret för prisutjämnningen — sannolikt Jordbruksnämnden — att pröva om exportbidragsbeloppen utan olägenhet för utjämningsystemet i särskilda fall kan fastställas för längre perioder än tre månader. För exportvaror framstår sex månader som en skälig period.

Sveriges grossistförbund: Vad beträffar utjämningsperioderna finner vi det lämpligt att koppla dessa till de tidsintervall man fn använder sig av vid Statens jordbruksnämnd.

Kooperativa förbundet: KF accepterar förslaget om att nuvarande *utjämningsperioder* på 3 månader kan bibehållas tills vidare (1 febr. 1 maj etc). Vid behov bör såväl basperiod som utjämningsperiod kunna ändras av huvudansvarig myndighet.

Sveriges exportråd: Naturligtvis är en säker och jämn tillgång på råvaror en förutsättning för internationell konkurrenskraft. Långsiktiga avtal inklusive prisgarantier med utländska kunder kräver motsvarande möjlighet att teckna långsiktiga avtal med svenska eller utländska råvaruleverantörer. Denna grundläggande förutsättning för lönsam export finns inte med i utredningens förslag.

Utredningens kompromissförslag på tre månaders giltighet för exportbidrag kan vi inte acceptera som tillfredsställande. Dessutom krävs betydligt längre aviseringsperioder vid ändringar av exportbidragens storlek.

Den enskilda industrin tar alltid stora risker vid nyetableringar i utlandet. Vi anser det rimligt att berörda svenska myndigheter och organisationer gör sitt yttersta för att garantera en jämn och säker tillgång på råvaror till priser som är giltiga under längre tid och i nivå jämförbara med världsmarknadens.

9 Utjämningskostnader och finansiering

Kommitténs förslag till finansiering av råvarukostnadsutjämnningen accepteras i huvudsak av remissinstanserna. Vissa synpunkter framförs dock. Förslaget till en för hela råvarukostnadsutjämnningen gemensam utjämningskassa tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser.

Riksrevisionsverket: Det interna prisutjämnningssystemet bör kunna ges en enklare utformning än utredningen föreslår. Det finska systemet, som utredningen redogjort för men inte närmare kommenterar, borde kunna användas även för svensk del. Vad gäller produktionen för inhemsk konsumtion skulle ersättningen för i produkterna ingående prisreglerade råvaror kvittas mot avgiften för att man i produktionen använt dessa varor. Uppbörd av avgifter skulle därmed inskränkas till att avse de importerade varorna, och utbetalningen av ersättningar skulle endast gälla den del av produktionen som exporteras. Eventuella över- eller underskott, uppkomna därför att import- och exportvolymerna inte balanserar varandra, skulle kunna regleras inom den av kommittén föreslagna gemensamma utjämningskassans ram.

— — —

Vidare förefaller det RRV att systemet skulle kunna förenklas genom att uppbörd av avgifter och utbetalning av bidrag skedde för samma period som den för vilken utjämningsbeloppen normalt fastställs. RRV kan inte se något skäl varför företagen skall lämna uppgifter vid flera olika tillfällen under en period då beräkningsgrunderna är oförändrade. Genom denna samordning bör arbetsbelastningen på den ansvariga myndigheten kunna minska. — — —

Beträffande finansieringen av systemet vill RRV ifrågasätta om inte denna med utgångspunkt från de 1977 fastställda riktlinjerna för jordbrukspolitiken borde kunna ges en något annorlunda utformning än den kommittén föreslår. Enligt de jordbrukspolitiska riktlinjerna skall jordbruket svara för en del av kostnaderna för utbytesexporten av jordbruksprodukter, och kostnader utanför utbyteshandelns ram skall återverka på jordbrukets intäkter och i princip belasta de produktionsgrenar där överskott uppkommer. Enligt utredningens förslag skulle emellertid endast en liten del av utjämningskassans inkomster komma från jordbruket. Merparten skulle tas ut genom en utjämningsavgift, som i praktiken troligen skulle få betalas av konsumenterna. RRV anser det rimligt att ytterligare pröva omfattningen av jordbrukets bidrag. Utredningen talar i olika sammanhang om alternativkostnaden för jordbruket i den händelse motsvarande mängd jordbruksprodukter exporterats som råvaror, men i betänkandet redovisas inte denna alternativkostnads beräknade storlek. RRV förordar att denna tas till utgångspunkt vid fastställandet av jordbrukets bidrag till exportkostnaderna i enlighet med de jordbrukspolitiska riktlinjerna. Därvid vore det troligen också möjligt att genom fördelningen av kostnaderna på olika regleringsföreningar delvis mildra den av utredningen påtalade konflikten mellan systemets effekter och det av statsmakterna fastställda produktionsmålet för jordbruket.

Utredningen föreslår att den gemensamma regleringskassan även skall bestrida bidragen för tillverkning av dextran och för användning av vissa fetter inom annan industri. RRV ifrågasätter om det är rimligt att subventionera sådan tillverkning genom att ytterst avgiftsbelasta konsumtionen av livsmedel. I den utsträckning ett motsvarande system bör tillämpas för dessa varugrupper anser RRV det rimligt att pröva om inte utjämnningen även i dessa delar kan göras självfinansierande.

Statens jordbruksnämnd: Kommitténs redovisning av nuvarande förhållanden och av konsekvenserna av dess förslag är enligt nämndens mening fullständig och uttömmande.

Nämnden vill emellertid understryka att det är viktigt att utjämningskassan i enlighet med kommitténs förslag tillförs medel utöver de direktdestinerade avgifterna. Den finansieras exportbidrag och prisnedsättning vid export med medel som tillförts jordbruket inom den skördningsplanen, vad gäller spannmålsprodukter med förmalningsavgifter och beträffande socker med medel ur sockerregleringsfonden. Vidare finansieras regleringsbidragen för fettvaror av medel utom fördelningsplanen. Jordbruket bör därför även fortsättningsvis bära dessa kostnader genom att motsvarande medel tillförs utjämningskassan. Beloppets storlek bör fastställas i samband med jordbruksprisöverläggningarna.

Vad gäller kostnaderna för tullkompensation bör dessa som kommittén föreslagit finansieras med budgetmedel eftersom behovet av prisutjämnning är en direkt följd av tullar som tillförs statskassan.

När det gäller utjämningskassan kan behov uppkomma av tillgång till en kredit. Behovet kan bli särskilt markant i initialskedet trots nedan föreslagna övergångsåtgärder, men även senare kan kreditbehov uppstå. Nämnden föreslår därför att en rörlig kredit hos riksgäldskontoret på förslagsvis 75 milj kr ställs till förfogande för att täcka tillfälliga underskott i utjämningskassan.

Placering av medlen i utjämningskassan

Enligt förordningen (1974:591) om skyldighet för statlig myndighet att anlita riksbanken eller postgirot skall kontanta medel hos statlig myndighet i princip vara insatta på checkräkning i riksbanken eller på postgirokonton. Efter beslut av regeringen i varje särskilt fall får myndighet också ha medel insatta på räkning i annan bank än riksbanken. S k regleringsmedel och medel tillhörande skördeskadefonden har regeringen beslutat att jordbruksnämnden får placera i annan bank än riksbanken. Inflytande räntor på dessa medel tillfaller därmed det ändamål för vilket medlen avsatts och minskar därigenom behovet av ytterligare medelstillskott. Nämnden förutsätter att samma betraktelsesätt som således anlagts i fråga om andra specialdestinerade medel inom nämndens ansvarsområde bör gälla för den föreslagna utjämningskassan för råvaruprisutjämnningen. Nämnden föreslår därför att regeringen medger att medel tillhörande utjämningskassan för råvaruprisutjämnningen får placeras i annan bank än riksbanken.

Övergångsåtgärder

För tillverkning före den 1 juli 1981 av varor som omfattas av *intern prisutjämnning* kommer ansökningar in till jordbruksnämnden efter denna dag. Någon utjämningsavgift utgår ej för dessa varor och kostnaden för prisutjämnningen måste därför finansieras med budgetmedel. Nämnden beräknar att huvuddelen av de ansökningar som avser denna produktion inkommer under juli, augusti och september samt beträffande varor belagda med utjämningskatt under november 1981. Samtidigt tillförs statskassan utjämningskatt för de skattebelagda varugrupperna. Jordbruksnämnden föreslår därför att även för budgetåret 1981/82 medel för prisutjämnning avseende tillverkning före den 1 juli 1981 ställs till förfogande under anslaget C 3. Kostnaden kan beräknas till ca 30 milj kr inkl kostnaderna för prisutjämnning för dextranprodukter och tullkompensation. Kostnaderna för regleringsbidrag för fettvaror som förbrukats under regleringsåret 1980/81 bör däremot bestridas med fettvaruavgifter avseende 1981/82.

När det gäller exportbidrag och prisnedsättning för varor exporterade före den 1 juli 1981 bedömer nämnden att några särskilda övergångsåtgärder inte behövs. Förutsättning härför är dock att regleringskassan fr. o. m. juli månad tillförs inlutna införsel- resp. importavgifter för varor som ingår i det externa systemet.

Statens jordbruksnämnds konsumentdelegation: Konsumentdelegationen accepterar RÅK:s förslag till inrättande av en gemensam utjämningskassa för hela råvarukostnadsutjämnningen. Konsumentdelegationen kan även godta att denna på sikt skall vara självfinansierande d. v. s. att avgifter och bidrag skall balansera. Däremot anser Konsumentdelegationen att regeringens beslut att medan utredningen höll på att slutföras dra tillbaka budgetmedel fr. o. m. budgetåret 1981/82 kommer att innebära en onödigt stor extra belastning på konsumentpriserna, särskilt för vissa varor. Konsumentdelegationen anser att budgetmedlen kunde ha dragits tillbaka under en tidsrymd av några år. I syfte att mildra övergången föreslår Konsumentdelegationen att vissa budgetmedel avsätts till kassan under de närmaste åren för att minska höjningen av utjämningsavgifterna för de mest utsatta produkterna (t. ex. köttsoffa, som dessutom även drabbas av minskade subventioner).

Enligt utredningens beräkningar skulle visst överskott uppkomma om nuvarande avgifts- och bidragsnivå bibehölls. Konsumentdelegationen anser det viktigt att avgifter och bidrag inom resp. varuområden i möjligaste mån balanseras och att eventuella överskott kvarstannar inom utjämningskassan.

Konsumentdelegationen tillstyrker utredningens förslag att utjämningskassan utöver utjämningsavgifter även tillförs medel från jordbruket, vilka nu tillförs jordbruket inom och utom fördelningsplanen (bl. a. förmålningsavgifter resp. regleringsbidrag för fettvaror). Beloppets storlek kan lämpligen bestämmas i samband med överläggningar om jordbrukspriserna.

Generaltullstyrelsen: Kommittén föreslår en ökning av antalet varuslag som skall bli föremål för extern eller intern prisutjämning. Vad beträffar den interna prisutjämnningen föreslås att därav omfattade varor vid införsel skall beläggas med en utjämningsavgift av mycket varierande höjd beroende på mängden och arten av ingående råvaror och priserna på dessa i Sverige och på den s. k. världsmarknaden. Avgiften skall ersätta nu utgående utjämningsavgift, vilken emellertid dels utgår för ett avsevärt mindre antal varuslag, dels utgår efter en enhetlig skattesats (som ändrats högst en gång om året) för samtliga varor inom stora varugrupper.

De av kommittén sålunda föreslagna åtgärderna kommer att medföra ett merarbete för tullverket. Detta merarbete kan inte kvantifieras för närvarande, eftersom det är beroende av hur de kommande tillämpningsföreskrifterna utformas. Generaltullstyrelsen förutsätter emellertid att statsmakterna tar hänsyn till detta merarbete vid fastställandet av tullverkets anslag under kommande budgetår.

Statens pris- och kartellnämnd: — — —

Även i övrigt innebär kommitténs förslag att konsumenterna får vidkännas prishöjningar på ett flertal varor. Nämnden finner detta beklagligt, även om kommitténs förslag kan medföra vissa förenklingar genom en bättre anpassning till internationell praxis och en mer samordnad administration.

— — — Förslaget innebär att utjämningskassan kommer att belastas med större kostnader för exportbidrag och berörda importvaror att stiga i pris genom högre importavgifter.

— — — Vidare vill nämnden understryka vikten av att behovsprövning sker för de produkter, som inordnas i utjämningsssystemet, men också att sådana finansieringsformer eftersträvas som inte innebär en övervältring av utjämningsssystemets kostnader på konsumenterna.

Statens industriverk: — — —

Den nuvarande administrativa uppbyggnaden av industrins råvarukostnadsutjämning med ett flertal olika utjämnings- och finansieringssystem är både svåröverskådlig och komplicerad. SIND tillstyrker de riktlinjer till ett förenklat administrativt system som föreslås av RÅK. Industriverket instämmer i kommitténs mening om att uppenbara negativa följder av de nya utjämningsreglerna kan justeras av den myndighet som kommer att bära ansvaret för tillämpningen av de föreslagna åtgärderna.

Lantbrukarnas riksförbund: Finansieringen av det föreslagna utjämnings-systemet har stor ekonomisk betydelse för berörda intressenter. Förbundets inställning till denna fråga är att finansieringssystemet måste vara i

överensstämmelse med de jordbrukspolitiska riktlinjer, som riksdagen antagit, och att systemet inte i sig bör innebära en ekonomisk försämring för jordbruket jämfört med dagens system.

De rörliga avgifter, som nu tas ut på import inom ramen för det externa systemet, används för att finansiera exportbidrag inom detta system. Bakom detta ligger principen om utbytesexport. Vad som därutöver åtgår täcks med medel från respektive regleringskassa enligt principen om jordbrukets ansvar för exportkostnaderna.

Utredningen har nu föreslagit att en gemensam fond skapas för industrins råvarukostnadsutjämning. Bland annat interna och externa prisutjämningsåtgärder skall finansieras med medel ur fonden. För att finansiera åtgärder inom det interna systemet föreslås att en utjämningsavgift tas ut. Det föreslagna sättet att beräkna denna avgift bedöms med nuvarande handelsmönster leda till ett visst överskott i fonden. Utredningen har föreslagit att detta överskott skall användas för prissänkande ändamål inom livsmedelssektorn eller inbetalas till statskassan.

Med hänsyn till att det är svårt att bedöma effekterna av det föreslagna systemet föreslår förbundet att eventuella överskott tills vidare fonderas.

Kostnaderna för exportbidrag inom det externa systemet skall enligt utredningen finansieras med till fonden inflytande importavgifter och med inomramsmedel, som tillförs respektive regleringskassa. Bidraget från regleringskassan skall enligt utredningen högst motsvara kostnaden för att alternativt avsätta ingående råvaror på export.

LRF kan tillstyrka det föreslagna finansieringssystemet. Förbundet har därvid utgått från att, liksom hittills, inflytande importavgifter först tas i anspråk innan ytterligare medel tillskjuts. Detta synsätt är i överensstämmelse med principen för utbytesexport.

Inom respektive regleringsförening får därefter varje år som underlag för jordbruksnämnden göras en bedömning av hur stort jordbrukets nettobidrag till fonden skall bli utifrån det exportbehov, som förelegat under året, och de alternativa avsättningskostnaderna. Den lägsta alternativa avsättningskostnaden måste vara utgångspunkt för beräkningen av jordbrukets bidrag. Överskott kan avsättas inte enbart genom export utan också i viss utsträckning för den inhemska marknaden.

Erfarenheterna från export av potatis och potatisprodukter är exempel på att en sådan bedömning är av utomordentligt stor ekonomisk betydelse för jordbruket. Skulle det visa sig att det under året har utbetalats mer i exportbidrag än som är motiverat, med hänsyn till lägsta alternativa avsättningskostnad för råvaran ifråga, bör enligt förbundets uppfattning medel från det interna systemet kunna utnyttjas.

LRF förutsätter att särskilda tillämpningsföreskrifter utarbetas för hur jordbrukets bidrag till systemet skall beräknas.

— — —

De potatisprodukter som utredningen föreslår skall omfattas av systemet, är förutom potatismos, flingor m. m. även vissa potatisprodukter av typ pommes frites, potatissallad och liknande. Förbundet vill i princip inte motsätta sig detta men vill peka på att förslaget kan leda till en ökad odling av potatis, bland annat genom att potatisråvaran för dessa produkter är kontraktsoodlad. Ett faktiskt överskott kan då uppkomma, även om marknaden i övrigt är i balans. Detta har i viss utsträckning redan skett som en följd av en ökad export av potatismos m. m. Enligt LRFs uppfattning bör jordbruket via SPI inte bära kostnaderna för en sådan export under år med balans på marknaden i övrigt. Dessa exportkostnader

får istället finansieras med hjälp av andra medel inom fonden. Detta synes också stå i överensstämmelse med utredningens utgångspunkter.

Sveriges industriförbund: - - -

Med hänsyn till de förutsättningar som RÅK haft att arbeta med till följd av nyssnämnda tilläggsdirektiv och besparingsproposition vill Industriförbundet inte motsätta sig kommitténs ovan redovisade förslag rörande finansieringen. Vi vill emellertid hänvisa till vad Chokofa i sitt bilagda yttrande anför rörande de konsekvenser som den föreslagna omläggningen av finansieringssystemet, i kombination med den i höstas genomförda avsevärda höjningen av den särskilda varuskatten, eventuellt kan komma att få för Choklad- och Konfektyrindustrin.

Kommitténs förslag vad gäller prisutjämning för vissa livsmedelsindustriprodukter till följd av tullskyddet på fetter och oljor samt prisutjämning för produkter andra än livsmedelsindustriprodukter kan accepteras av förbundet.

Sveriges kemiska industrikontor: Kemikontoret vill inte motsätta sig vad RÅK här föreslår. Om ett system enligt RÅK:s förslag kommer till stånd, kan det i princip te sig som befogat med en koordinering av utjämningsavgifter och utjämningsbidrag beräknade på produktionen så att företagens redovisning i bägge dessa avseenden kommer att omfatta samma volymer färdigvaror under resp. redovisningsperiod. I kombination med ett clearingförfarande för in- och utbetalningar så långt som möjligt skulle man härigenom uppnå enklast tänkbara administration på ömse håll. Uppenbarligen har utredningen icke haft möjlighet att närmare penetrera alla de praktiska problem som är förenade med en utjämningsavgift lagd på produktionen. Särskilt kan problem uppstå vid övergången från utjämningskatt till utjämningsavgift. Detta inträffar för chokladvaror och sockerkonfektyrer. På grund av tidsbrist fick RÅK knappast tillfälle att tillfredsställande gå igenom här uppkommande övergångsproblem. En omläggning av företagens datarutiner kräver en relativt lång förberedelse-tid. Dessa frågor måste få en nöjaktig lösning, vilket kan innebära antingen att tidpunkten för genomförande av ett nytt system för chokladvaror förskjuts till kommande årsskifte eller att man finner det lämpligt att lägga utjämningsavgiften på försäljningen. Ett tredje alternativ som synes Kemikontoret värt att överväga är att gå över till ett externt system.

Sveriges grossistförbund: Choklad- och konfektyrvaror samt biscuits och wafers kommer enligt RÅK's förslag att ingå i den interna prisutjämnin-gen. Den nuvarande utjämningskatten på dessa produkter kommer att ersättas med en utjämningsavgift baserad på råvaruinnehållet. Det nya systemet bör innebära att utjämningsavgiften tas ut på varans nettovikt, vilket innebär en förändring mot nuvarande system, där utjämningskatten tas ut på varans vikt inklusive konsumentemballage. Detta medför att när det nya systemet träder i kraft utjämningsavgiften kommer att uttas på varans nettovikt exklusive konsumentemballage, och den särskilda varuskatten på dessa varor kommer att beräknas efter varans nettovikt inklusive konsumentemballage. Denna fråga är i och för sig inte en angelägenhet för jordbruksdepartementet, men det bör påpekas, att när man nu går över till ren nettovikt vad beträffar utjämningsavgiften, samma princip även bör tillämpas beträffande den särskilda varuskatten.

Kooperativa förbundet: KF tillstyrker i och för sig RÅK-utredningens förslag att inrätta en för hela råvarukostnadsutjämnings gemensam utjämningskassa. I syfte att mildra övergången för konsumenterna och för berörd livsmedelsindustri får KF föreslå att budgetmedel likaväl avsätts till denna utjämningskassa under åtminstone de närmaste budgetåren för att härigenom kunna minska utjämningsavgifterna från den mest drabbade delen av livsmedelsindustrin (t. ex. frukostflingor, köttsoopor). — — —

— — —

KF anser det viktigt att avgifter och bidrag inom resp. varuområden i möjligaste mån bör balansera under en följd av år när systemet väl börjat fungera. Om överskott uppstår inom hela utjämningskassan bör dessa enligt KF:s mening användas för prissänkande ändamål för vissa särskilt utsatta livsmedel. Under några år bör, som KF tidigare föreslagit, budgetmedel tillskjutas för att motverka den chockartade övergång som eljest drabbar främst frukostflingor och köttsoopor, där de påtvingade prisstegringarna väntas minska konsumenternas efterfrågan avsevärt.

KF får beträffande t. ex. frukostflingor konstatera att konsumtionen år 1980 totalt i Sverige var 11 500 ton eller ca 200 Mkr och till stor del i barnfamiljer. Huvudråvaran för cornflakes är majs som i övrigt mest användes som foderråvara. Ökningen av råvarupriset kan beräknas bli ca 20 % vilket medför en konsumentprisökning med minst 6 %, och för KF:s müsli-flingor med resp. 30 % och 8 %. KF anser att en ev. avgiftshöjning i ett steg för dessa varor närmast vore otillbörlig och att en ev. höjning bör ske etappvis under några år. KF skulle t. o. m. vilja ifrågasätta om inte råvaran majs i frukostflingor tills vidare skulle kunna undantas från utjämningsavgift — som alternativ till att budgetmedel tillskjuts. Inom den interna prisutjämnings drabbas i övrigt särskilt köttsoopor där en förväntad prisstegring på 15 % (förutom att köttsubventionen reduceras) kan minska konsumtionen med bortåt hälften, varför KF även här kräver stegvisa avgiftsförändringar under några år.

— — —

KF anser att det även är viktigt att den svenska livsmedelsindustrin får möjlighet att konkurrera på lika villkor med utländsk livsmedelsindustri såväl inom Sverige som vid export, och att prisutjämnings då kan ske genom exportbidrag från utjämningskassan. Hittillsvarande underskott har täckts av regleringsmedel från jordbruket, som alltså "svaret för en exportkostnad som motsvarar alternativkostnaden att avsätta råvaran på export", vilket RÅK förespråkar även för framtiden i de fall där överskott finns för ingående jordbruksråvaror. KF kan godta denna princip som i praktiken torde innebära att man utgår från prisskillnaden mellan världsmarknaden och i Sverige.

Trädgårdsnäringsens riksförbund: RÅK har beräknat att den interna prisutjämnings kommer att ge ett överskott och föreslår att detta används till prissänkande ändamål inom livsmedelssektorn eller betalas in till statskassan. Förbundet menar, att pengarna istället bör fonderas tills en utvärdering av systemet har skett.

10 Förslagens effekter på utrikeshandeln och handelspolitiska konsekvenser

Denna fråga behandlas främst av kommerskollegium. Synpunkter har dock lämnats även av några andra instanser.

Statens jordbruksnämnd: De handelsregler som gäller enligt EFTA-konventionen och protokoll 2 till frihandelsavtalet med EG har beaktats i utredningen och har liksom vissa GATT-bindningar varit vägledande för valet av prisutjämningsystem.

Nämnden delar kommitténs mening att GATTs regler om exportsubventioner ej bör utgöra hinder för att även fortsättningsvis tillämpa prisutjämnning vid export. Systemet är allmänt vedertaget inom EFTA och EG. Det kan dock inte uteslutas att frågor av denna typ kan komma att tas upp i den särskilda GATT-kommitté som upprättats för multilateral prövning av tillämpningen av subventionskoden.

Kommerskollegium: — — — Utjämningsavgiften i det föreslagna interna systemet kan tas ut vid import i enlighet med artiklarna II:2 och III i GATT-avtalet d v s under förutsättning att den tillämpas icke-diskriminatoriskt och på ett sådant sätt att den inhemska produktionen inte skyddas. Enligt kollegiets bedömning uppfyller den föreslagna utjämningsavgiften dessa krav. Ändringen i förhållande till hittillsvarande system innebär enligt förslaget bl a en övergång från skatt till intern avgift, vilket innebär ökad flexibilitet i tillämpningen och därmed en bättre anpassning till rådande pris- och konkurrensförhållanden. Förslaget innebär som framgår av betänkandet en höjning av skatten/avgiften för vissa varuslag och helt nya avgifter för andra, vilket givetvis kan föranleda kritik från våra handelspartners. RÅK anser dock att dessa ändringar är konkurrensneutrala och åstadkommer konkurrenslikställighet i förhållande till andra varor i systemet, bl a sådana som direkt konkurrerar med berörda varuslag.

Enligt anmärkning till moment 2 i GATTs artikel III får en skatt (eller intern avgift) anses oförenlig med bestämmelserna i artikeln i fall då konkurrens föreligger mellan den beskattade (avgiftsbelagda) varan och en direkt konkurrerande vara eller ersättningsvara som inte direkt beskattas (beläggs med avgift). Det föreslagna interna systemet är således i bättre överensstämmelse med GATT-reglerna än det gamla vad avser konkurrensen mellan olika varuslag i systemet. Man bör dock vara medveten om att utjämningsavgiften kan komma att utsättas för kritik både i GATT och EFTA, eftersom den direkt finansierar en prissubvention för motsvarande inhemska produktion. Det bör också noteras att en gränsavgift, även om den motsvaras av samma avgift på den inhemska produktionen, av exportörerna kommer att uppfattas som en tull. Risken för protester är särskilt stor när avgift införs på förut ej utjämningskattebelagda varor, t ex soppor och såser. — — —

Den avgift som skall tas ut vid import av varor som omfattas av det externa systemet föreslås av RÅK få benämningen "importavgift" till skillnad från de avgifter som tas ut i enlighet med jordbruksregleringen, "införselavgifter". Benämningen "importavgift" har hittills traditionellt brukat användas i fråga om sådana fasta och för hela eller en större del av

varuområdet tillämpade avgifter som av vissa länder tagits ut för att skydda betalningsbalansen, som ett alternativ till kvantitativa restriktioner enligt GATTs artikel XII. På engelska benämns denna typ av importavgift "import surcharge". "Avgift" kan emellertid även översättas till eng. "levy". Det engelska uttrycket "import levy" brukar dock i allmänhet användas som benämning för rörliga jordbruksavgifter, dvs t. ex. våra svenska "införselavgifter". I och för sig kan "import levy" likaväl som "importavgift" anses vara språkligt neutrala benämningar på avgifter som tas ut vid import. Det kan emellertid ifrågasättas om man inte istället – för tydlighetens skull – borde benämna den externa avgiften "rörlig avgift", eng. "variable component", som är en internationellt välkänd benämning på just externa prisutjämningsavgifter. Benämningen förekommer t. ex. i vissa av EGs GATT-bindningar och i EGs prisutjämningsssystem. Dessutom har denna benämning redan använts från svensk sida i de pågående förhandlingarna om tullarna inom kap. 20. Benämningen används också i Sveriges frihandelsavtal med EEC, EFTA-konventionen och EFTALändernas avtal med Spanien.

— — —

Kommerskollegium redovisar i sitt yttrande gällande GATT-bindningar för de varuslag som omfattas av de föreslagna prisutjämningsystemen samt erinrar om GATTs regler för exportsubventioner. Kollegiet framhåller därvid att riskerna för eventuell internationell kritik och eventuella motåtgärder torde vara störst i fråga om bl. a. vara som åtnjuter exportbidrag och nya varor. Kommerskollegium gör följande sammanfattande bedömning av kommitténs förslag:

RÅKs förslag innebär inte några stora förändringar i sak av nuvarande prisutjämningsåtgärder och de förändringar som föreslås synes inte stå i strid med våra internationella åtaganden på det handelspolitiska området. Särskilt kan konstateras att de föreslagna systemen håller sig inom ramen för de bestämmelser om prisutjämning som finns i EFTA-konventionen och i EFTAs riktlinjer för prisutjämning. De är också förenliga med reglerna i protokoll 2 till vårt frihandelsavtal med EG. En komplikation är dock att vissa varor som ingår resp föreslås ingå i det interna systemet inte omfattas av bestämmelserna om prisutjämning i EFTA-konventionen eller frihandelsavtalet med EG. — — —

I motsats till vad som gäller i EFTA och i frihandelsavtalet med EG är prisutjämningsåtgärder inte uttryckligen godkända i GATT, även om de hittills tolererats. Det föreligger därför en risk för att särskilt exportsubventionsdelen i prisutjämnningen kan bli föremål för kritik i GATT.

Även om de föreslagna åtgärderna med ovan nämnda reservationer rymms inom vad som är tillåtet enligt våra internationella avtal är det uppenbart att flertalet av RÅKs förslag syftar till ett bättre utnyttjande av de möjligheter till skydd som avtalen ger. Exempel på detta är utökningen av antalet färdigvaror och råvaror, sloandet av fraktavdraget och upphävandet av den särskilda maximeringen för vissa brödtyper. I samma riktning tenderar effektiviseringen och delegeringen till verksplanet av beslutsfunktionen. Sammantagna kan dessa förslag uppfattas som tecken på ökad protektionism. På samma sätt kan – om än oriktigt – den nya finansieringsformen för de internt prisutjämnade varorna uppfattas som en protektionistisk åtgärd, särskilt som den i vissa fall leder till en avgiftsbeläggning av tidigare icke avgiftsbelagda varor. Det finns mot denna bakgrund anledning framhäva att det nya systemet för råvarukostnadsutjämnning bör genomföras och tillämpas med så stor känslighet som möjligt för effekterna på våra handelspartners intressen.

— — —

Statens industriverk: Enligt kommitténs bedömning torde det nu föreliggande förslaget knappast ge upphov till några betydande effekter på utrikeshandeln med bearbetade jordbruksprodukter. Kommittén menar att om sådana effekter skulle uppstå, är dessa svåra att på förhand uppskatta. SIND anser det därför angeläget att såväl dessa effekter som eventuellt ändrade förutsättningar för den svenska hemmamarknadsindustrin utvärderas när det föreslagna systemet fått verka en tid.

Lantbrukarnas riksförbund: Skall utredningens förslag leda till att den del av den svenska livsmedelsindustrin, som berörs av förslaget, skall kunna konkurrera på samma råvaruprisvillkor, som gäller för industrin i framförallt EFTA och EG, förutsättes att även omvärlden tillämpar samma principer i sin råvaruprisutjämning. Pågående ansträngningar inom EFTA att skapa likvärdiga villkor på detta område mellan EFTA-länderna bör således fortsätta.

En viktig aspekt i detta sammanhang är hur råvaruinnehållet i produkterna beräknas. För att underlätta administrationen tillämpas standardrecept för homogena livsmedel. Det är av stor vikt att dessa recept successivt anpassas till förändringar i produktionen, så att varken över- eller underkompensation blir följden. Det finns exempel på standardrecept, som tillämpas av EG, och som leder till att industrin i dessa länder överkompenseras genom för höga importavgifter och exportbidrag. Ett sådant förfarande leder till en snedvridning av konkurrensen, som inte kan rättas till genom det av utredningen föreslagna utjämningsystemet. Skall någorlunda likvärdiga konkurrensvillkor således erhållas, bör vid sidan av industrins råvarukostnadsutjämning myndigheterna även bedriva en aktiv handelspolitik på detta område.

Sveriges industriförbund: Förbundet instämmer i RÅKs konstaterande att kommitténs förslag inte löser alla problem rörande den berörda svenska industrins konkurrensneutralitet internationellt. Vi vill understryka betydelsen av att en kontinuerlig bevakning sker av andra länders utformning och tillämpning av sina prisutjämningsystem och att våra handelspolitiska instanser i förekommande fall agerar snabbt och kraftfullt för att tillvarata svensk industris intressen. Inte minst bör detta gälla i fråga om att söka utverka bättre villkor för svensk export av livsmedelsindustriprodukter.

Sveriges kemiska industrikontor: RÅKs bedömning att några handelspolitiska komplikationer ej bör uppstå med anledning av övergången till en industriell högprislinje för frukostflingor, soppor etc kan visa sig något optimistisk. Det finns anledning räkna med att utländska leverantörer av dessa produkter till den svenska marknaden kommer att reagera lika negativt som svenska tillverkare inför övergången till en högprislinje. Även handelspolitiska skäl talar därför för en övergång i flera – lämpligen tre – steg.

Beträffande det föreslagna externa systemet för saft, socker etc (kap 20) anser RÅK att en förändring av gränsskyddet kan komma att påverka importen. Kemikontoret delar den uppfattningen. Det bör emellertid framhållas, att så länge sockerpriset ligger på nuvarande höga nivå – och flera bedömare anser att det kan förbli där i årtal – så innebär förslaget för sockerprodukter i kap. 20 i flertalet fall en sänkning av det blygsamma gränsskydd som nu utgår.

Sveriges exportråd: Exportrådet menar att den svenska regeringspolitiken måste göras mer exportvänlig. Svensk industri kan inte räkna med lönsam export endast vid tillfällen då svensk produktion av råvaror eller förädlade livsmedel råkar vara större än svensk konsumtion. Det är hög tid att ge den förädlade livsmedelsexporten ett egenvärde. Dessutom har en svensk förädlad livsmedellexport stora möjligheter att erhålla bättre priser för ingående svenska råvaror jämfört med ren export av råvaruöverskott.

Utredningen kommer inte med förslag till förändringar som kan betraktas som negativa ur exportindustrins synvinkel. Emellertid, om berörda svenska myndigheter och organisationer önskar märkbara volymökningar på export inom en femårsperiod så behöver industrin betydligt radikalare förändringar vad beträffar villkor och kostnader för ingående råvaror.

11 Lagstiftning

Remissinstanserna anser att författningsförslaget ger en bättre överskådlighet än nuvarande ordning. Några remissinstanser förordar en särskild lag om råvarukostnadsutjämning men accepterar förslaget att bestämmelser om prisutjämningen tas in i lagen om prisreglering på jordbrukets område, till vilken knyts en särskild förordning.

Riksskatteverket: I betänkandet — — — har kommittén menat att den föreslagna utjämningsavgiften är av samma typ som de avgifter som tas ut inom ramen för prisregleringen på jordbruksprodukter och att utjämningsavgiften inte skall betraktas som en skatt.

Föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna skall enligt 8 kap 3 § regeringsformen (1974:152, RF) meddelas genom lag om de gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i personliga eller ekonomiska förhållanden. Regeringen kan efter bemyndigande i lag utan hinder av den nämnda bestämmelsen i 3 § meddela vissa föreskrifter om annat än skatt (8 kap 7 § RF).

För avgifter kan regeringen eller kommun efter riksdagens bemyndigande meddela sådana föreskrifter som man p. g. a. undantaget i 3 § RF inte kan meddela i fråga om skatt. Bestämmelser om detta finns i 8 kap. 9 § RF.

— — —

RSV inser fördelarna med att reglera utjämningsavgiften på samma sätt som jordbruksavgifterna. Med anledning av att kommitténs förslag innehåller moment som innebär att medel som influtit genom utjämningsavgifter inte i sin helhet skulle tillföras näringsgrenen ifråga kan det emellertid ifrågasättas huruvida avgiften är att betrakta som en skatt.

— — —

Förslaget till lag om upphävande av lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor bör i förtydligande syfte kompletteras med en bestämmelse att den upphävda lagen fortfarande skall gälla ifråga om förhållande som hänför sig till tiden före upphävandet.

Andra meningen i förslaget till text till lagen bör också förtydligas. Meningen kan lämpligen ändras till "För sådana varor, som avses i lagen och som har tillverkats eller förts in i landet men som skattskyldighet inte tidigare har inträtt för, inträder skattskyldighet den 30 juni 1981".

Statens jordbruksnämnd: Kommittén föreslår att bestämmelserna om råvarukostnadsutjämning inarbetas i 1967 års prisregleringslag på jordbrukets område och att till denna lag knyts en förordning som endast reglerar frågorna om utjämningen.

Eftersom råvarukostnadsutjämningen har nära samband med jordbruksprisregleringen har, som inledningsvis nämnts, jordbruksnämnden ingen erinran mot att de behövliga lagreglerna inarbetas i den befintliga lagen. Frågan om en särskild lagstiftning torde eventuellt som kommittén har föreslagit få prövas vid senare tidpunkt. Kommittén har vidare föreslagit att tillämpningsbestämmelserna tas in i en särskild förordning som enbart innehåller bestämmelser om råvarukostnadsutjämning. Jordbruksnämnden har ingen erinran häremot och tillstyrker i övrigt uppläggnings- och innehålllet i de författningsbestämmelser som kommittén har lagt fram, men vill peka på vissa följder av förslagen.

Kommitténs förslag innebär att ett antal livsmedelsindustriprodukter stryks ur bilagan till lagen om prisreglering på jordbrukets område. Vid sidan av de regleringstekniska konsekvenserna – vilka kommittén utförligt har belyst – medför detta förändringar i fråga om licensieringen vid import och export av vissa varor. Denna licensiering styrs f. n. i fråga om de livsmedelsindustriprodukter som nu föreslås strukna ur bilagan, av bestämmelserna i 2–10 §§ och av de föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 1 §. När dessa livsmedelsindustriprodukter nu stryks ur bilagan, medför det att lagens licensieringsregler – och de föreskrifter som ansluter till dem – inte längre gäller för industriprodukterna i fråga. Därmed kommer i stället – utan att någon ytterligare författningsändring behöver vidtas – kungörelsen (1950:324) angående allmänt exportförbud och kungörelsen (1947:82) angående allmänt importförbud att reglera licensieringen för industriprodukterna. Dessa har hittills varit undantagna från import- resp exportförbudskungörelsernas tillämpning på grund av att licensieringen av dem regleras av lagen om prisreglering på jordbrukets område. Till import- och exportförbudskungörelserna anknyter särskilda bemyndiganden utfärdade av regeringen.

Förslaget medför således att licensieringsverksamheten beträffande vissa livsmedelsindustriprodukter fortsättningsvis kommer att styras av andra föreskrifter än de nu gällande. Enligt jordbruksnämndens mening torde förändringarna dock inte komma att medföra några nackdelar. Nämnden har därför ingen erinran mot förändringen. Inte heller har nämnden något att invända mot att varugruppen enzympreparat innehållande födoämnen (ur tulltaxe nr 35 07) i licensieringshänseende överförs till kommerskollegium, vilket blir en följd av den föreslagna omläggningen.

— — —

Kommittén har som nämnts föreslagit att de huvudsakliga reglerna om råvarukostnadsutjämningen samlas i en särskild förordning. Eftersom – enligt förslaget – de behövliga lagbestämmelserna förs in i lagen om prisreglering på jordbrukets område, kommer emellertid även förordningen om prisreglering på jordbrukets område, vilken innehåller tillämpningsföreskrifter till lagen, att till vissa delar gälla för råvarukostnadsutjämningen. Vissa förändringar bör därför vidtas i förordningen (1967:524) om prisreglering på jordbrukets område.

— — —

Kommerskollegium: — — — RÅKs förslag innebär således att bestämmelserna om råvarukostnadsutjämning inarbetas i lagen om prisreglering på

jordbrukets område och att en särskild förordning om råvarukostnadsutjämning utfärdas.

Kollegiet anser att förslaget ger en bättre överskådlighet än tidigare ordning framförallt genom att bestämmelserna för prisutjämningen tas in i författning och inte som hittills delvis i regleringsbrev och liknande. Däremot ställer sig kollegiet något tveksamt till att inordna bestämmelserna om råvarukostnadsutjämningen inom ramen för jordbruksprisregleringen. Kollegiet menar att en självständig lagstiftning för råvarukostnadsutjämningen är att föredra bl. a. av det skälet att denna omfattar även varor utanför jordbruksområdet, t. ex. läkemedel.

Statens industriverk: En utvärdering av det nya regelsystemets effekter på såväl livsmedelsindustrins konkurrenskraft som på den nya administrationen kan förslagsvis ske då frågan om en särskild lagstiftning för industrins råvarukostnadsutjämning åter aktualiseras.

Sveriges industriförbund: — — —

Industriförbundet anser det, som redan inledningsvis berörts, vara en klar förbättring att samtliga nuvarande former av råvarukostnadsutjämning i fortsättningen föreslås skola grundas på en enhetlig gemensam lagstiftning. Vi finner emellertid starka skäl tala för att de grundläggande bestämmelserna om råvarukostnadsutjämning meddelas i en särskild lag, skild från jordbruksprisregleringslagen. Det är därför enligt vår uppfattning angeläget att en sådan lag snarast kommer till stånd.

Förbundet vill i detta sammanhang ta upp frågan om vid vilken tidpunkt skyldighet att erlägga utjämningsavgift skall inträda.

I RÅKs förslag till lag om ändring i lagen om prisreglering på jordbrukets område har 21a §, första stycket, följande lydelse:

”Avgift erläggs för varor som inom landet tillverkas av råvaror upptagna i bilagan till denna lag och som försäljs inom landet (utjämningsavgift)”.

Nämnda formulering bör rimligen tolkas så att avgiftsskyldighet — liksom f. n. är fallet i fråga om utjämningskatt och särskild varuskatt — inträder vid försäljningstillfället.

I förslaget till lag om upphävande av lagen om utjämningskatt för vissa varor sägs emellertid:

”Skatt utgår dock för sådana varor som avses i lagen och som har tillverkats eller förts in i landet före den 1 juli 1981 men för vilka skattskyldighet då inte har inträtt”.

Förslaget till förordning om utjämning av industrins råvarukostnader stadgar i 5 §, andra stycket:

”Utjämningsavgiften skall till sitt belopp fastställas så att de medel som inflyter vid tillverkning av varorna motsvarar kostnaderna för utjämningsbidrag vid tillverkning av dessa varor för försäljning inom landet.”

Dessa formuleringar indikerar att man tänker sig att utjämningsavgiften i fortsättningen skall erläggas vid tillverkningstillfället i stället för vid försäljningstillfället.

Konsekvenserna för industrin av en sådan omläggning hann aldrig tillfredsställande utredas inom RÅK. Chokofa pekar emellertid i sitt remissyttrande på vissa väsentliga problem som uppkommer för Choklad- och Konfektyrindustrin om nuvarande regler i fråga om avgiftens erläggande ändras. Industriförbundet anser att föreningens synpunkter — särskilt vad gäller exportverksamheten — måste beaktas innan slutgiltigt ställning tas till vilket system som skall tillämpas för branschen i

fortsättningen. Det är nämligen inte möjligt att vid tillverkningstillfället avgöra vilka kvantiteter av färdigvaran som kan komma att exporteras.

Vi vill emellertid i sammanhanget också framhålla vikten av att utjämningsavgifter och utjämningsbidrag koordineras så att företagens redovisning i båda dessa avseenden kommer att omfatta samma volymer färdigvaror under respektive redovisningsperiod. I kombination med någon form av clearingförfarande för in- och utbetalningar skulle man kunna uppnå enklast tänkbara administrativa rutiner såväl hos företagen som hos prisutjämningsmyndigheten.

Sveriges kemiska industrikontor: — — — Kemikontoret vill särskilt understryka betydelsen av följande uttalande:

”RÅK har eftersträvat ett särskilt system för råvarukostnadsutjämning, så långt möjligt åtskilt från systemet för den egentliga jordbruksprisregleringen.”

Råvarukostnadsutjämning har obestridligen viss anknytning till jordbruksprisregleringen. Men sådan utjämning hänger också intimt samman med vårt lands avtal med EFTA och EG, med handelspolitik och industripolitik. Mot den bakgrunden kunde det vara motiverat att den legala ramen för råvarukostnadsutjämning kopplas loss från jordbruksprisregleringen. Ett litet steg i den riktningen tar utredningen när den föreslår en särskild förordning för råvarukostnadsutjämning. Men det hade enligt Kemikontorets mening varit önskvärt att gå längre och tillskapa en särskild lag — och alltså icke endast en förordning knuten till lagen om jordbruksprisreglering — för råvarukostnadsutjämning. Kemikontoret vill dock inte motsätta sig utredningens förslag att nu göra erforderliga ändringar som tillägg till lagen om prisreglering på jordbrukets område. Det huvudsakliga skälet för detta val synes emellertid vara tidsnöd, nämligen brådska att hinna genomföra erforderliga ändringar till den 1 juli 1981. Dessa motiveras i sin tur av regeringens framlagda första sparplan. Utredningen har uppenbarligen varit medveten om att sakskäl kan tala för en särskild lagstiftning, eftersom man anför att sedan erfarenhet vunnits bör behovet av sådan särskild lagstiftning ånyo övervägas. Kemikontoret anser att dylik bedömning bör ske senast under år 1983 och målet bör då vara en särslagstiftning.

Kooperativa förbundet: Angående *lagstiftningen* för råvarukostnadsutjämnningen anser KF att man inom några år bör tillskapa en särslagstiftning härför som är skild från lagen om prisreglering för jordbruksvaror.

12 Administration

Förslaget att statens jordbruksnämnd bör vara huvudansvarig myndighet för prisutjämnningen tillstyrks av alla remissinstanser, liksom förslaget att ett särskilt råd för prisutjämningsfrågor knyts till jordbruksnämnden.

Riksrevisionsverket: Utredningen föreslår en viss förstärkning av personalen vid statens jordbruksnämnd. Med hänvisning till de förenklingar RRV förespråkade och till den restriktivitet beträffande systemets omfattning som verket förordat avstyrker RRV utredningens förslag i dessa stycken. RRV förutsätter även att förslaget att föra över vissa uppgifter från riksskatte-

verket till jordbruksnämnden prövas med hänsyn till om den ökade belastningen på jordbruksnämnden motsvaras av en minskning av riksskatteverkets resursbehov.

Riksskatteverket: I det nuvarande systemet administrerar RSV uppbörden från, utbetalningen till och kontrollen av 496 skattskyldiga till utjämnings-skatt. Av dessa skattskyldiga är 453 skattskyldiga också till särskild varuskatt och 13 till dryckesskatt. RSV har även i fortsättningen att utöva kontroll över dem även om utjämningskatten slopas. Den del av kontrollen som nu belöper på utjämningskatten och prisutjämningsbidragen grundar sig på samma underlag som kontrollen av den särskilda varuskatten resp dryckesskatten och tar således endast marginella granskningsresurser i anspråk.

RSV vill framhålla att verket i och för sig inte anser sig böra syssla med frågor som inte hör hemma inom skatteadministrationen. Verket har dock, som tidigare angetts, ifrågasatt om inte den föreslagna avgiften är att betrakta som en skatt. Oavsett hur avgiften betraktas, anser RSV att verket i detta fall inte kan underlåta att framhålla att starka administrativa och ekonomiska skäl talar för att uppbörden av utjämningsavgiften och utbetalningen av bidragen bör administreras av RSV. I det följande redogör RSV för de nämnda skälen.

Enligt utredningsförslaget kommer de som nu är skattskyldiga till särskild varuskatt och starkölstillverkarna som nu är skattskyldiga till dryckesskatt att också bli avgiftsskyldiga till utjämningsavgift. Antalet avgiftsskyldiga kommer att öka med ca 90, utgörande företag inom fiskeriindustrin och ett par andra branscher. Flertalet avgiftsskyldiga kommer följaktligen om utredningsförslaget genomförs att behöva redovisa och betala till två myndigheter för i princip samma verksamhet. Det innebär dubbla revisionsbesök och dubbla utredningar beträffande samma verksamhet. Visar det sig att någon deklarerat för litet, måste dubbla förslag till påföring upprättas, den skattskyldige får yttra sig till två olika myndigheter som måste fatta var sitt beslut. Kommittén har visserligen förutsatt att de båda myndigheterna skall samråda i kontrollfrågorna men inte berört hur samrådet skulle ske. Även om samrådet får den formen att RSV delger jordbruksnämnden de uppgifter som kommer fram vid revisioner, undviker man ändå inte olägenheten med dubbla uppbördssystem. Det kan för övrigt nämnas att deklARATIONERNA för särskild varuskatt resp dryckesskatt och för utjämningskatt är sammanfogade med ansökan om prisutjämningsbidrag. Planer finns på att sammanföra de båda deklARATIONERNA till en deklARATION. Så skulle också kunna ske om utjämningskatten ersätts med en utjämningsavgift. Att avgiftsdeklARATIONEN avser tillverkad mängd medan varuskatte- resp. dryckesskattedeklARATIONEN avser levererad mängd skulle inte innebära något problem.

RSV har redan en utbyggd organisation för att administrera utjämningsavgiften och prisutjämningsbidragen. Verket har en kontrollorganisation med 4 regionala kontor. Kontrolltjänstemännen får anses ha god varukännedom på det aktuella varuområdet. För kontrollen av utjämningskatten och prisutjämningsbidragen används ca 3,3 årsarbetskrafter.

RSV ifrågasätter om en tillfredsställande kontroll av ca 600 avgiftsskyldiga kan utföras av – såsom föreslagits – endast en "kontrollant". RSV beräknar att antalet revisorer i det föreslagna systemet skulle, med bibehållen nivå på kontrollen, behöva motsvara 4 årsarbetskrafter. Kostnaderna hos jordbruksnämnden för administration och kontroll av det

föreslagna systemet synes kommittén ha underskattat. Kostnaderna skulle enligt RSVs mening uppgå till över 800 000 kr. Den tillkommande personalkostnaden om RSV administrerar och kontrollerar systemet torde inte överstiga 100 000 kr. Av de skäl som RSV tidigare framhållit kan inte heller – om administrationen läggs på jordbruksnämnden – någon egentlig minskning av statsverkets kostnader göras genom indragning av resurser hos RSV. Den besparing, som kan göras hos RSV genom en överföring av administrationen och kontrollen av utjämningsavgiften och prisutjämningsbidragen till jordbruksnämnden uppskattar RSV till mindre än 1/4 revisorstjänst och 1/4 biträdestjänst vid avdelningen för indirekt skatt eller ca 50 000 kr.

RSV vill också framhålla att administrationen av utjämningskatten och den del av utbetalningen av prisutjämningsbidragen som nu sköts av RSV, fungerar väl.

Vid bedömningen av vilken myndighet som skall administrera avgiften resp. bidragen bör också beaktas att punktskattesektionerna hos RSV, som nu administrerar utjämningskatten, avses få ADB-stöd, vilket ytterligare torde effektivisera och förbilliga administrationen.

På grund av det anförda anser RSV att administrationen och kontrollen bör ligga kvar hos verket.

RSV har däremot inte något att erinra mot att jordbruksnämnden beslutar om avgiftens resp. bidragens storlek och att till jordbruksnämnden knyts ett råd för råvarukostnadsutjämningsfrågor.

Statens jordbruksnämnd: Kommittén föreslår att jordbruksnämnden blir huvudansvarig för all prisutjämnning. Detta innebär att den prisutjämnning för vissa varor som enligt gällande ordning ombesörjs av riksskatteverket i fortsättningen skall övertas av nämnden. De föreslagna förändringarna av varuområdet och förslaget att utjämningskatten för vissa varor ersätts med utjämningsavgifter enligt jordbruksprisregleringslagen gällande hela det interna systemet talar härför. Nämnden anser det lämpligt att alla frågor som gäller prisutjämnning – så långt det är möjligt – handhas av en myndighet.

På angivna skäl är jordbruksnämnden – under förutsättning av nödvändig resursförstärkning varom mera nedan – beredd att åta sig även de ökade uppgifterna. I likhet med kommittén anser nämnden att det kan föreligga behov av samråd dels i kontrollfrågor med riksskatteverket i vad avser tillverkningen av starköl samt med särskild varuskatt belagda choklad- och konfektyrvaror samt vissa biscuits och wafers, dels med generaltullstyrelsen beträffande prisutjämnningen i det externa systemet.

De regleringsföreningar som i sina yttranden till nämnden har berört frågan om vilken myndighet som skall administrera råvarukostnadsutjämnningen biträder alla kommitténs förslag att detta uppdrag ges till jordbruksnämnden. Föreningen för Mejeriprodukter, Svensk Kötthandel och Svensk Ägghandel föreslår att prisutjämnningen bör nära anknytas till regleringsföreningarna. Dessa föreningar vill begränsa jordbruksnämndens uppgifter till att administrera beräkningar och avräkningsförfarande och föreslår att beslut om utjämningsavgifter och exportbidrag fattas av vederbörande regleringsförening.

Förslaget att utjämningsavgifter skall beslutas av en förening innebär en delegation av normgivningsmakt som inte är tillåten enligt regeringsformen. I övrigt vill jordbruksnämnden endast erinra om den nära anknytning som finns mellan nämnden och regleringsföreningarna, i vars styrelser ingår tjänstemän från nämnden.

Regleringsföreningarna uttrycker olika grad av tveksamhet inför förslaget om ett råd för prisutjämningsfrågor. Enligt nämndens mening kan emellertid ett sådant råd med allsidig sammansättning vara av stort värde när det gäller att fortlöpande utvärdera prisutjämnningssystemens funktion och bedöma behovet av ändringar inom dessa system. Givetvis kommer administration av och sammanträden med rådet att ta nämndens resurser i anspråk. Denna resursbelastning bedöms uppvägas av fördelarna med att direkt och utan remissomgångar kunna få synpunkter och förslag från experter inom de myndigheter och organisationer från vilka representanter utses. Jordbruksnämnden tillstyrker därför att rådet tillskapas. Nämnden har inte heller någon invändning mot att dess medlemmar såsom kommittén föreslagit utses av regeringen.

Jordbruksnämnden anser det lämpligt att rådet består av åtta personer, varav en, tillika ordförande, från jordbruksnämnden, en från kommerskollegium, en från generaltullstyrelsen, en från konsumentdelegationen, en från Kooperativa förbundet, en från Sveriges grossistförbund, en från Sveriges industriförbund och en från Lantbrukarnas riksförbund. Därutöver bör rådet ha en sekreterare från jordbruksnämnden. Vidare bör rådet till sig kunna adjungera behövlig expertis t. ex. från regleringsföreningarna. Det bör få ankomma på nämnden att meddela närmare föreskrifter för rådets verksamhet.

Kommittén föreslår mot bakgrunden av de ökade krav som framdeles kommer att ställas på restitutionssektionen att denna enhet får ställning som byrå. Jordbruksnämnden tillstyrker detta förslag och erinrar om att den i annat sammanhang till regeringen framfört att denna fråga borde tas upp i samband med att kommittén för industrins råvarukostnadsutjämning framlagt sitt betänkande. Enhetens arbetsuppgifter tillhör redan innan de föreslagna uppgifterna tillkommit de viktigare inom nämndens verksamhetsområde. Vad antalet tjänster beträffar har enheten en storlek som är jämförbar med t. ex. beredskapsbyrån, internationella byrån och vegetabiliebyrån. Med hänsyn till enhetens uppgifter skulle ett namnbyte till exempelvis industribyrån kunna övervägas. Inrättandet av ett särskilt råd och ändringen från sektion till byrå torde föranleda ändring i jordbruksnämndens instruktion.

Jordbruksnämnden understryker vidare de krav på resursförstärkning för enhetens del som kommittén framför med anledning av väsentligt utökade arbetsuppgifter för enheten. Yrkandet preciseras till en tjänst som handläggare, en kontrollant och två biträdestjänster, en sammanlagd kostnad på i n ca 800 000 kr. Jordbruksnämnden får vidare framhålla att resursförstärkningen – oavsett hur den finansieras – är en nödvändig förutsättning för att nämnden skall kunna åta sig de nya uppgifterna. I annat fall tvingas nämnden att slopa vissa av statsmakterna ålagda regleringar på jordbrukets område. Om den förhållandevis ringa resursförstärkningen inte anses böra finansieras över budgeten bör, som kommittén föreslår, medel för ändamålet utgå från den föreslagna prisutjämningskassan. Även det föreslagna rådets verksamhet bör i sådant fall finansieras över utjämningskassan.

Statens jordbruksnämnds konsumentdelegation: RÅK föreslår beträffande administrationen av den framtida prisutjämnningen att denna helt skall omhänderas av statens jordbruksnämnd vilket Konsumentdelegationen tillstyrker. Därför måste också nämnden ges utökade resurser för att bl. a. kunna följa prisutvecklingen i Sverige och internationellt och för att kunna

administrera även den del av prisutjämnningen som nu omhänderhas av Riksskatteverket.

Konsumentdelegationen tillstyrker även förslaget att ett särskilt råd utses med företrädare för olika myndigheter, näringslivet och konsumentintresset. Rådet föreslås följa utvecklingen och utvärdera prisutjämnningssystemet. Konsumentdelegationen förutsätter att den blir representerad i detta råd och att rådets ledamöter utses av regeringen.

Kommerskollegium: — — — I den nya ordningen är finansiering med budgetmedel inte längre aktuell, utan för hela den berörda importen och inhemska produktionen för hemmamarknaden av färdigvaror skall en utjämningsavgift utgå som skall balansera kostnaderna för utjämningsbidragen. Förslaget betyder att utjämningskatten kan avskaffas. De delar av den prisutjämnande verksamhet som för närvarande utförs av riksskatteverket kan därigenom överföras till den myndighet som får ansvaret för prisutjämnningen, enligt kommitténs förslag jordbruksnämnden. Kollegiet finner förslaget i linje med RÅK:s direktiv och ser det som eftersträvänsvärt att så stora delar av prisutjämnningssystemets administration som möjligt samlas hos den ansvariga myndigheten. Kollegiet förutsätter att nämnden även kommer att ta över den råvarukostnadskompensation som nu handläggs av regleringsföreningarna.

— — —
Kommerskollegium tillstyrker RÅK:s förslag att inrätta ett särskilt marknadsråd för prisutjämningsfrågor och menar att berörda intressenter på detta vis får större möjligheter att bedöma industrins konkurrenssituation och att påverka råvarukostnadsutjämnningen än vad som är fallet med nuvarande ordning. Kollegiet hade dock sett det som en fördel om rådets beslutanderätt, befogenheter och verksamhet i övrigt behandlats mer ingående av RÅK. När det gäller den formella beslutanderätten skall denna enligt RÅK till övervägande del ligga hos jordbruksnämnden, låt vara inom av riksdag och regering angivna ramar. En sådan delegering av beslutsrätten till verksplanet för huvudparten av de prisutjämningsfrågor som kan uppkomma ger en betydande maktbefogenhet för nämnden. Kollegiet vill dock inte motsätta sig den föreslagna beslutsordningen, detta med hänsyn till de administrativa fördelar som står att vinna. Kollegiet fäster vid detta ställningstagande stort avseende vid det föreslagna marknadsrådet.

Rådet skall som nämnts enligt förslaget bestå av experter från berörda myndigheter. Vilka myndigheter som här avses framgår inte, men kollegiet förutsätter att kommerskollegium skall vara representerat. Kollegiet förutsätter vidare att konsumentintressena kommer att bevakas genom särskild representation.

Generaltullstyrelsen: I avsnitt 3.12.3 i betänkandet föreslås att till jordbruksnämnden knyts ett av regeringen utsett råd för råvarukostnadsutjämningsfrågor. Generaltullstyrelsen tillstyrker detta förslag. I detta råd bör ingå en representant för generaltullstyrelsen, dels därför att tullverket har viktiga uppgifter vid administrationen av prisutjämnningen (uppbörd av importavgift och utjämningsavgift, kontroll vid utförsel av exportbidragsberättigade varor), dels därför att inom verket finns betydande erfarenhet av och kunskaper om varuklassificering.

Näringsfrihetsombudsmannen: Det bör i sammanhanget noteras att inom statens jordbruksnämnd finns inrättad en beredningsgrupp för behandling

av sådana i direkt samband med jordbruksregleringens tillämpning uppkomna konkurrensbegränsningar som faller utanför NOs verksamhetsområde. NO är representerad i denna beredningsgrupp. Det synes naturligt att företag som känner sig förfördelade vid tillämpningen av den nu föreslagna råvarukostnadsregleringen skall kunna påkalla behandling av sin sak inom denna beredningsgrupp.

Statens industriverk: SIND tillstyrker kommitténs förslag om att ett särskilt råd för råvarukostnadsutjämning knyts till Jordbruksnämnden.

Landsorganisationen i Sverige: Likaså delar LO kommitténs uppfattning, att statens jordbruksnämnd bör vara huvudansvarig för prisutjämningen. Förslaget innebär att även prisutjämningen för de varor som i nuläget handläggs av riksskatteverket bör skötas av jordbruksnämnden. LO vill också tillstyrka RÅK:s förslag om inrättande av ett särskilt råd för råvarukostnadsutjämningsfrågor. Rådets uppgift bör vara att kontinuerligt följa utvecklingen inom den konkurrensutsatta industrin och mot bakgrund av överväganden rörande behovet av utjämningsåtgärder rekommendera åtgärder för olika produkter. Rådet bör enligt förslaget bestå av företrädare för berörda myndigheter, näringslivet och konsumenterna. Enligt LO:s mening måste också de anställda, genom Svenska Livsmedelsarbetareförbundet, beredas plats i rådet.

Lantbrukarnas riksförbund: Utredningen föreslår också att ett särskilt råd för råvarukostnadsutjämningen knyts till jordbruksnämnden, som föreslås administrera systemet. I detta råd skall representanter för berörda myndigheter, näringslivet och konsumenterna ingå. LRF förutsätter att förbundet och berörda riksorganisationer blir representerade i rådet.

Utredningen föreslår att ökade kostnader för kontroll och administration alternativt skall finansieras med medel ur fonden. Förbundet har inget att invända mot detta, om det sker via utjämningsavgifterna. Däremot bör dessa kostnader ej täckas med medel från regleringsföreningarna, eftersom detta skulle stå i strid med principen om lägsta alternativkostnad för jordbruket.

Sveriges industriförbund: Industriförbundet tillstyrker RÅK:s förslag att statens jordbruksnämnd skall vara huvudansvarig för prisutjämningen. Uppgiften att fastställa storleken av utjämningsavgiften respektive bidrag bör ligga hos nämnden. Vi avvisar således tanken att denna uppgift skulle kunna delegeras till regleringsföreningarna. Vad gäller det råd för råvarukostnadsutjämningsfrågor som föreslås skola knytas till nämnden förutsätter vi att såväl livsmedelsindustrin som övrig industri blir företräd i detsamma.

Vi anser vidare att restitutionssektionen – med hänsyn till dessa frågors särart och fortsättningsvis sannolikt ökade betydelse och omfattning – bör få ställning som byrå.

Sveriges kemiska industrikontor: Kemikontoret tillstyrker att Jordbruksnämnden blir huvudansvarig för prisutjämning och att ett särskilt råd inrättas för dessa frågor, knutet till nämnden. Med hänsyn till Kemikontorets intressen i denna fråga, vilka berör såväl livsmedel som andra varor – framför allt sådana inom det kemiska varuområdet – skulle Kemikontoret se det som naturligast om organisationen finge tillfälle att nominera en representant i rådet.

Däremot avvisar Kemikontoret tanken att regleringsföreningarna skulle fastställa storleken av utjämningsavgift resp -bidrag. Denna uppgift bör ligga hos Jordbruksnämnden efter hörande av rådet och i lämpliga fall resp regleringsförening.

Sveriges grossistförbund: RÅK föreslår att Statens jordbruksnämnd skall vara huvudansvarig för prisutjämnningen. Vi har inga invändningar emot en sådan ordning. Vi vill dock påpeka, att RÅK's förslag innehåller åtskilliga frågor, som man överlåtit åt Statens jordbruksnämnd att närmare utreda, vilket naturligtvis innebär att ett stort ansvar kommer att åvila jordbruksnämnden. Då den slutgiltiga utformningen och tillämpningen av det nya systemet är av stor vikt för berörda branscher och företag inom Sveriges Grossistförbunds verksamhetsområde, anser vi det angeläget att förbundet som företrädare för parti- och importhandel får ingå som part i det särskilda råd för råvarukostnadsutjämnning, som är tilltänkt att knytas till Statens jordbruksnämnd.

Kooperativa förbundet: KF tillstyrker RÅK:s förslag beträffande *administrationen* av den framtida prisutjämnningen att statens jordbruksnämnd bör vara huvudansvarig härför, vilket även innefattar prisutjämnning för de varor som riksskatteverket f n handlägger. Vidare tillstyrker KF RÅK:s förslag att ett *särskilt råd* för olika frågor angående den framtida råvarukostnadsutjämnningen bör utses och knytas till jordbruksnämnden. KF anser det väsentligt att få med en representant för konsumentkooperationen i detta råd för att på så sätt kunna följa utvecklingen inom den konkurrensutsatta livsmedelsindustrin och ge synpunkter på utvecklingen för olika produkter m. m.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Förslag till lag om ändring i lagen (1967:340) om prisreglering på jordbrukets område	2
Förslag till lag om upphävande av lagen (1960:258) om utjämnings-skatt på vissa varor	4
1 Inledning	5
2 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område den 1 juli 1980–den 30 juni 1981, m. m.	7
2.1 Justering av införselavgifter, m. m. den 1 juli 1980	7
2.2 Justering av införselavgifter, m. m. den 1 januari 1981	8
2.3 Sammanfattning av mittpriser, subventioner, m. m. fr. o. m. den 1 januari 1981	10
3 Föredragandens överväganden	11
3.1 Prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbeter och socker	11
3.2 Införselavgiftsmedel m. m.	17
3.3 Sockerregleringen m. m.	21
3.4 Prisstödet till jordbruket i norra Sverige	23
3.5 Industrins råvarukostnadsutjämning	24
3.5.1 Allmän bakgrund och reformbehov	24
3.5.2 Råvarukostnadsutjämnings utformning	28
3.5.3 Finansiering av råvarukostnadsutjämnings	34
3.5.4 Administration	37
3.5.5 Lagstiftningsfrågor	38
4 Hemställan	41
5 Anslagsfrågor för budgetåret 1981/82	42
6 Beslut	44
Bilaga 1 Förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område efter den 30 juni 1981, m. m.	45
Bilaga 2 Statens jordbruksnämnd angående prisstödet till jordbruket i norra Sverige	95
Bilaga 3 Sammanfattning av betänkandet (Ds Jo 1980: 14) avgivet av kommittén för industrins råvarukostnadsutjämning	99
Bilaga 4 Kommitténs författningsförslag	109
Bilaga 5 Sammanställning av remissyttranden	119

